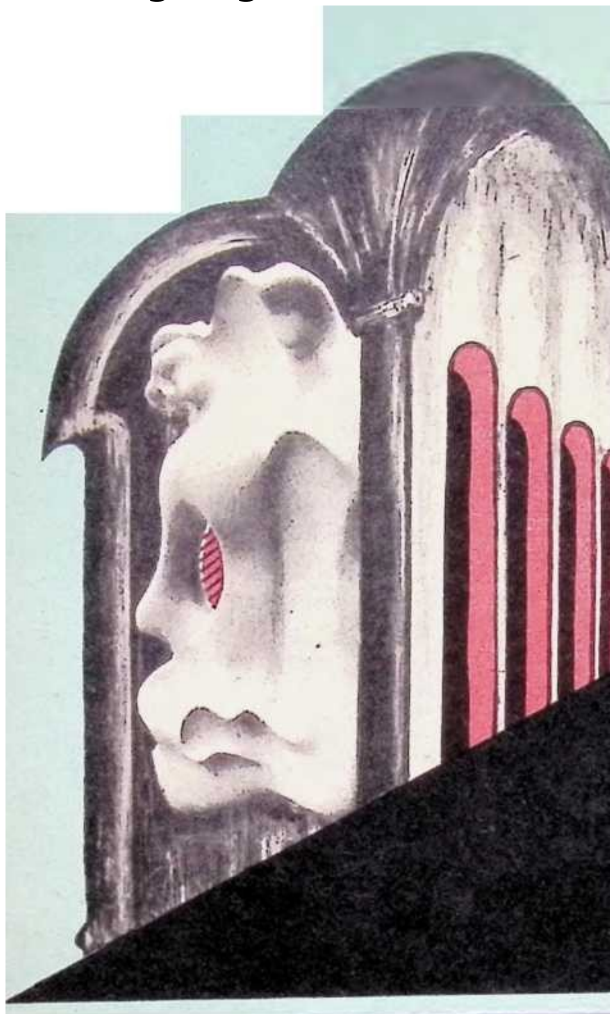
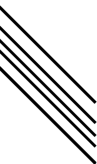
george timcu

TAIMUITELE

CULPE

GEORGE TIMCU

TĂINUITELE CULPE

GEORGE TIMCU

J ° ° J II

Tăinuitele culpe

NUVELE

EDITURA JUNIMEA IAŞ
1973

Coperta:
EUGENIA ŢICĂU

brăţara
cu inscripţii

BRĂŢARA CU INSCRIPŢII

Rămase singur în încăperea lungă şi îngustă, prost luminată. Netulburat de ceilalţi, mai încercase să lucreze ceva. îl pasiona dispariţia aceea misterioasă care-d fusese dată pentru a se ocupa de ea. Mai răsfoi dosarul. Nici o declaraţie nu corespundea integral cu alta. Fiecărui martor i se părea că el deţine adevărul absolut şi te convingea pentru moment, dar cînd citeai ce spunea altul, te convingea şi acesta. De fapt, nu se ştia nimic precis, doar că fata dispăruse. Despre ea se vorbeau şi înainte de asta destule ciudăţenii.

Luă dosarul cu el, gîndindu-se că-l va mai cerceta acasă, deşi îşi dădea seama că n-o va face. închise uşa în urma sa şi ieşi în stradă. Toamna tîrzie acoperea oraşul cu plasa deasă, măruntă, a ploii ce nu mai contenea. Se strânse sub pelerina lui veche şi porni. Străzile erau pustii ca întotdeauna şi, absent, nici nu observă cînd ajunse la marginea oraşului. în faţa cârciumii se opri. Ezită. Ar fi vrut să intre ca să mai schimbe o vorbă cu cineva, să mai audă ce spun oamenii despre dispariţia fetei aceleia. Şi apoi era a- tîta singurătate în jur că,

oricum, i-ar fi făout bine glasul cuiva. Prin ploaie se zăreau cîteva geamuri luminate ale caselor de peste drum,

brăzdate parcă de şiroaiele ploii, oare cădeau acum pieziş. Ferestrele îl făcură să ezite. Poate că ar fi trebuit să se ducă acasă. Se putea ca Elena să nu se simtă nici azi bine. De o vreme întârziase des, chiar lipsise.

Probabil dormea deja sau chiar dacă nu se culcase, avea faţa ei senină şi absentă, şi asta mai ales în ultimul timp. Te privea de departe, parcă de după ea însăşi şi nu-ţi poţi da seama ce gîindeşte sau dacă se gîndeşte la un lucru anume. I'ar ol nu mai ştia ce să facă, ce să spună şi asta pentru că se dezobişnuiseră să-şi mai spună ceva, orice, nu neapărat lucruri noi, de pildă ceea ce-] preocupase toată ziua, şi ieri şi alaltăieri, dar mai ales azi. Nu pricepea, îl intriga un anumit lucru. I se părea că-l ştia totuşi, dar cînd încerca să şi-l explice nu reuşea, ba fel ca atunci cînd ţi s-a spus ceva nou, extraordinar, dar n-ai înţeles de ce s-a întâmplat acel lucru. Şi aseară cînd dorise s-o întrebe, totul eşuase la fel ca altădată : schimbaseră doar strictul necesar de vorbe, aşa ca pentru a nu uita că se cunosc...

Intră în circiumă chiar în momentul în care lumina se stinsese. Probabil motorul electric ce aproviziona oraşul se defectase iar. Totul devenise orb. Oamenii îşi vorbeau fără să se vadă şi el gîndi că poate era mai bine aşa, căci se puteau minţi fără teama de a roşi, cu sînge rece, sau puteau crede că se află undeva, în altă parte, acolo unde doresc, că au în faţă pe cei ce-i visează mereu. Se opri lîngă uşă. Poiate că Elena nu dormea. Cu lanterna ce o avea de obicei la el putea ajunge la conac, vechiul conac al

bunicilor ei, cîndva proprietate a Sionilor, unde se mutaseră după ce s-au căsătorit. Acum era mai mult o paragină năpădită de buruieni şi înghiţită de pădurea ce înaintase triumfătoare, neoprită de altfel de nimeni, în aşa fel că neştiind că se afla acolo, nici nu-l observai, chiar dacă treceai pe lingă el. înceică să facă un pas, dar se lovi de un obstacol nevăzut şi răsunară cîteva glasuri, mute pînă atunci, sau doar neauzite de el.

— Bună seara 1

Din întuneric se .auziră cîteva „'mnă seara" neglijente. Nu recunoscu vocile. Apoi se făcu iar linişte şi parcă se aştepta un anume lucru, probabil să se aprindă lumina. Apoi un zgomot de scaun răsturnat şi o înjurătură înfundată. Nu mai încercă nimeni să facă un gest de teama că s-ar mai putea lovi de ceva, îşi mută greutatea de pe un picior pe altul şi aşteptă cuprins de o inexplicabilă teamă. Cînd intra în antreul conacului, avea aceeaşi senzaţie de aşteptare şi de îndoială temătoare. Niciodată în cei cincisprezece ani nu înţelesese de ce antreul acelia fără ferestre nu avea un bec sau măcar o lampă care să-l lumineze, să vezi pe unde calci. Şi, curios, nimeni nu schimbase nimic, deşi toţi se împiedecau de imensul scrin sculptat de lîngă uşă. Cînd intrai de afară în antreu, erai buimăcit. Era ca în compartimentul de trecere al unui submarin. Te pregătea parcă pentru tot întunericul din conac sau, cine ştie, totul era lăsat aşa ca să nu năvălească înăuntru lumina de a- fară.

Se auzi un zgomot şi o siluetă neagră apă-

ru cu un felinar de vînt pe care-l *atîrnă de un

cui intr-un colţ. Privi în jur şi se apropie nesigur de itejghea. Lumina era şi acum prea slabă pentru a distinge chipurile oamenilor, care erau mai mult nişte contururi de umbră.

lanis îl privi cu orbitele întunecate :

— Bună seara, domnule 1 Ce vă dau ?

— Un rom mare.

Umbra cîrciumarulu'i se întindea imensă pe perete, acoperind cu fiecare mişcare cîte un colţ al încăperii. îi aşeză paharul înainte, după oare se opri şi, proptindu-şi coatele pe tabla tejghelei, îl privi insistent, fix, dojenitor.

— Era păcat să nu veniţi astă seară, tare păcat. S-au spus lucruri interesante pentru dumneavoastră. Dacă o să le auziţi, o să vă schimbaţi părerea.

Matei se dădu puţin înapoi, dar se izbi de un zid nevăzut. Se întoarse repede, aproape să-şi piardă echilibrul şi prin semiîntunericul din încăpere văzu în jurul său cîteva chipuri nerase, asemănătoare între -ele, parcă acelaşi chip era multiplicat de cîteva ori, cu ochii strălucitori de băutură sau de altceva neştiut.

îi privi şi simţi că i-e frig, că e multă umezeală în jur. Ceilalţi se lipiră în şir de tejghea şi-şi băură paharele tăcuţi, în acelaşi timp, ca într-un ritual mut. întinse braţul, japuoîn- du-şi şi el repede paharul. îl sorbi dintr-o dată şi se lăsă cu coatele pe tabla lucioasă/ sprijinindu-şi capul în mîini. Dacă Elena ar pricepe că el nu mai poate rămîne aşa, înţepenit, că bunătatea şi omenia..., dar ea nu mai poate înţelege nimic azi. Poate că ar vrea să vadă un

străin, un om pe care nu l-ai cunoscut niciodată. E ceva care te odihneşte şi te bucură: să priveşti trăsăturile altuia şi să poţi vorbi apoi fără să ştii nimic unul de altul, aşa fără umilinţă, fără trecut, fără inden- titate. Şi asta indiferent de faptul că ai fi pedepsit, că ai avea de ispăşit un păcat. Nu înseamnă că dacă n-ai plecat cînd trebuia sau ai făcut-o cînd nu folosea nimănui, să plăteşti pentru asta cît mai ai de trăit. Dar Elena nu mai poate pricepe nimic. Ea e departe de toate astea, şi apoi e şi prea tîrziu pentru a mai îndrepta ceva.

— Domnule, aţi auzit de dispariţia fetei aceleia ?

— Da, o ştiu de mult.

— Se spune că acum cincisprezece ani a mai dispărut aşa un bărbat. Şi tot în pădure. Bătrînii de pe aici cred că pădurea e nesfîrşită pentru cel care încearcă s-o treacă ocolind potecile, adică s-o ia de-a dreptul.

— Da 1 răspunse o voce din colţul încăperii. Stătea la o masă ce .în întuneric părea mai departe decît era, cu spatele la ceilalţi. I se vedeau umerii lăţi, acoperiţi de o pelerină veche, militară. Nu-l cunoştea nimeni şi acum vorbea prima dată în seara aceea. Toţi se uitară spre el, aşteptînd.

— Da, repetă. Niciodată nu se poate ajunge dincolo. Potecile nu duc spre mijlocul pădurii, acolo unde vor oamenii să ajungă, ci undeva lăturalnic, aproape, prea aproape de locul unde se află, de unde pleacă. Spre inima codrului se ajunge fără potecă.

— De unde ştii asta ?

— Eu am mai fost pe aici şi, de fapt, am şi stat o vreme, dar voi nu mă cunoaşteţi. Au trecut mulţi ani de atunci.

— Şi crezi că fata e în pădure ?

— Sînt sigur.

— Dar au fost arestaţi cîţiva care au fost a- mestecaţi în treabă asta, sau măcar ştiau ceva.

— Fleacuri 1 Oamenii trebuie să aibă o explicaţie la fiecare lucru, chiar cînd nu pot s-o găsească pe cea bună. Deşi ştiu că e falsă, ei se prefac că o cred adevărată. Asta ca să poată dormi. Nu se va afla niciodată nimic.

Se făcu linişte şi umbrele oamenilor zăceau încremenite pe pereţii afumaţi.

— Probabil căutau ceva. Şi bărbatul şi fata.

— Ce?

Fu iar o tăcere prelungă.

După ce băură, unul cî-te unul, oamenii se făcură nevăzuţi prin dreptunghiul negru al uşii. Cîrciumarul şterse paharele, îşi dădu jos halatul şi, făcînd cîţiva paşi, pieri înghiţit de umbra unui colţ întunecat al încăperii, acolo unde, dacă nu veneai ziua, n-a- veai cum şti că e o uşă mică vopsită sau mai curînd afumată la fel cu restul peretelui;

Liniştea se aşternu deplină în încăperea din ce în ce mai slab luminată de gazul pe sfîrşite al felinarului.

Singur, îi reveni frigul. Ar mai fi băut ceva. Ocoli tejgheaua şi, orbecăind, apucă o sticlă începută din raft.

• – Las-o !

Se întoarse îngrozit. Încremeni. În colţul lui, necunoscutul nu plecase. Era tot cu faţa spre perete, stînd nemişcat în aceeaşi poziţie.

— Vino aici să bei ceva. Ceva ce n-ai să mai bei niciodată de azi înainte.

Matei se apropie şovăind şi văzu sticla neagră, turtită, cu o -etichetă mare, strălucitoare ca o fereastră în noapte. Necunoscutul o împinse spre el. Pe etichetă se vedea o pădure deasă, cu nişte. copaci eludaţi, sălbatici, printre care izvora de undeva din adîncuri o lumină tulbure. într-un colţ era o inscripţie într-o scriere pe oare nu o cunoştea.

— Bea 1

Luă paharul. Prima înghiţitură îl arse puternic pe gît, în piept şi o Izbitură puternică ii explodă undeva în creieri. Apoi îşi dădu seama că frigul de care suferea de ani de zile şi care îl supărase mult în seara aceasta, dispăruse. Simţea în sfîrşit o căldură ciudată, plăcută, ca ceva primit după o lungă aşteptare.

— Ai vrea să mergi şi tu în pădure ?

— Da... adică nu ştiu. într-un fel, eu stau tot în pădure sau, de fapt, la marginea ei. Acolo e conacul soţiei mele. Tăcu. Ar fi trebuit să se ducă s-o vadă. Poate că nu se simţea bine. Ieri întîrziase pe drumul acela desfundat care-i tăia orice chef să se întoarcă, senzaţie pe care o avea şi acum. Dar parcă mai era şi altceva.

— Poate nu e nevoie să mergi chiar spre mijlocul ei...

— Nu. Dar trebuie să merg. Am mai încercat. Ziua nu pot.

— Ai izbutit să ajungi ?

— Nu ştiu. E foarte greu să te convingi dacă ai ajuns undeva. De fapt nici nu ştii dacă ai pornit sau nu.

— Ar trebui să încerci.

— Da, o fac. Mereu îmi lipseşte ceva.

— Timpul ?

— Da. Şi apoi trebuie să mă feresc. Cînd oamenii ştiu ceva mai mult decît trebuie despre cineva, nu se lasă pînă nu-l fac praf cu asta.

— Să nu spui nimănui. Mai bea.

— Şi mai e ceva: nu îndrăznesc decît rar. Mi-e lene adesea şi nu mai merg.

— Există riscuri. Cit priveşte lenea, ea e cea mai primejdioasă. Ne obişnuim şi nu mai mergem nicăieri, poate, cel mult, unde am mai fost.

— E groaznic I

— încează să scapi de drumul pe care te întorci în fiecare seară.

— S-o iau spre mijlocul pădurii ?

— Ai curaj ?

— Nu cred... nu ştiu...

— încearcă atunci să mergi măcar alături de drum şi treptat îndepărtează-te de el. Mai bea.

— Poarte...

— Totul e să vrei altceva.

Mai bău. Eticheta se mărise şi pădurea se vedea mai clar. îşi apropie faţa de sticlă. Copacii nu mai păreau scheletici. înverziseră şi ce era mai curios e că bătea un vînt îngheţat şi ploua, ploua. Era rece, dar simţea că pe dinăutru îi era cald. Probabil mersese prea repede. Copacii erau foarte înalţi şi nu se vedea cerul printre ei.

Pipăi pămîntul cu piciorul. Era noroiul pe care îl ştia aşa de bine. Dar cînd mai făcu cîţiva paşi laterali, simţi sub tălpi frunzele moarte de toamnă, înaintă şi îşi dădu seama că a luait-o prin pădure. O să întîrzie şi astăzi. Era deja prea tîrziu. Desigur că Elena nu-l mai aştepta. îşi ascultă ceasul. Se oprise. Elena nu ştia ni
mic, nici măcar nu bănuia. Preocupată de boala sa, de ea însăşi, nu ar fi putut -crede că, de pildă, el înaintează acum prin pădure, că se duce acolo, că mergea de atîta vreme, la cealaltă, la ea, cea care ştia şi care dorea să ştie tot despre drumurile lui prin pădure, despre ploaie sau despre povestea aceea veche cu bărbatul care dispăruse şi n-a mai ştiut nimeni nimic despre el. îşi şterse cu podul palmei stropii reci de pe faţă, trase cu sete aerul umed în piept şi porni înainte, deşi nu vedea nimic. Merse, însă, în continuare fără să şovăie, ştiind de fiecare dată printre care anume copaci să treacă. Ea îl aştepta nerăbdătoare şi curioasă ca în atîtea nopţi. O să-i povestească ce mai aflase de bărbatul, de fata care dispăruseră. Poate că fata a plecat în pădure să-l caute pe el, care dispăruse cu cincisprezece ani înainte, dîndu-şi seama că amîndoi căutau acelaşi lucru. Poate că el o aştepta sau o căută deja, ştiind că a venit şi ea. îi va povesti că oamenii ştiu toate astea, dar nu şi le pot spune unii altora, şi că trebuie găsit cineva care să-ţi dea curaj, să te facă curios, care să te facă să crezi că ai dreptul să porneşti nu numai pe drumul ştiut de toţi şi care să te convingă că – de ce nu ? – ai mai fost şi pe altă cărare, că ai

ajuns şi că indiferent de ploaie şi -de întuneric poţi răzbi. O să-i povestească de toate astea, aşa, ca să recapituleze ce s-a întîmplat sau ce i s-ar putea întîmpla.

$i după ce o să ajungă le ea şi vor vorbi de toate astea, o să-i spună cum a fost drumul, cum s-a strecurat printre copaci, parcă mai deşi şi mai îndărătnici ca altădată, şi la

un moment dat a obosit şi şi-a dat seama că e > tare greu de umblat aşa pe întuneric, prin ploaia rece de toamnă, pe vintui acesta tăios, că poţi chiar greşi drumul, dar tot el ştia că şi erorile duc spre adevăr, că poate ele sînt I singurele adevăruri pure, ce le vom afla abia i mai tîrziu, după izbăvire. |

Obosi şi se rezemă de scoarţa udă şi aspră | a unui copac. Se gîndi că ea s-a pregătit să-l I primească şi şi-a pus zimbetul cel mai fru- • mos pe care-l -avea, că şi-a amintit de nişte i vorbe oare-i plac lui totdeauna. Se împie- • decă şi rămase cu faţa în stratul de frunze . moi, mustind de apă. Ridicîndu-se greu, por- ' ni iarăşi. Deodată îşi auzi paşii frămîntînd ' noroiul. Era drumul, drumul pe care venea în fiecare zi. Doamne, orice am face ne lovim mereu de drumurile ştiute I Ele sînt prea multe şi e prea puţin spaţiu neumblat printre ele. Se răsuci şi alergă furios, înfundîndu-se în pădure.

Alergă aşa o vreme, nu ştia cit... Se opri şi o luă iar înainte. Sub tălpi simţea plăcut foşnetul frunzelor. Trebuia să se grăbească. Nopţile nu durează niciodată cît ar trebui. Cu cît se apropia era mai agitat, mai. nerăbdător, mai înviorat.

Apoi văzu zidul alb, înalt. Se opri, îşi trase sufletul şi cu ochii aţintiţi înainte pătrunse înăuntru printre coloanele masive, ce străju- iau poarta. înaintă pe aleea mărginită de boschete înalte şi deschise uşa grea de stejar ce w ^a culoarul lung şi îngust, cu o singură uşă în fund, departe în faţă. Chiar să nu fi ştiut unde să intre, culoarul îl purta singur spre uşa din capăt. Intră fără

să bată. Ca

mera era luminată molcom, egal, deşi nu se vedea de unde vine lumina. Ea stătea în picioare, cu faţa spre un tablou ce reprezenta o pădure mare, falnică, nesfîrşită, ce strălucea ciudat, fosforescent.

Se întoarse spre el. Se priviră.

— A fost greu ?

— Mereu ca prima dată...

— De aceea sîntem la fel de proaspeţi, de nerăbdători.

— A plouat mult şi e mereu toamnă.

— Va trece.

— Va trece.

Ea zîmbi. Matei povesti despre cei doi care- se caută în pădure şi omise să spună că el a dispărut acum cincisprezece ani şi că e imposibil ca fata pe el să-l ciaute. Dar ea înţelese că, de fapt, există şi această posibilitate. Bărbatul ar fi putut-o aştepta, iar fata găsise un moment prielnic şi plecase. Poate o îndemnase cineva într-o seară cînd ploua...

Apoi nu şi-au mai spus nimic, au uitat de ploaie. Ea l-a întrebat din priviri – fără jenă sau prejudecăţi – dacă se poate dezbrăca. Matei a încuviinţat. La lumina fosforescentă, îndepărtată a pădurii -din tablou existau cu adevărat doar ei doi.

Ea se vedea, nud alb plutind ireal prin camera aproape obscură, ca în .atelierul fotografului de care îşi amintea încă din copilărie. S-au iubit înţelegîndu-se, pricepînd tot ce nu se putea traduce în cuvinte, poate nu frumos, dar fără nici o rezervă care să-i înstrăineze. Şi tabloul lumina din ce în ce mai tare trupul ei lucind, puternic şi suav în acelaşi timp,

dorind îmbrăţişarea, dar nu -cerşind-o, nu urni- lindu-se şi neumilind pe celălalt, demn şi în goliciunea lui deplină. Ba se dărui aşa cum am dori să ni se dăruiască o femeie în visele noastre cele mai sincere, mai secrete, deci mai feriite de făţărnicie, indiferent de ce trăim în aceste vise. Era iubirea aşa cum Matei crezuse toată viaţa că trebuie să fie. Era. dragostea, atît de curată, deşi oamenii nu vorbesc despre ea sau, dacă o fac, chicotesc complice şi neobrăzat.

Matei fu atunci sigur că îmbrăţişează nu o femeie sau imaginea ei perfectă, ci mai mult decît atît. Dar ea era tot femeie, tot fierbinte, tot reală. El răspunse dăruirii sale, ofe- rindu-se fără rezerve şi nici unul nu avea vreo datorie rămasă, nimic din ce ar fi dus la tăcerea stingheritoare de -după aceea.

El simţi că într-’un asemenea moment te poţi înălţa, poţi să zbori, că atunci putem să şi murim cîteodată, neştiind măcar ce se în- tîmplă cu noi. Poate că în clipele acestea nu te gîndeşti la nimic sau poate la moarte, pentru că foarte rar ne pregătim îndeajuns pentru a muri liniştiţi. Trebuie să merităm aceasta, spre a o face ca lumea.

A doua zi dimineaţă, Matei fu găsit plin de noroi, trîntit pe frunzele ude, în spatele conacului, lingă vechea poartă străjuită de cele două coloane albe, pe care nu mai intrase nimeni de ani de zile şi de care uitase toată lumea, ascunsă aproape cu totul de bălăriile şi iedera care o

năpădiseră şi trădată doar de coloanele albe. Murise, după cum s-a constatat, sau după cîte spune lumea, de un atac de inimă. S-a putut stabili doar că de la cîrciu-*

mă în. drum spre casă, fiind întuneric, greşise, probabil, diurnul.

Cînd s-au dus s-o caute, Elena tocmai se trezise şi era sub impresia frumosului vis avut. Fusese o noapte de dragoste dezlănţuită, ca o recuperare, ca o dorinţă de mult nesatisfăcută. Cearşafurile erau .smulse, umede, iar ea simţea o plăcută epuizare, ca orice femeie care s-a dăruit o noapte întreagă după o lungă vreme cînd n-a putut face aşa ceva şi ar fi vrut mult asta.

Ştia că venise cineva, că intrase în patul ei. îi simţise respiraţia întretăiată, gîfîitoare, ca după o goană nebună, şi apoi îmbrăţişarea lui. La început crezuse că e Ştefan, primul ei iubit, de pe vremea cînd nu-l cunoscuse încă pe Matei. Dar apoi îşi dădu seama că nu poate fi Ştefan. El murise demult într-un accident nelămurit nici pînă azi. Era probabil un vechi vis, rămas ascuns unldeva, într-o firidă, pentru că visele vechi se ascund întotdeauna mai bine decît credem şi apar atunci cînd trebuie să ne doară mai mult. înţelese că e Matei. îl recunoscuse în semiîntunericul camerei ei de culcare, unde, el venea rar sau deloc în ultimul timp. Şi o iubise sălbatic, cu foame, cum n-o făcuse de ani întregi, cu o frenezie rece la început, aşa, pentru a se re- obişnui cu ea, iar apoi fusese dezlănţuit şi tandru, cum şi-l imaginase în nopţile albe, lungi şi de demult. Se simţea din nou femeie şi i s-a părut că în sfîrşit respiră, că e obosită, că merită asta, că a existat cu adevărat pentru o vreme şi că o poate spune fără să greşească.

Elena declară, la ancheta ce a urmat,

cîtc ceva din toate acestea, sau poate chiar mai

mult, dar povesti întretăiat, înspăimântată, cu reveniri, cu explicaţii, care mai mult încurcau lucrurile.

Nu se putea şti exact cum se petrecuseră lucrurile şi adevărul părea din ce în ce mai qreu de stabilit cu fiecare zi care trecea, încît după o vreme toată lumea şi-a dat seama că de fapt se ştia mai puţin ca la început. ■ Elena era sub impresia morţii lui Matei, sim- • ţindu-se mai rău ca de obicei şi nu se putea conta prea mult pe spusele ei, deşi erau cîteva indicii din care se putea deduce că ar fi fost un bărbat în camera sa. Dar zidul oare înconjura conacul era foarte înalt şi avea un gard de sirmă ghimpată deasupra, iar pe poarta principală, singura pe care se putea pătrunde, nu intrase, fiind încuiată, iar Matei îşi uitase dimineaţă cheia acasă. S-a încercat forţarea porţii din spate, în faţa căreia fusese găsit. Era încuiată de ani de zile, cheia se pierduse de mult şi cîţiva oameni înarmaţi cu ciocane şi dălţi, abia după o oră de lucru au izbutit s-o desfacă. Aşa că nu putuse intra nici pe acolo şi altă soluţie părea să nu existe, deşi presupuneri s-ar mai fi putut face.

Şi, totuşi, în mîna încleştată a lui Matei s-a găsit brăţara cu inscripţii egiptene de care Elena nu se despărţea niciodată şi pe care o avusese în toată ziua aceea, iar seara a fost văzută de cineva la mîna ei. Pentru a lua brăţara, Matei ar fi trebuit să intre, dar asta era imposibil, căci s-a cercetat fiecare porţiune a zidului ce împrejmuia conacul.

Multe nu s-au putut lămuri sau măcar afla. Oamenii de prin jur povesteau şi mai povestesc şi astăzi lucruri fantastice, care

însă nu pot fi crezute. $i nimeni n-a observat uşa minusculă, pierdută intr-un colţ al zidului, ascunsă între bălării.

Era şî aceasta închisă de ani de zile şi tot nu s-ar fi putut pătrunde pe acolo, dar oricum ar fi fost o soluţie de cercetat, şi cînd mai rămîne ceva de cercetat se mai poate crede că toate lucrurile sînt pînă la urmă explicabile.

Apoi, într-o zi, Elena a dispărut şi a fost găsită alergînd înfrigurată şi cu ochii aţintiţi înainte, ieşiţi din orbite. Cînd au adus-o cu forţa înapoi, şoptea întretăiat, încet, fără oprire :

— Mijlocul pădurii... mijlocul pădurii...

Mai mult n-a putut spune niciodată.

trenul

TRENUL

Decizia a fost luată în ultimul moment: tronul va pleca totuşi, chiar dacă viscolul năprasnic nu încetase nici o clipă. Exista speranţa, ca, protejat de munţii înconjurători, el să poată răzbate pînă la destinaţie acolo, la capătul liniei.

Speriaţi, oamenii ezitară cîteva clipe, apoi fiecare grăbit, cu gîndul că are treburi importante de rezolvat în oraşul acela singuratic din nord, se urcaseră precipitat, căutîndu-şi un loc mai călduros, ştiind că de obicei trenul nu era prea bine încălzit.

La început eram pe punctul de a mă întoarce acasă. Poate nu în primul rînd de teamă, ci mai mult din cauza felului meu friguros de a fi (în gară nu se făcuse foc şi era deja îngheţat). în tren, după cîte ştiam, (nu va fi prea cald. Apoi, însă, atras parcă de ceva misterios, m-am repezit ca în transă, am urcat în vagonul din dreptul meu şi m-am cuibărit în- tr-un colţ. Stăteam tăcut, cu gulerul şubei ridicat, şi priveam la lumea din jurul meu, care sporovăia înfrigurată, ca şi cum ar fi voit să se încălzească în aburul ce ieşea din gurile lor o dată cu vorbele. Toţi erau pre-

TRENUL

ocupaţi de soarta drumului lor. Erau conşti- enţi că există un oarecare pericol, dar consi-

derau că ţelul lor era mult prea însemnat ca să nu merite riscul unei asemenea călătorii.

Prin semiîntunericul din jur nu le vedeam decît siluetele negre la cei din faţa mea, iar la cei dinspre capătul vagonului, doar capetele profilate deasupra spetezei banchetelor. Pe nesimţite vagonul se umpluse şi părea destul de cald. Afară însă şuera prelungit vîntul, oprindu-se arareori, parcă să-şi tragă sufletul, după care şuieratul continua cu şi mai mare putere. Zăpada se depunea mereu pe geamuri îngheţînd pe loc, în aşa fel că nu după multă vreme nu se mai putea vedea nimic afară.

Cineva de lingă mine mă întrebă dacă vom ajunge sau nu. I-am răspuns scurt că nu ştiu şi m-am ghemuit mai tare în colţul meu, dîn- du-i să înţeleagă prin asta că nu voi mai răspunde la nici o întrebare.

Ceva mă intriga, totuşi. Nu cunoşteam nici o voce din jur, deşi cînd sosisem în sala de aşteptare am întîlnit mulţi cunoscuţi, unii chiar foarte apropiaţi. Deodată tresării, dîn- du-mi abia acum seama că, după ce începuse viscolul şi pe măsură ce se apropia ora de plecare a trenului, nu-mi mai aminteam să fi văzut nici o cunoştinţă. Oare plecaseră ? Dacă da, atunci lumea din sala de aşteptare ar fi trebuit să se rărească, or nu se întîmpla-se aşa ceva. în mica încăpere domnea aceeaşi înghesuială înăbuşitoare, aceeaşi agitaţie de oameni care nu-şi găsesc locul.

Pe neaşteptate se auzi un scrîşnet ascuţit care îmi pătrunse dureros în urechi, făcîndu- ’ 2?^ ,SJ* tresar violent. Apoi o tăcere lungă. Toată lumea aştepta mută să se întîmple ceva îngrozitor. Abia după cîteva clipe, cineva cu

o voce răguşită lămuri lucrurile : trenul încerca să se pună în mişcare, însă roţile porniră cu o clipă mai devreme de a se elibera de frîne. Nu se mai auzi nimic. Trenul totuşi stătea încă. Pauza aceasta tăcută în interiorul vagonului făcea să se audă mai puternic vîntul. Toată lumea stătea cu auzurile încordate. Iarăşi pe neaşteptate se auzi un scîrţîit prelungit, parcă s-ar fi rupt nişte scînduri. Toţi înţeleseră că, în sfîrşit, trenul pornea cu adevărat. Ar fi trebuit să se liniştească, dar se auzeau respiraţiile întretăiate. începea călătoria şi fiecare se gîndea că atr fi dorit să ajungă acolo în nord, în micul orăşel de la capătul liniei. Şi, bineînţeles, ar fi vrut să se şi întoarcă.

Mi-am aprins o ţigară şi am început să cîntăresc şansele. Hotărît lucru : nu trebuia exagerat. Situaţia nu era gravă. Evident, drumul va fi greu, dar oricum o locomotivă puternică aşa cum era a noastră putea să tragă cu destulă uşurinţă două vagoane, că doar atîtea i se ataşaseră.

Trenul înainta, însă destul de încet. îmi dădeam seama după ritmul cu care treceau roţile peste capetele de şină. Pe geam nu se putea vedea nimic din cauza zăpezii îngheţate. Aşteptam să văd ce se întîmplă. Nu ştiu cît timp a trecut aşa. Lumea începuse între timp să vorbească, întîi în şoaptă. Apoi din ce în ce mai tare, ţipînd chiar. Probabil fiecare căuta să-şi acopere teama. Vorbind, îşi dis- trăgeau atenţia de la ceea ce-i preocupa cu adevărat.

Omul de lîngă mine încercă încă o dată să închege o discuţie. Văzînd că nu izbuteşte,

se întoarse spre vecinul din cealaltă parte a lui, care nu-l refuză, răspunzîndu-i.

Preferam să tac. Nu-mi era frică. Eram liniştit. Undeva, e drept, în străfundurile mele, ceva pîndea îngrijorat. îmi spusei că probabil mă molipsisem de la ceilalţi. Mi-am adus a- minte că în şubă aveam intr-o sticlă o băutură tare. O scosei, trăsei o înghiţitură. Un val de căldură mă răzbătu ca un fulger şi uitai îngrijorarea.

Vîntul bătea acum dintr-o parte a trenului, pentru >că se simţeau din stînga mea nişte smu- cituri ale vagonului, parcă cineva foarte puternic l-ar fi împins mereu, ca să-l răstoarne. Vocile se opriseră iar, speriate. Smuciturile se simţiră din nou. Din moment în moment te puteai aştepta ca trenul să fie săltat de pe şine.

Se auziră nişte ţipete de femei. Bărbaţii încercară să le domolească, mai ¡înjiur<îndu-le, mai mîngîindu-le cu vorbe aşezate.

Vagonul nu se răsturnă totuşi. Ba dimpotrivă, acum aluneca lin, cînd deodată o trosnitură puternică răsună şi oamenii simţiră cum băncile de sub ei se înclină într-o parte, luîndu-i şi pe ei şi repezindu-i în peretele vagonului. Pentru o clipă nu se auzi nimic. Lumea rămăsese mută de spaimă. Ca imediat după aceea ţipetele să ţîşnească din nou, de data aceasta disperat, într-un urlet aproape general.

Vagonul rămase pentru cîteva secunde – poate măi puţin – în poziţia aceasta înclinată, apoi reveni cu roţile pe amîndouă şinele, re- aducînd oamenii aproape de locurile lor.

Urma un vacarm îngrozitor, fiecare ţipa, dorind să se facă auzit. Cîţiva se loviseră. Femeile plângeau în hohote. Nu se înţelegea ni-

mic. Spaima cuprinsese toată lumea. Lumina era mult prea slabă ca să ajute cuiva să vadă ce se întîmplase de fapt.

Foarte tîrziu îmi dădui seama că trenul se oprise. Am aşteptat ca lumea să se liniştească pentru a putea răzbi pînă la uşă să văd unde sîntem. Geamul nu putea fi în nici un caz deschis. Era înţepenit de ghiaţia ce-l acoperise înr-un strat gros.

După destul timp călătorii mai conteniră cu gălăgia, deşi unii se mai agitau umblînd de colo-colo prin spaţiul dintre rândurile de bănci. M-am strecurat pînă la uşă şi, ajutat de cineva, o deschisei cu mare greutate.

Afară viscolul continua cu aceeaşi nestăpî- nită furie. Nu se vedea aproape nimic în jur, decit poate silueta întunecoasă ia unui deal ce se ridica aproape drept, nu departe de terasa- mentul căii ferate.

Coborîi, dar aproape în acelaşi moment am fost trîntit cu faţa în zăpadă. încercai să mă ridic, însă n-a fost chip. M-am tîrît pe coate şi genunchi, cu ochii orbiţi de zăpadă. Am pipăit şi, după chinuri care mi se părură veşnice, am apucat cu mîna prima treaptă a vagonului, a- poi cu cealaltă cea de a doua. Mă ridicai în genunchi şi nişte mîini puternice mă traseră sus. Mi-am revenit foarte tîrziu. Cîţiva oameni mă înconjurau, aşteptând «curioşi să le spun ce am văzut afară. După încercarea mea neizbutită, nimeni nu mai avuse curajul să coboare. Le-am spus că n-am văzut decît viscolul. Erau dezamăgiţi. Se aşteptau să văd totuşi ceva. Ce anume nu ştiau nici ei. Erau îngrijoraţi, ba chiar speriaţi. Nădăjduiau proba-

bil că aş fi putut să văd nişte lumini salvatoare. Dar eu nu zărisem nimic.

Viscolul parcă se mai îmblînzise. E drept, vîntul continua. Am întrebat dacă nu cumva are cineva o lanternă. Apăru un ins care îmi întinse un felinar vechi, în care mijea o flacără abia vizibilă prin geamul afumat. Le-am spus că ar fi bine să mergem acum în recunoaştere, pînă nu începe iar să viscolească. Şi de fapt ar trebui să plecăm cu toţii. În vagon oricum nu se putea sta, pentru că se făcuse frig. Mă aprobară. Luai felinarul şi cobo- rîi, urmat de toţi ceilalţi.

Ajunşi jos, ne aştepta o mare surpriză : vagonul din faţa noastră era gol. Călătorii dispăruseră fără urmă. Observai însă un fapt şi mai ciudat. Nu se vedea nici o urmă pe zăpadă, aşa cum ar fi fost normal din moment ce oamenii părăsiseră trenul.

Nu spusei însă nimănui nimic, sperînd că faptul va trece neobservat. Era şi aşa destulă panică. Oamenii, speriaţi cum erau, şi-ar fi putut închipui cine ştie ce. întoroîndu-se cu •faţa spre direcţia în care mergea trenul, ei aveau să vadă însă ceva care îi scoase din minţi: locomotiva dispăruse şi ea I Pur şi simplu nu mai era acolo. Izbucniră strigăte de surprindere şi spaimă şi se iscă cr agitaţie de nedescris.- încercai să-i liniştesc, ceea ce bineînţeles nu izbutii. Cu felinarul în mînă mă dusei pe la fiecare, explidîndu-le că singura soluţie era să o luăm înainte pe calea ferată pînă vom găsi o aşezare omenească. La început ezitară, gîndindu-se la bagaje, dar văzînd că plec singur, unul cîe unul mă urmară.

Am mers aşa în şir destulă vreme. Priveam mereu înainte, nădăjduind că vom zări luminile vreunui sat. Nu se vedea însă nimic. Flacăra felinarului ce-l duceam în mînă se făcea tot mai mică. Oamenii o priveau cu îngrijorare. Noaptea era destul de întunecoasă, deşi zăpada strălucea. Ne-am fi putut rătăci. Mă liniştii singur, spunîndu-mi că ne putem conduce după şinele căii ferate. Ştiam că felinarul se va stinge, ceea ce se şi întîmplă în scurt timp. Făcui tot ce se putea oa să-i îmbărbătez pe oameni, să-i fac să mă urmeze, să meargă cît mai repede. Trebuia să le întreţin speranţa că vom găsi în ourînd o gară. Am mers cred că mai mult de o oră. înaintarea era anevoioasă. Femeile, mai ales, începură să dea semne de oboseală şi a trebuit să fie ajutate de bărbaţi.

Treptat mă cuprinsese îngrijorarea, deşi îmi dădeam seama că lucrurile decurg într-un fel normal pentru astfel de condiţii de drum. Normal e poate prea mult spus, pentru că tot nu izbuteam să 'mă dumiresc unde dispăruseră călătorii din celălalt vagon şi apoii locomotiva de ce plecase singură ? Şi nimeni nu ne-a spus nimic nouă, celor din al doilea vagon. De ce ? Şi de ce ne-au lăsat singuri ? E drept, în fond nu eram chiar aşa de singuri. Eram destul de mulţi. Dar poate că ne strigaseră şi noi nu auzisem nimic din cauza viscolului. Poate au vrut să intre la noi şi n-au izbutit, uşile vagonului fiind înţepenite. Poate.

în sfîrşit, lucrurile trebuiau luate aşa cum erau. Eu cunoşteam destul de bine linia şi ceva mă neliniştea totuşi. După socotelile mele trebuia de mult să fi ajuns la prima gară. Să

n-o fi observat noi oare? E drept, ninsese mult, dar oricum...

Mai făcurăm încă o oră de drum. Oamenii erau sfîrşiţi de oboseală. Nu mai puteau merge. Mai mult se tîrau decît mergeau.

Deodată, văzurăm licărind în depărtare cî- teva puncte luminoase. Le arătai oamenilor, îndemnîndu-i să-şi ¡adune ultimele puteri pentru a ajunge pînă acolo.

Cei din urmă metri fură şi cei mai grei. Sprijiniţi unul de altul, cu feţele îngheţate, oamenii ajunseră în dreptul gării. Era o staţie mică, fără etaj, cu o singură sală de aşteptare în care pătrunserăm toţi, înghesuindu-ne u- nul în celălalt pentru a ne încălzi.

M-am dus să caut pe şeful gării. Am găsit biroul lui, dar nu era nimeni.

Am intrat şi în celelalte încăperi. Nici acolo nu era nimeni. întreaga clădire părea părăsită nu de multă vreme. împreună cu încă doi oameni am pătruns în locuinţa şefului gării. Am luat alimente şi le-am distribuit tuturor. Am făcut şi nişte ceaiuri fierbinţi, ca să-i încălzim. Doi bărbaţi destoinici mă ajutau în permanenţă. Ceilalţi erau vlăguiţi şi lipsiţi cu totul de iniţiativă. Femeile plîngeau. Deocamdată situaţia nu era prea gravă. Se putea sta^ liniştit, în aşteptarea unui tren.

M-am întors în biroul şefului gării şi am încercat să dau un telefon. Dar nu am izbutit. Probabil viscolul – care între timp începuse iar – rupsese firele.

Unde putea fi personalul gării ? Şi cum uispăruse aşa fără urmă ? N-am spus nimic kxSRre- a?a călătorilor. Ştiau numai cei doi oarbaţi destoinici care mă ajutau. N-avea rosL să-i îngrijorez de pomană acum cînd abia se liniştiseră.

Toţi s-au culcat cum i-am împărţit, prin diferitele încăperi unde se putea dormi mai comod.

Am aranjat să facem de gardă cu schimbul, ou şi cei doi aghiotanţi ai mei. Trebuia să pîndim ; poate totuşi apare ' de undeva un tron sau, cine ştie, chiar locomotiva trenului nostru se va întoarce.

Am căutat în birou un orar al trenurilor, dar, curios, nu-l găsii. Tabla de afară era smulsă ; de vînt, probabil. Rămăsei singur de planton şi, aşezat la geamul ce da înspre peron, mi-am aprins o ţigară, aşteptînd zorile.

Timpul se scurgea chinuitor de greu. Am băut din sticla ce o ţineam în şubă şi am ieşit să mai fac un rond pe *afară. Viscolul, fără să se fi oprit, mai contenise. Se putea umbla fără prea mari sforţări. Eram destul de liniştit, mai ales că îmi dădeam seama că vor veni zorile şi viscolul va trebui odată şi o- dată să se oprească ; desigur, a doua zi, lucrurile vor intra în normal şi circulaţia trenurilor va fi reluată. Mai băui o înghiţitură.

Deodată, fără nici un motiv, mă cuprinse □ ciudată nelinişte. Rămăsei surprins cînd mi-am dat seama de asta. Ascultai încordat, aşteptînd parcă să se audă ceva. Doar viscolul sufla obişnuit, ca şi pînă atunci.

Şi totuşi am fost luat pe neaşteptate. Din depărtare se zări o lumină orbitoare şi apoi un zgomot violent, metalic, ce se apropia vertiginos. Rămăsei descumpănit pentru o clipă

dar apoi mă repezii spre calea ferată. Un tren I Da, se apropia un tren. Cînd mai aveam cîţiva metri de linia pe care venea trenul, prin faţa mea ţîşniră ca o săgeată două vagoane luminate feeric, ca în jocurile mecanice de la circuri. Pînă să mă dezmeticesc, cele două vagoane dispărură înghiţite de beznă.

Rămăsei buimăcit privind în gol şi-abia tîr- ziu îmi dădui seama că de fapt cele două vagoane goneau fără locomotivă I Am stat descumpănit şi necrezînd, totuşi, nimic din ce se întîmplă; cînd deodată totul se repetă aidoma ca înainte. Alte două vagoane, sau poate aceleaşi, tot fără locomotivă, ţîşniră într-o lumină orbitoare din întunericul dintr-o parte a gării şi se topiră în întunericul din cealaltă parte. Suflul lor puternic mă trînti la pămînt şi zăcui nu ştiu cîtă vreme prăbuşit în zăpadă, aproape de şine.

Eram pe cale de a-mi reveni, cînd zgomotul acela infernal, de fiare ciocnite furios între ele, se auzi din nou şi ridicîn'd privirea văzui iarăşi lumina aceea care mă orbea. Cu ultimele resurse, abia avui timp să mă tîrăsc mai într-o parte. înainte de a-mi pierde cunoştinţa, zării la geamurile vagonului nişte chipuri cu o privire neomenesc de încordată, fixă, poate rea, o privire care te îngheţa mai tare decît viscolul.

Ca prin somn am auzit iarăşi acelaşi scrâşnet metalic, parcă roţile nu is-ar fi învîrtit pe şine, ci, imobile, s-ar fi frecat

de ele. Cînd mi-am revenit, în jurul meu erau toţi călătorii lăsaţi în gară. Se treziseră auzind zgomotul

acela infernal şi acum, îngroziţi, mă priveau, dar nu apucaseră să-şi dea seama ce se în- tîmplase, cînd cele două vagoane, ca nişte fantome, alunecară din nou vijelios şi ameninţător pe şine şi dispărură iar. Oamenii strigară pentru a atrage -atenţia că sînt acolo, în speranţa că poate trenul va opri. Dar a doua oară ţipetele răsunară îngrozite cînd îşi dădură seama că vagoanele mergeau singure, fără locomotivă.

Apoi amuţiră cu spaima cuibărită adînc în ochi, aşteptînd nici ei nu ştiau ce anume.

Vagoanele mai trecură de cîteva ori, zguduind şinele. Uneori păreau goale, alteori se iveau capetele acelea ameninţătoare, cu priviri reci, fixe şi duşmănoase. Chipurile stăteau nemişcate la geam şi piereau odată cu trenul, ca nişte amintiri fulgerătoare de vis. Ochii lor rămâneau, însă, înfipţi parcă în ochii îngroziţi ai celor de pe peron.

La un moment dat cînd trenul se ivi din nou, cineva, într-o încercare disperată, se repezi spre scara unui vagon, nădăjduind că se va putea agăţa. Fu trîntit însă cu o violenţă nebănuită înapoi şi rămase întins nemişcat în zăpadă. Cineva din preajmă îmi spuse că probabil e mort.

La apariţiile următoare ale trenului nimeni nu mai îndrăzni să facă nimic. Priveau doar. După o vreme din grupul călătorilor se des- prinseră cîţiva curajoşi în disperarea lor. Urmarea a fost aceeaşi. Lam găsit aruncaţi lingă şine ca de o ucigătoare mină nevăzută, cu feţele

însîngerate, în zăpada albă, pătată acum cu picături roşii.

Ceilalţi, tremurînd, cu privirile imobilizate de spaimă, dar poate şi de o nădejde ascunsă, mai ezitară la o nouă apariţie a trenului, însă la cea următoare se repeziră bezmetici şi înnebuniţi, îndemnîndu-se unul pe altul. Cîţiva, cei mai deznădăjduit!, se aruncară asupra vagoanelor, sperînd că aşa le vor putea opri. Dar nu se întîmplă ceea ce credeau. Trenul acela luminat feeric, dar ucigător, îşi urmă drumul său imperturbabil, aruncîndu-i de pe scări, cu o forţă ciudată şi nebănuită. Pe la geamuri apăreau din cînd în cînd nişte chipuri ca de piatră. Curînd nu mai rămase nimeni în picioare.

Urmărisem totul, trîntit şi eu la pămînt. Nu-mi mai simţeam picioarele, iar încercările mele de a mă ridica dădură greş. Mă uitai în jur. Toţi zăceau întinşi, nemişcaţi ca nişte leşuri.

Trenul se apropia din nou. Lumina mai orbitor ca pînă atunci. Am închis ochii. Nu putea fi privit. Zgomotul lui îmi lovi dureros timpanele, parcă le-ar fi străpuns. Mă cuprinse o spaimă de moarte. Deschisei cu orice risc ochii şi rămăsei înmărmurit: trenul îşi încetinise vizibil mersul şi se apropia lin. Lumina sa devenise suportabilă, dulce, seducătoare ca o vrajă. Ajuns în dreptul meu, se opri. O linişte ciudată îmi îmbrăţişă tot corpul şi mă întinsei pe zăpadă ca pentru a mă odihni. Trenul aştepta.

Dar nu mai avea pe cine să ia. Toţi călătorii zăceau îngropaţi în zăpadă. Poate muriseră, iar eu simţeam cum mă

prăbuşesc în

gol, în întuneric şi cad, cad pînă... mi se păru că nu mai rămase nimeni viu pe peronul unde trenul îşi aştepta călătorii inexistenţi.

Foarte tîrziu, mi-am revenit. Trenul era tot acolo şi lumina feeric, fascinant. M-am ridicat şi am început să caut pe cei care mai erau teferi, ca împreună să vedem ce e de făcut. Trenul ne aştepta şi trebuia să mergem mai departe...

însemnări
despre
drumuri

ÎNSEMNĂRI DESPRE DRUMURI

Toată întîmplarea mi s-a părut de la început bizară şi nici azi, după scurgerea atitor ani, nu pot explica perfect logic cele petrecute. Am povestit cîte ceva prietenilor, care au reacţionat aproape fără excepţie la fel: după ce ascultau cu atenţie, recunoşteau ciudăţenia faptelor relatate,- dar le considerau ca un produs al imaginaţiei mele exaltate. După un timp am renunţat să mai povestesc cuiva toate acestea., iar dacă acum m-am decis să scriu, o fac pentru a încerca astfel o reconstituire cît mai ordonată a întîmplărilor în speranţa că poate fiul meu, în sfîrşit, va înţelege tot ce trebuie înţeles.

Voi începe cu descoperirea cărţii aceleia Eu am o bibliotecă bogată, dar, cu toate acestea, cunosc destul de bine locul fiecărei cărţi, pentru că în general le-am -aranjat pe categorii, ca să le pot găsi cît mai uşor cu putinţă atunci cînd am nevoie de vreuna din ele.

în seara aceea am lucrat pînă tîrziu în noapte. încercasem din nou să continui povestea bunicului meu, călătorul acela misterios prin ţări străine, autor al unor

fapte ale căror sens obscur nu l-au prea înţeles nici familia şi nici cunoştinţele sale. Din scrisorile rămase, din mărturiile verbale ale priete-

nilor săi, încercam să-i reconstitui figura. Scriam, de fapt, o biografie a sa, dar ceea ce părea ciudat era faptul că nu progresam cu nici un chip, avînd mereu senzaţia că bat pasul pe loc. Fiecare nouă scrisoare descoperită, fiecare fapt nou aflat, mă întorcea mereu în urmă, la alte fapte petrecute mai înainte.

Se iveau suprapuneri de neînţeles, ca şi cum bunicul acela ciudat ar fi putut face mai multe lucruri .în acelaşi timp sau ar fi putut fi în mai multe locuri deodată. Nu era posibil aşa ceva, ştiam perfect de bine asta şi totuşi, am decoperit scrisori purtînd aceeaşi dată, dar expediate din locuri diferite, foarte depărtate unul de altul. Să fi fost la mijloc o secretă plăcere pentru mistificare a bunicului ? Era pentru moment singura explicaţie plauzibilă. O acceptam, deşi cu destule îndoieli. Ceea ce mă deruta cu totul erau mărturiile cunoştinţelor sale, care se contraziceau evident. Unii spuneau, de pildă, că în anul... îl văzuseră într-un anume loc sau ştiau precis că este acolo, iar alţii afirmau la fel de categoric că tot atunci ar fi fost în altă parte. Eram nevoit să găsesc o explicaţie şi la aceste informaţii contradictorii. Le-am pus pe seama timpului îndelungat care trecuse, s memoriei slăbite de vîrstă a celor ce-mi furnizaseră acele date. Şi nici aceste explicaţii nu mă satisfăceau integral.

Destul că de la un timp figura pasionantă a bunicului meu ajunsese să mă captiveze. Ba, mai mult decît atît,

renunţasem cu totul la alte lucruri pe care intenţionam să le scriu, ocupîndu-mă doar de biografia lui. Zi şi

noapte doar la el mă gîndeam. Scotocisem toată arhiva familiei, adunasem documente, scrisori, memorii, jurnale – ale lui şi ale altor rude. Găsisem şi cîteva însemnări de călătorie publicate de el prin ziarele îngălbenite ale timpului. Aşa am aflat că se şi scrisese despre dînsul cîte ceva. Consemnasem conştiincios toate mărturiile verbale ale contemporanilor săi. Cu cît cantitatea de fapte creştea, cu atît devenea mai dificil de scris o biografie sistematică şi ordonată a vieţii lui. Şi tot cu atît devenea mai greu de înţeles finalitatea faptelor sale, ce nu o dată păreau absolut neexplicabile. Treptat, treptat dobîndi- sem convingerea că bunicul meu se cheltuise cu frenezie pentru o cauză de seamă, doar de el cunoscută, în virtutea căreia acţionase toată viaţa. Mobilul obscur ce-l animase trebuia pe semne să rămînă necunoscut celorlalţi din tainice motive, iarăşi doar de el cunoscute. O viaţă întreagă gonise fără încetare în cele mai îndepărtate locuri, întreprinsese cele mai curioase fapte, fără a da nimănui şi niciodată explicaţii clare şi complete de ce procedează aşa şi nu altfel. Dimpotrivă, rudimentarele şi incompletele desluşiri pe care le structura, absolut neglijent şi din ‘întîmplare, mai rău încurcau lucrurile, înceţoşînd şi relativa claritate ce mai dăinuia din loc în loc.

Oricum, biografia lui devenise preocuparea mea capitală şi eram hotărît să nu renunţ cu nici un chip la ea. Doream să restitui lumii viaţa sa exemplară, pentru că exemplar mi se părea modul cum şi-a conceput el existenţa, alergînd fără

încetare spre atingerea ţelului propus. Pînă în ultima clipă a vieţii se zbătuse să-şi realizeze visul. Moartea sa fusese o aminare. El sperase şi atunci la sfîrşit că mai poate face ceva pentru cauza sa. Ştia că nu mai avea mult de trăit, dar cu ultimele resurse făcuse drumul acela lung pînă într-o ţară îndepărtată unde, de altfel, şi murise. Mai avusese probabil ceva de rezolvat acolo : şi nu putuse renunţa la călătorie. înfăptuise oare acel lucru ? N-aveam să ştiu niciodată ’ asta. Destul că el făcuse totul pentru a-l .re- i aliza cu ultimele puteri ce-i rămăseseră. Ultima călătorie trebuie să fi fost o luptă cumplită cu moartea care se apropia implacabilă.
O biruise nu prin faptul că o evitase – aşa ' ar fi fost imposibil – ci izbutind să întreprin- ; dă călătoria înainte de a muri. Moartea trebuise să aştepte sfîrşitul acelui drum, pentru ca abia după aceea să-şi ia prada. Bunicul era un învingător pentru că ajunsese la capătul drumului.

în seara aceea, tîrziu, în liniştea de taină a nopţii, în casa mea retrasă departe de zgomotele oraşului, în mijlocul pădurii, am re- gîndit a nu ştiu cîta oară aceste lucruri. Şi iarăşi, îmi dădeam seama ce apropiată îmi devenise figura bunicului meu.

Tot cufundîndu-mă în vremea şi faptele sale, aveam uneori impresia că mă confund cu el şi că eu fusesem acel om de demult. Mi se întîmpla aceasta mai ales cînd eram singur, noaptea tîrziu, cu scrisorile lui în faţă, retrăind timpurile acelea apuse.

La un moment dat mi-am adus aminte că îmi trebuise încă de cu ziuă o enciclopedie

apărută pe la sfîrşitul secolului trecut. Era acolo un articol care mă interesa în mod deosebit. Ştiam că o aşezasem în raftul special destinat cărţilor foarte vechi, raft ascuns undeva într-un colţ mai întunecat al bibliotecii mele. M-am îndreptat spre locul ştiut cu gîn- dul s-o iau. Fără ezitare am întins mina şi am luat enciclopedia căutată. Privind în treacăt locul rămas gol, mi-a atras atenţia un volumaş cafeniu care stătuse ascuns după uriaşul tom ce-l aveam în mînă. Mi s-a părut foarte ciudat că nu-mi aminteam despre ce carte era vorba.

Intrigat, am lăsat pe o măsuţă alăturată enciclopedia şi am luat cartea cafenie. Era legată intr-un carton ce fusese probabil frumos la vremea lui, cartea părînd foarte veche şi citită mult. Nu avea nici un titlu pe copertă şi nici pe cotor. Am deschis-o curios să văd titlul. Am desluşit cu greutate pe pagina îngălbenită caracterele desenate în arabescuri ale unei litere ce nu se mai foloseşte azi: „însemnări despre drumuriNu mi-am putut reţine un zîmbet. Titlul avea ceva arhaic şi vag filozofic în acelaşi timp, evident o filozofie naivă şi desuetă. Mi-am zis că trebuia să conţină nişte note de călătorie ale vreunui obscur boiernaş înstărit, cu gustul condeiului, ce-şl tipărise cartea pe undeva prin provincie, într-un tiraj restrîns, pentru prieteni, sau poate pentru a-şi satisface o măruntă vanitate de autor.

Eram însă intrigat pentru că nu cunoşteam provenienţa cărţii în biblioteca mea. Nu-mi aminteam deloc s-o fi procurat eu, mai ales că despre toate volumele

vechi pe care le aveam

ştiam exact de unde, de 1a cine şi cum ajunsesem în posesia lor.

Mi-am spus că n-are rost totuşi să mă fră- mînt atîta pentru un fleac, cînd am atîtea lucruri de făcut. Mă pregăteam să închid cartea şi s-o depun înapoi în raft, amînîndu-mi pentru mai tîrziu satisfacerea curiozităţii mele bibliofile. în momentul acela, însă, tocmai cînd coperta se închidea pe pagina de titlu, o ultimă privire aruncată surprinse numele autorului scris cu aceleaşi caractere preţioase. Nu mi-a venit să cred cehilor. M-am uitat încă o dată, aproape silabisind numele, pentru a mă convinge că n-am greşit. Nu. Nu greşisem. Era chiar numele bunicului meu ! I Am rămas înţepenit cu cartea în mînă, aproape paralizat. Nu ştiu cît timp am stat aşa, fără a schiţa cel mai mărunt gest, cu privirea imobilă fixînd numele autorului. Eram fascinat, ca în transă, şi nu puteam cu nici un chip să-mi revin. Nu mă puteam gîndi la nimic, pentru că o singură întrebare stăruia obsesiv : ştiam totul sau aproape totul despre faptele, ca să zic aşa publice ale bunicului meu, dar de ce nu putusem afla nimic despre această carte ? De ce ? Ar fi trebuit să ştie despre ea rudele, prietenii, cunoscuţii, fiul lui, adică tatăl meu. Or nimeni nu mi-a vorbit niciodată nimic despre carte sau măcar despre intenţia bunicului de a scrie o carte. De ce ? Cum şi unde a apărut cartea. Şi cum sZa!? rătăcit atît de obscur toate exemplarele, fără ca nici unul să ajungă în raza cunoştinţelor lui şi desigur ale mele. Doar cercetasem pas cu pas tot ce făcuse, sau aproape tot. E adevărat, erau destule lucruri confuze în biografia lui, dar acestea ţineau de viaţa sa intimă, particulară. Aici erau într-adevăr zone necunoscute. Recunoşteam iarăşi câ-mi scăpa finalitatea faptelor sale, dar o carte scrisă de el ar fi fost un fapt concret, public şi deci controlabil, şi mai ales uşor de aflat. Or nimeni nu mi-a vorbit de -aşa ceva. N-am găsit nicăieri vreo referire măcar la lucrarea aceasta. Ciudat ! Foarte ciudat I

Deodată mi-am dat seama că cel puţin la fel de misterios era şi modul cum ajunsese cartea în raftul bibliotecii mele. Eu nu ştiam absolut nimic despre sursa cărţii. Pentru moment puteam presupune că mi-a oferit-o cineva, cîndva, într-o împrejurare uitată, iar eu am aruncat-o în raft fără s-o deschid. Imposibil ! Şi încă din mai multe puncte de vedere. Niciodată nu aşezam o carte nou procurată în raft fără s-o citesc sau măcar s-o răsfoiesc, să-mi dau seama ce conţine. Şi apoi chiar faptul de a cumpăra sau a primi o carte presupunea întîi o minimă intrare în contact cu aceasta pentru aflarea măcar a autorului. Or autorul – bunicul meu, a cărui personalitate era preocuparea mea de căpetenie ! – mi-ar fi atras numaidecît atenţia. Admiţînd că am găsit-o undeva în vreun colţ uitat al caselor bătrîneşti ale familiei, cu atît mai mult aş fi cercetat-o imediat. Apoi raftul cu cărţi vechi al bibliotecii mele era cel la care ţineam cel mai mult şi pe care îl cunoşteam cel mai bine. Erau acolo rarităţi ştiute de mine pe dinafară, cu locul ocupat de fiecare. Ştiam, de pildă, că lingă enciclopedia pe care o căutasem, se găsea un letopiseţ de la 1628 şi un calendar tipărit la

Sibiu în 1832, iar de partea cealaltă erau nişte cronici munteneşti tipărite la 1862. Intre acestea se găsea doar enciclopedia căutată şi absolut nimic altceva !

Nu mai departe de săptămîna trecută aranjasem din nou cărţile vechi, spre a face loc altora procurate între timp şi avusesem în mînă toate acele tomuri, fiind că a fost nevoie să golesc mai întîi raftul pentru a găsi apoi un loc şi o poziţie cît mai bună pentru toate. Şi volumul cafeniu nu se găsea acolo I Sînt absolut sigur de asta.

La un moment dat mi-am dat seama că stăteam nemişcat cu cartea aceea în mînă de destulă vreme. Nu ştiu ce se petrcea cu mine. O uşoară ameţeală mă cuprinsese. M-am urnit cu greu din locul unde stătusem neclintit şi am intrat clătinîndu-mă în birou. M-am aşezat la masa de scris cu gesturi aproape mecanice, cu privirea aţintită la carte. Ceva hipnotic îmi reţinea privirea pe pagina de titlu a volumului. Am rămas iarăşi nemişcat, nedînd drumul cărţii din mîini. Aveam senzaţia că n-am să-mi pot niciodată desprinde mîinile de pe ea, precum nici privirea. Intr-un tîrziu am schiţat gestul de a lăsa cartea pe masă. Am simţit o rezistenţă surdă, ciudată, asemeni unui magnetism care mă obliga să păstrez cartea, contactul cu ea. Am izbutit cu mare greutate să ridic mîinile de pe masă, privirea, însă, continua să-mi rămînă fixată necontenit pe pagina deschisă înaintea mea. Am încercat o eliberare prin închiderea ochilor. ~ N-a fost cu putinţă. îmi dădeam seama că ceva de neînţeles se petrece cu mine. Poate mi se făcuse rău. Oboseala, cafelele şi celelalte ajunseseră probabil, în sfîr- şit, să mă doboare. în faţa mea, cartea stătea deschisă la pagina de titlu, cu \ literele ei preţioase şi vetuste, în caligrafia arabescurilor complicate şi şerpuitoare. Din cauza fixităţii privirii, literele ajunseră să joace, mărindu-se şi micşorîndu-se succesiv, depărtîndu-se şi apropiindu-se vertiginos, încît aveam impresia că o să-mi intre în ochi, în creier, stră- puiigindu-mi-l violent. Cartea se mişca la un moment dat ritmic, cu o frenezie ce mă copleşea, se rotea în faţa ochilor mei dilataţi şi o dată cu ca scaunul, masa de scris, întregul birou se învîrteau ameţitor ca într-o infernală maşină centrifugă. Simţeam că eu însumi mă răsucesc în jurul unei axe nevăzute a propriului meu trup, că mă răsucesc pînă la a mă nimici, că totul în jur este într-o mişcare circulară, absurdă şi de neînţeles. Şi mai simţeam că nu o să mai pot rezista multă vreme, că o să cad într-un gol imens, fără fund şi o să mă pulverizez în acest zbor infernal. Nu mai ştiam, nu mai înţelegeam nimic. M-am prăbuşit.

Nu ştiu cît am zăcut în nesimţire. Cînd mi-am revenit eram pe scaun, cu faţa prăbuşită pe masa de lucru. Era încă noapte sau era deja iar noapte. Nu-mi dădeam seama. Am aprins lampa de birou. M-am uitat la ceas. Stătuse la ora 12. Care douăsprezece ? Ziua sau noaptea ? Simţeam o cumplită, ameţitoare durere în creier şi aveam un gust groaznic în gură. Nu-mi aminteam ce se întîmpla- se. Eram buimăcit, dar nu numai de durerea ce-mi săgeta capul. Parcă mai era ceva. Am întins mina stîngă spre barul din bibliotecă

unde aveam de obicei la î-ndemînă tot ce-mi trebuia pentru a nu mai fi nevoie să mă scol de la masa de lucru. Am scos sticla de coniac şi mi-am turnat în pahar. L-am înghiţit pe nerăsuflate. Băutura mi-a ars violent gîtul. în qrabă am luat carafa cu apă şi am sorbit cu sete. Treptat am început să-mi revin. După ce mi-am aprins o ţigară, am încercat să-mi amintesc ce se întîmplase. Recapitu- lînd totul, mi-am adus aminte de volumul cu coperta cafenie. Am privit pe birou. Stăteam cu coatele pe el I Fără să ştiu de ce, m-am cutremurat. Am privit cartea. O ciudată cu-riozitate, amestecată cu teamă, mă cuprinse. Pagina de titlu conţinea numele autorului, ti-tlu bineînţeles şi nimic altceva. Lipsea orice indicaţie a anului apariţiei şi a editurii. Cu gesturi prudente, am luat cartea, căutînd obişnuita casetă tehnică de la sfîrşit. Lipsea. Probabil pe vremea cînd fusese tipărită nu se obişnuia aşa ceva. Revenii ‘la început. Am căutat pe contrapagina de gardă. Apoi pe verso la pagina de titlu. Nu era nici o indicaţie editorială. Să fi fost tipărită în mod cu totul particular, la un tiraj minim, pentru un cerc restrîns ? Poate vreo tiparniţă primitivă de biserică s-o fi scos. Am făcut tot felul de presupuneri. Mi-am dat însă în curînd seama că nici măcar asta nu era un lucru important. Principalul lucru de aflat era cum de nu ştia nimeni nimic de cartea aceasta şi mai ales cum ajunsese ea în rafturile bibliotecii mele. Asta era lucrul cel mai d-e seama de ştiut. Dar cum ?

Am privit iar titlul. Numele bunicului meu domina albul vechi şi murdar al hîrtiei. Am întors pagina. O neaşteptată poftă de a citi mă cuprinsese, o ispită de neînvins aş spune. M-

am cufundat cu sete în lectură. Pagină cu pagină cartea mă cucerea, captivîndu-mă, absorbindu-mă în ea. Intrasem în altă lume, străină şi totuşi ciudat de familiară.

y Nu mai eram în 196... în timpul, în epoca în care trăiam eu. Intrasem într-adevăr în cu totul altă lume, una de sfîrşit de secol nouăsprezece, cu alţi oameni, altă societate, care, fără să-mi dau seama, pe nesimţite, îmi deveni – nu mă puteam opri să nu constat din nou asta – la fel de familiară. Şi povestea bunicului mi se părea cev.a foarte cunoscut mie, ca şi cum aş fi trăit toate acele evenimente.

Bunicul însuşi parcă ar fi sau aş fi fost eu însumi. El povestea la persoana lîntîia, încît dacă aş fi citit cu voce tare, cineva din afara camerei mele ar fi putut crede că eu povestesc altcuiva întîmplări trăite de mine.

Da, el povestea la persoana întîia ; eu citind acest text, s-ar fi auzit parcă povestea mea.

„Eram la 1891 în vechea cafenea de pe Gabroveni cu..." Da, eu povesteam... Ciudat şi de necrezut.

„O lume mirifică, venită de departe, din urmă, dintr-un veac despre care vorbim ca despre antichitate. Altă lume, alţi oameni, un Bucureşti multicolor, de o variaţie deconcertantă a peisajului, ceva ce aminteşte de o poartă prin care se iese dintr-o lume şi se intră în alta. Orientul, cu tenta sa medievală tîrzie, dă mîna cu un occident încă prea crud ca să fie consistent «şi semnificativ. înghesuială de oameni aparţinând celor mai diverse seminţii şi profesii, agitaţie de urbe ce trăieşte în fiecare zi măcar un fapt care o transformă în altceva. Oraş, fără a fi gîndit de la

început aşa, cu oaze de sat strecurate sau dăinuind eroic pînă în centrul capitalei. Trăiesc şi se agită în imediată apropiere orăşanul ce deja îşi zice bucureştcan şi omul de la ţară care şi prin veşminte şi prin felul de a se ! purta nu aparţine încă oraşului şi probabil se va acomoda foarte greu, dacă nu cumva niciodată. E un zumzet şi o foiala de inimă de ţară, spre care se îndreaptă toate gîndurile şi speranţele unei naţiuni foarte tinere. Totul e frămîntare şi luptă, agitaţie şi manevre de culise. Ţara îşi face loc în lume cu greu, şchiopătînd încă de pe urma atîtor răni mai vechi, sau mai noi, dar merge înainte, căutînd să uite cu încăpăţînare şi vis.

Şi casele acelui Bucureşti trădează firea oamenilor, compoziţia lor eterogenă.. De la palatul boieresc de o eleganţă greoaie pe dinafară, dar atît de larg pe dinăuntru, pînă la casa sărăcăcioasă, de mahala, bine înfiptă în pă- mînt, parcă să nu o ia crivăţuil Bărăganului la spinare, oraşul are toate tipurile de clădiri pe \ care ţi le poţi imagina. Arhitectura a fost şi mai este aici o preocupare a particularului ce-şi durează locuinţa, şi nu vreo intenţie precisă a edililor. Lîngă un palat din al şaptes- prezecilea sau al optsprezecelea veac se înalţă o clădire supraetajată, surprinzător de modernă pentru acea vreme. Fiecare construieşte cum vrea. O casă e cu faţa la stradă, alta cu spateie, una e pînă la trotuar, alta în fundul vreunei grădini cu pomi roditori, de abia se mai zăreşte. Ai surpriza şi a unor lanuri de
griu după şirurile de case. Iar viile se întind pe zeci de iiectare dinspre Pantelimon pină la Bariera Vergului. Apoi pieţele. Aici se simte

aerul balcanic prin excelentă. Totul se vinde şi- se cumpără, zgomotos, după tocmeli îndelungi, gălăgioase. Oamenii au o voluptate anume nu pentru cumpăratul propriu-zis, ci pentru plăcerea de a-l convinge pe celălalt că cere prea scump, sau că plăteşte prea puţin. Pieţele largi, neîmprejmuite, nişte maidane, sînt teatrul unor scene ce tfn adesea de un carnaval disimulat. Costumaţia este diversă şi surprinzătoare, încît, privind, poţi avea impresia că şi-au dat aici întîlnire special pentru a li văzuti oameni din toate părţile acestui colt de Europă şi din toate categoriile sociale. Marfa se desface la vedere, cit mai răsfirat, ajungînd pînă în picioarele oamenilor. Păşeşti cu grijă să nu calci pe te miri ce. Aleile între tarabe sînt înguste şi lumea e multă şi în veşnică mişcare. Mişună destui ţipi dubioşi, ale căror ocupaţii sînt favorizate de înghesuială. Punga trebuie pitită bine. Aici poţi ră- mîne fără bani n.u numai înşelat la preţ. Dar nici nu trebuie să cumperi. E mai plăcut să priveşti spectacolul. E o desfătare unică în felul ei. N-ai cum să te plictiseşti, pentru că peisajul e mereu schimbător, scena e mereu alta, personajele apar şi dispar ameţitor. E o lume de tîrg, de comerţ; ceva grecesc, poate de port grecesc, se simte plutind în aer. Şi hainele unora dintre actori te ajută să-ti imaginezi asta. Dar hainele te pot trimite şi la Istambul sau cine ştie în care parte a lumii.

Mărfurile întinse pe tarabe, în coşuri, pe jos, în praf sau în noroi, după vreme, au toa

tă felurimea ce ţi-o poţi închipui. De la lucrurile preţioase, blănuri scumpe şi rare, giuvaeruri cît o avere, pînă la fleacuri din gospodăria. omului, lingură şi cuţit de lemn, de la parfum adus din Orientul îndepărtat la apa, apa de băut ce şi ea se vinde în verile zgîrcite cu ploaia. Sacagii nu fac o proastă negustorie pe vremea arşiţei. ,

în piaţă omul poate găsi şi cumpăra şi ce nu credea, cu o clipă înainte de a vedea, că i ar avea nevoie. Un felinar de vînt poate fi folositor, însă o candelă de lut nu ştiu cum ciudat făcută, nu-i trebuia, dar o ia, după, ce-l ! îmbie cu viclenie negustorul. ;

De mîncare găseşti chiar dacă nu ţi-e foame : oaie în frigare, cîrnaţi, jumări reci, pas- • tramă de oaie, brînzeturi, dar şi tot felul de dulciuri preparate după reţete de la Istambul venite.

Ai de văzut apoi ulicioarele ce se revarsă din Lipscani spre Dîmboviţa ca nişte afluenţi ai acesteia. Zeci şi zeci de prăvălii îşi au sălaşul aici, înghesuite bezmetic una în alta, cu vitrine înguste şi tarabele lăfăindu-se pînă în mijlocul uliţei, de o parte şi de alta, încît la un moment dat circulaiţa se gîtuie şi lumea aşteaptă la coadă ca să se poaită strecura mai departe. E un zumzet continuu în aer, punctat la scurte intervale de strigăte de chemare la cumpăratul mărfii. Poţi ameţi într-un asemene vacarm şi loială de oameni.

în colcăiala continuă, poţi simţi cum eşti dus mereu de valul mulţimii, ca pe o mare agitată. Aluneci la vale revărsîndu-te odată cu puhoiul de oameni pe cheiurile Dîmboviţei. Aici iluzia de răcoare ţine doar o clipă.

Resimţi imediat arşiţa Bucureştilor şi crezi că nu se mai poate respira.

Marginile Bucureştilor, însă, stau tăcute şi ascunse în verdeaţa ce îmbracă tot oraşul. Ciînd şi cînd o caleaşca stîmeşte nori de praf ce-ţi întunecă privirea şi-ţi pătrund în nări, tăindu-ţi orice entuziasm de a umbla pe străzile mărginaşe. Doar centrul beneficiază do stropitori cu cai, însă ele fac cu greu faţă căldurii şi prafului.

Dar şi cînd plouă trebuie să ai mare îndrăzneală s-o iei pe jos spre margini. Noroaiele inundă atunci tot, ajungînd pînă la marginea treptelor caselor. Cu toate acestea, toamnele sînt aici lungi şi frumoase cel mai adesea.

Bucureştiul are şi mulţimea lui nenumărată de biserici. Unele făloase şi arătoase, altele nici nu le ghiceşti pe dinafară că ar fi lăcaşuri ale Domnului, pentru că sînt de fapt case omeneşti, strămutate de nevoie prin voia şi banii parohiei în biserică. Căci creştinul nu e întotdeauna bogat şi se mulţumeşte şi în Bucureşti, ca şi aiurea, cu duhul Domnului dacă nu aTe şi splendoarea lui cea de pe afară, de la vedere. Le vezi doar crucea străjuind peretele golaş din faţă. Dar, oricum bisericile sînt multe şi abia cînd e vreo sărbătoare a Domnului şi se bate clopotul sau toaca după datină, îţi dai seama cîte sînt. Atunci se aude pe toată întinderea tîrgului sunetul lor ce pare descumpănitor prin mulţimea de tonuri ale clopotelor, fiecare de altă mărime şi înfăţişare. După un timp, însă, ca la o poruncă tainică, ele se pun la ison şi atunci poţi crede că asculţi o muzică a cerurilor încinse de dangătul nesfîrşit ale limbilor de aramă ce bat

furibund pereţii sunători ai clopotelor. Şi totul e implorare, e chemare la iertare şi alinare a suferinţetlor de către un Dumnezeu ce întîrzie să vină.

Dar satul acesta emancipat din vechea sa " condiţie a călcat înainte şi cu meşteşugurile sale. Cizmarii, cei făcători de ghete pentru înaltele curţi, ca şi cei cîrpaci, curelarii ce au căutare, că drumurile tot cu caii se străbat ' încă, iăinarii cu morile lor pe ape, ţesătorii ce umplu pieţele tîrgului ou culorile vii şi ameţitoare ale pânzeturilor, fierarii ce încă mînuiesc cu îndemînare nişte scule de altă r dată, măcelarii, cîrnăţarii, lăptarii şi alţii zoresc să ţină pasul cu ce le cere lumea din ce în ce mai numeroasă a tîrgului, tot mai întins, tot mai hrăpăreţ în nevoile sale.

Şi toţi aceştia, meseriaşi, propietari, misîţi, unii ţărani mai ieri, şi-au întins casele să le încapă atelierele, halele şi prăvăliile. Şi-au strins pungile să dureze cărămidării pe măsura mărfii ce o făuresc. Treptat, tîrgul îşi iveşte clădirile de meşteşuguri şi o dată cu ele străzile întregi de meseriaşi, fiecare cău- tînd un vad cit mai prielnic. Nu e încă industrie, dar va fi, dacă nu azi, în orice caz nu prea tîrziu.

Dintre toate, pielăriile, cizmăriile, ţesătorii- le, dar mai ales tăbăcăriile iau cîştigat cele dintîi un pas mai în faţă. Ele sînt primele. 4? oajne(ni se chinuie ziua întreagă, de la răsărit la asfinţit de soare, într-un miros neomenesc în care se poate muri dacă nu ai obişnuinţa duhnelii lui. Tineri, copii aproape, bătrini sfîrşiţi îşi dau sudoarea şi suflarea în această schingiuială. Vazîrudu-le, chiar de afară, că mirosul tăbăcăriilor se simte de departe, poţi crede

că iadul îşi începe încă de pe pămint caznele.

Dar oraşul are şi neplăcerea serilor, că lingă lacurile ce-l înconjoară, sălăşluesc ţînţarii şi ci nu iartă nici pielea subţire a domniţei de la curte, dar nici pe cea groasă, bătătorită a curelarului. în faţa ţînţarilor toţi sínt la Ici; curtean şi prostime trebuie degrabă să alerge la fereală, dacă nu în cale-aşică, atunci măcar la fum des de ierburi uscate. Asta e şi pacostea oraşului, căreia nimeni nu-i poate da de leac. în conacele de la Snagov şi Mogoşoaia domnitorul şi ai săi au pus pe la ferestre pînză subţire de mătase, ca aerul 'Să vină şi ţînţarul nu. După ferestre de palat păzite de zăbrele şi catifele se croiesc sub înfăţişarea chefului de plăcere pofte noi de domnie. Unii le ştiu, alţii nu. Capete se joacă şi sínt joc. Bucu- reştiul trăieşte ale sale dedesubturi şi ascunzişuri.

Serile mai sínt apoi primejdioase fără lună, mai ales, cînd dai spre marginea tîrgului. Atunci ţi se poate întîmpla orice, că garda e puţină şi nici îndrăzneaţă nu e. Dar te poţi dea dreptul rătăci prin străzile care se desfac bezmetic urna din alta şi mai ales seamănă una cu alta. Poţi rămîne buimac la o margine depărtată, că nu găseşti nici un -trecător după primeJe ore ale serii ca să-ţi îndrepte paşii de întoarcere. Apoi mai sínt şi noroaiele, că birje nu prea găseşti să te ducă şi cu atî-t mai puţin să te aducă înapoi, decît dacă ai oprit-o să te aştepte în schimbul unui preţ gros.

Şi în întuneric nu te poţi descurca, că felinare sínt puţine, doar pe Podul Mogoşoaiei şi pe încă vreo cîteva uliţi miai arătoase din mijlocul tîrgului. Şi ele cam -chioare, dar oricum sînt, şi mai împrăştie întunericul măcar prin prejurul lor. încolo beznă şi neştire. Şi nu

se face să te încumeţi dincolo de ele, că nu ştii unde eşti.

însă Bucureştiul îşi pune straiul lui de sărbătoare duminică dimineaţa. Atunci la şosea se pot vedea caleştile, în frunte cu cea a domnului şi -ale boierilor, urmate de ale altora, ce le au, că prostimea încearcă să fugă şi ea de arşiţă mai spre păduri şi lacuri, chiar mergind pe picioare. E o promenadă ce porneşte de la luxul curţii şi se termină la micul tîrgoveţ dornic de spectacol sau doar cu gînd să iasă la -iarbă verde. E o lume ce vrea să petreacă sau îşi închipuie asta. Fiecare după greutatea pungii îşi face distracţia lui de duminică, aşa ca să fie în rînd ou lumea.

Spre Băneasa curg căleşti -mai arătoase sau nu, apoi, pe jos, altă şi ¡altă lume, îmbrăcată în ce are mai bun, haine ţinute o săptămînă la uscat în naftalină, dar bine încuiate că în Bucureşti mai bîntuie încă destui hoţi neprin- şi. Din caleştile boiereşti sau ale orăşenilor înstăriţi se aud şi vorbe altfel decît româneşti, că aici se vorbesc multe limbi. Româneasca oricum e acasă şi orice s-ar întîmpla ea biruie. Dar chiar pe la iarmaroace sau alte înghesuieli auzi şi greceşte şi turceşte.

Pe la şcoli se învaţă greceşte şi mai nou franţuzeşte. La curte pe lîngă greceasca adusă de nişte domnii străine neamului, tinerele vlăstare boiereşti au venit de la Paris cu limba lor nouă pe care o vorbesc cu mîndrie la

fiece pas, să vadă şi să ştie lumea de unde vin.

Cartea pătrunde şi pe căi uneori străine de grai şi de datină, dai pătrunde nefăcînd rău nimănui. Franţuzeasca e însă limba de trimişi şi diplomaţi, de uneltiri şi răzmeriţe, unele cu sfîntă cauză, să nu ştie alţii ce nu vorbesc limba cea nouă.

Aceasta pentru că Bucureştii au şi o viaţă ascunsă, ştiută doar de iniţiaţii unuia sau altuia dintre grupurile tainice. Societăţi secrete se fac şi se desfac în fiece clipă. Unele dăi- nuiesc o zi, o săptămînă, nu mai mult. Altele rezistă chiar ani. Mai sînt şi cele care fac jocul unor ambiţii deşarte, ca ionice ambiţie ce ar vrea totul şi puterea. Dar rămîn să lucreze veşnic în umbra unor conace retrase în verdeţuri şi păduri, asociaţiile unor oameni ce nu vor nimic pentru ei înşişi. Ele stau ascunse în spatele unor societăţi „muzical-artistic- culturale" ce-şi dau serbările inofensive prin palatele chiar ale boierilor domniei. Totul e joc şi conspiraţie, pentru unii numai atît, pentru alţii viaţă şi credinţă. Vechile conace, încăperile ascunse, din fundăturile unor ateliere meşteşugăreşti, feresc ochilor nedoriţi rîvne mari de neatîrnare şi deschideri spre altă lume. Se joacă totul pe o miză. Averea, starea, liniştea se joacă pe un gînd. Oraşul ascunde atîtea taine în satul său imens ce se apropie pe zi ce itreoe de ce se va numi capitala europeană a orientului.

Şi toate acestea se petrec aici în Bucureş- tiul deja mare pentru vremea lui, întins de la Pantelimon, pînă la Băneasa şi Chitila, oraş ce de fapt e o grădină invadată de case. Privit de sus, (nelalocul

lor nu ar părea livezile şi viile, ci casele care rup verdeţurile. O bună parte din ţară a fugit .aici oa spre mintuire, ; dar destule iluzii s-au dovedit a fi deşarte, ; pentru că Bucureştiul a avut şi are multele sale nenorociri, drame şi suferinţe. Şi totuşi e frumos aici şi, dacă ai venit o dată, greu te rupi de el, căci Bucureştiul e frumos ori-cum l-ai lua, are dulceaţa asta numai a lui.

x Sint atîtea locuri tihnite în care te poţi aşeza şi trăi în pace.

Sint străzi lungi şi drepte, străjuite de copaci deşi şi stuioşi ce aduc o binecuvîntată >■ umbră, ascunzînd în funduri de livezi case ce par ţărăneşti pe dinafară, de fapt nişte conace de ţară, mutate parcă cu de-a sila în tîrgu] acesta uriaş. Dar înăuntru e larg şi odihnitor, ba chiar elegant şi cu gust aranjat. În casele astea locuiesc vechii bucureşteni înstăriţi prin negoţ şi meşteşuguri sau chiar vlăstare ale unor vechi familii de boiernaşi şi militari din tată în fiu.

într-o asemenea „culă" bătrînească locuise şi tatăl meu, undeva dincolo de Moşilor, în apropiere de Mihai Bravu, pe o stradă flancată de copaci rotaţi, ale căror coroane se împreunau în văzduh, păstrînd o veşnică umbră. Acolo m-am născut şi am trăit în tinereţe şi apoi cu lungi întreruperi şi eu.

Casa era veche, însă durată din piatră trai- I nică, adusă de departe, dintr-o carieră de pe valea Buzăului. Tata, altminterea om cuminte Si aşezat, avea totuşi ciudăţeniile lui. Căutase mult locul de casă pînă a se opri la acesta. 11 vruse nu departe de centru, însă retras şi în pace. Găsise livada aceea bogată în pomi de tot soiul. îi plăcuse umbra şi

reculegerea ei. Primul lucru pe care-l făcuse, fu să îm- prejmuiască locul cu un gard înalt de cărămidă roşie, şi roşu a rămas zidul şi pînă azi. A tocmit meşterii cei mai buni ce i-a găsit în Bucureşti şi şi-a înălţat casa după planuri închipuite doar de el. Meşterii se mirau mereu întrebînd de ce aşa şi nu altfel. La toate nedumeririle lor, tata răspunsese fără a sta pe gînduri : ,,pentru că aşa vreau eu". Şi aşa s-a clădit, cum a vrut el. Casa a ieşit neobişnuită, chiar ciudată. Un amestec de culă oltenească, sau cel puţin aşa părea pe dinafară, de la distanţă privind-o. Dacă te apropiai semăna mai mult cu o fortăreaţă bine înfiptă în pământ printr-o fundaţie zdravănă. Geamurile pivniţelor adinei ferecate cu gratii, ca şi cele ale primului cat, descurajau orice vizitator nepoftit. La fel şi uşile grele de stejar strînse în margini de fier.

Vecinii încercau să-l cunoască şi să intre în vorbă cu el. Dar nu fu chip şi ei pricepură că n-au să-l cunoască cu adevărat pe acel om ciudat niciodată.

Se lăsară păgubaşi şi de atunci, cînd îi vedeau statura lui falnică şi demnă apărînd pe poartă pentru a se urca în caleaşcă, îl salutau tăcut printr-o înclinare a capului. Intrigase pe toată lumea. Nimeni nu ştia cine este, de unde vine şi cu ce se ocupă. Cu greu izbutiseră să-i afle abia numele. Dar asta nu le spunea nimic. Anii au trecut, unul după altul, şi nimeni nu a putut ailia mai mult. După zidul roşu de cărămidă viaţa curgea tainică pentru toată lumea. La anumite zile, la poarta grădinii erau văzute căleşti somptuoase din care coborau inşi îmbrăcaţi în pelerine lungi şi negre, -

intrînd apoi repede în casă. Veneau de obicei seara şi plecau dj'imineaţa. Noaptea muzici răzbăteau printre copacii livezii. Dar _ asta se petrecea rar. De obicei în conac plutea o linişte şi o pace deplină, netulburată nici de plecările şi sosirile intempestive ale unor mesageri tăcuţi şi discreţi. Atunci tata se închidea cu vizitatorul necunoscut în bi- f bliotecă şi nimeni nu avea voie să pătrundă acolo cît timp dura întrevederea. Lungile discuţii ce se desfăşurau acolo au rămas mult timp o taină pentru mine. Nici după ce am izbutit să aflu cîte ceva, nu am înţeles întru totul rostul lor. Adesea, după aceste vizite, tata pleca cu străinul şi lipsea zile întregi, fără să dea nimănui vreo explicaţie la plecare sau la sosire. Cînd se întorcea, era obosit, plin de praf şi ca de obicei taciturn. Din cînd în cînd i se putea citi pe figură o mare satisfacţie, ca şi cum ar fi izbîndit ceva foarte însemnat. Dar asta rareori.

Eram un copil cînd se întîmplau toate a- i cestea, iar tatăl meu părea un om deja matur, vîrtos, în puterea vîrstei. După ce anii s-au scurs, în vacanţe, cînd mă întorceam de pe la şcoli în casa părintească, am încercat să aflu cîte ceva, iscodindu-mi părintele. A- cesta, însă, nu .prea se arăta dispus să-mi desluşească tainele ascunse ale vieţii şi îndeletnicirilor lui. Doar rareori şi cu greutate mai lăsa să razbată cîte un gînd ce-l frăinînta.

Copilul, iar mai târziu tînărul ce eram îşi • formase de-a lungul anilor o vagă impresie despre tatăl său şi una şi mai vagă despre îndeletnicirile acestuia. Bănuiam că se cheltuia pentru o cauză care mie îmi scăpa, şi

căreia ii dedicase toată viaţa. Ştiam, eram convins de asta, că tatăl meu nu este un om rău, deşi, tăcut şi aspru cum era, ar fi putut înşela. Tocmai de aceea eram încredinţai că el luptă pentru ceva demn şi măreţ, dar în acelaşi timp tainic, ceva ce nu trebuie totuşi să aile încă lumea din jur. Sunprinsesem de cîteva ori, absolut în treacăt şi din întîmplare, scurte fragmente din discuţiile purtate de tatăl meu cu vizitatorii săi la ieşirea din birou, în timp ce-i conducea spre ieşire. Cuvinte ca „ţară", „luptă", „independenţă", „unire", la vîrsta mea fragedă nu-mi spuneau încă mare lucru. Mai tirziu, însă, aveam să înţeleg mai mult despre toate acestea. Un singur lucru îmi va rămîne obscur. De ce tata a refuzat să-mi destăinuie şi mie cîte ceva ? Nu avea încredere în mine, fiul său ? Nu se părea. Crescusem, eram un tînăr serios şi deloc prost, cum ziceau puţinele cunoştinţe ale familiei, iar tata părea mult mai atent şi mai prietenos ca înainte. Evident, tot în nota sa sobră şi rezervată. Uneori chiar stăteam singuri în birou şi tăifăsuiam ceasuri întregi despre cele mai diverse lucruri. De cîte ori ajungeam însă la ocupaţiile sale, schimba vorba., ori îmi spunea simplu, băr- băteşte : „Despre asta nu trebuie să ştii tu nimic I" Urma o tăcere stânjenitoare, tata privea spre geam cu ochii duşi departe, ui- tînd să mai tragă din vechea sa pipă de cireş.

S-au mai dus nişte ani şi ¹au venit vremuri grele. Tata a dispărut pe neaşteptate de a-casă. L-au căutat gărzile de cîteva ori. M-au întrebat şi pe mine dacă nu ştiu unde s-a dus. Am fost ameninţat că voi fi pedepsit, dacă nu voi spune unde e tatăl meu. Intr-adevăr nu ştiam absolut nimic.

Apoi n-am a- flat timp -îndehingat nimic despre tata, pînă cînd a venit vestea aceea îngrozitoare...

Nu l-am mai văzut pe tatăl meu.

Chipul său a rămas înconjurat de taină pentru totdeauna şi niciodată nu s-a putut alfla nimic precis.

Anii au trecut iarăşi şi dat a fost ca să nu se ştie de către alţii mai mult.

în acest decor, ce va părea -ciudat celor care vor veni după noi şi poate chiar nouă la bătrîneţe, şi-a consumat tiatăl meu o viaţă zbuciumată, aventuroasă şi tainică. Piesele acestui decor aparţin desigur unei anumite vremi, precis delimitate în istoria noastră. Recapitulînd însă obiceiurile acelei epoci, vom constata cu surprindere că multe din ele vor reveni, co-ntinuîndu-se în alte veşminte, mai moderne. Obiceiuri, apucături ca şi datini vor dăinui şi azi şi desigur că şi copilul meu le va constata existenţa în alte forme. Orice neam îşi conservă, cu sau fără voia lui, nişte elemente aparent nesemnificative ce-i vor conferi deapurur-ea un profil numai al său. Chiar şi gestul cotidian al oamenilor în faţa factorilor veşnici ca munca şi hrana poiate fi uşor de depistat şi recunoscut ca acelaşi, neschimbat, de-a lungul unei lungi perioade de vreme.

Dar, în sfîrşit, despre alte lucruri vroiam să vorbesc aici. Tatăl meu s-ar supăra dacă m-ar vedea divagînd 'astfel.

Am crezut o vreme despre el că doar dorul de neprevăzut şi aventură îl determina să ducă o astfel de viaţă. Mai tîrziu aveam să înţeleg nişte lucruri care, fără a exclude cu totul apetitul său pentru aventură, au conferit chipului tatălui meu o altă lumină, statornicindu-i admiraţia şi respectul ce i le port şi astăzi. Atunci n-aveam cum să ştiu că-l voi continua, reeditîndu-i într-un fel destinul. Dacă astăzi m-am decis să scriu a- ceste rînduri, o fac în speranţa că la vremea potrivită fiul meu le va citi şi pricepe. În nici într-un caz prea devreme, căci s-ar putea să nu le înţeleagă sau să le înţeleagă prost, ca pe o carte banală de aventuri. Evident, nu voi putea spune aici totul, toate faptele petrecute şi nici nu am voie să dau nume de oameni şi locuri. înţelegerea dintre noi, cei legaţi cu jurămînt să slujim pentru cauza cea sfîntă, este dură şi categorică. Nimeni nu ane voie să aştearnă pe hîrtie tainele luptei ‘ce o ducem. Fiul meu abia după intrarea sa în luptă va putea să le cunoască, iar cînd va citi aceste rînduri, nu va a- vea nevoie să găsească aici explicate tainele, el cunoscîndu-le direct atunci cînd trebuie şi de la cine trebuie.

Nu ştiu cît am citit astfel, cred că multă vreme. M-am uitat la numărul paginii la care ajunsesem, dar am rămas descumpănit. Aveam parte de o nouă surpriză. Cartea nu avea numerotate paginile. Veche şi destul de zdrenţuită cum era, puteau desigur lipsi pagini din interior sau de la sfîrşit mai ales, de unde se rup mai repede. Ideea că nu voi cunoaşte

sfîrşitul acestei cărţi, de fapt al acestei vieţi, mă obsedă timp îndelungat după aceea. Am privit atunci grosimea părţii citite. Trebuie să fi fost cîteva bune zeci de pagini. Ceasul stătuse şi – ciudat – era tot noapte.

Am sorbit din paharul cu coniac şi din ceaşca de cafea, apoi mi-am aprins o ţigară.

Nu-mi dădeam perfect de bine seama dacă sînt obosit sau nu. Starea în care mă aflam aducea a ceva asemănător unei transe. Eram parcă dus departe în alte locuri şi vremi, aflîndu-mă totuşi aici şi acum. O ciudată dedublare care mă intriga mult. Eram şi nu eram eu. Eram eu, pentru că îmi simţeam propriul trup, casa mea, încăperea de lucru, obiectele personale, devenite atît de familiare de-a lungul anilor. Pînă şi aerul din jur avea acelaşi iz ştiut perfect mie. Şi totuşi... Ceva mă împărţea în două, înjumătă- ţindu-mă nefiresc, chinuitor, dar ispititor în acelaşi timp, ou o necrezută poftă de a trăi altceva, pe altcineva. Eram eu şi totuşi eram şi altcineva. Bunicul povestea în cartea lui la persoana întîia... Eu 'Citind acest text parcă citeam propria-mi poveste : „Eram – eu adică şi nu el – la 1891 în vechea cafenea de pe Gabroveni cu..."

Dar eu povesteam, desigur eu fusesem în acea cafenea. Şi tot ce istorisea el acolo, trăisem eu, eu cel de azi. Toate mi se păreau atît de familiare, încît era imposibil să i se fi petrecut altuia aidoma.

M-am întors înfrigurat la pagina cărţii şi am început să sorb cu nesaţ literele tipărite

cu caractere părînd primitive şi rafinate în acelaşi timp.

Bunicul povestea acum nişte întîmplări care aminteau de timpurile acelea grele, dar eroice. M-am scufundat în leotiură, uitînd de tot ce era în jur.

Citeam de fapt o carte -a unor lupte dure, fără menajamente, în care nu exista iertare. Nobleţea, frumuseţea cauzei compensa poate totul, dar nu puteai trece peste inimaginabilele greutăţi, mizerii şi umilinţi ale acestei încrîncenări. Victoria nu se contura încă. Ea stătea undeva ascunsă, departe în timp, în nu se ştie ce an care va să vină. Dar ea trebuia să se apropie, aşa cum, inevitabil, anul acela va veni şi el odată, cîndva, după ce se vor scurge -anii de dinaintea lui. Era ceva implacabil. Dar pînă atunci trebuiau îndurate multe umilinţi.

Citeam şi nu mă puteam opri să nu constat că bunicul meu, după ce istorisise faptele tatălui său, trecînd apoi la -ale lui, îl continua pe înaintaşul său cu credinţă, cu devoţiune nu numai de fiu, ci şi de slujitor al aceleiaşi cauze. Erau între faptele celor doi deosebiri de elemente concrete, de -decor, de împrejurări mărunte ce ţineau de loc şi de timp. Dar, deasupra tuturor acestor deosebiri neesenţiale, asemănarea era izbitoare.

Spiritul, atmosfera acelei lupte se continuau, imperturbabile, parcă ar fi fost vorba despre acelaşi om, despre aceleaşi întîmplări luate în mare, fără detalii nesemnificative. Dar, ceea ce mă copleşea, era aceeaşi unitate de destin, acelaşi unic destin, al luptei şi luptătorului, bunicul şi

străbunicul, tatăl său adică, părînd una şi aceeaşi persoană, care dăinuia în timp, trecînd dintr-o epocă în alta, doar cu alt nume de botez. Lucrul acesta m-a frapat şi citind mi-am propus conştient să urmăresc viaţa celor doi în paralel, deşi, repet, impresia rămînea aceea că bunicul povestind faptele sale, devenea el însuşi tatăl său, continuînd în acelaşi spirit, faptele acestuia.

("iţeam pe nerăsuflate şi treptat, treptat, surpriza mea creştea, pentru că o altă senzaţie mă copleşea. Nu numai că toată povestirea mi se părea ca fiind chiar a mea – ea fiind, cum spuneam, relatată la persoana întîia –, ci, mai mult decît atît, faptele însele îmi erau cunoscute deja, chiar înainte de a ajunge la una sau alta dintre ele ! Evident, nu în amănunt: mai mult în finalul lor, în deznodămînt. Mă opream din lectură şi îmi spuneam în gînd ce va urma, iar apoi citeam şi povestea bunicului nu făcea altceva decît să confirme ceea ce anticipasem eu. Nici nu mai ştiam ce să cred. Eu anticipasem în imaginaţie nişte întâmplări ce urma să le citesc apoi, sau cartea anticipa nişte fapte petrecute mult mai «târziu şi încă trăite chiar de mine însumi ?

Ce puteam crede ? Să pun pe seama unor coincidenţe toate asemănările ? Dacă ar fi fost doar cîteva, totul ar fi fost explicabil pînă la un punct. Dar nu erau doar cîteva aceste similitudini. Toată viaţa mea semăna izbitor cu cea a bunicului. Ne cheltuisem amîndoi pentru nişte lucruri din care personal n-am avut nimic de cîştiga't. Ba, dimpotrivă. Şi mai mult decît atît,

bunicul meu repeta la

rîndul său destinul tatălui său, străbunicul meu. Eu, de asemenea, reluam soarta lor în alt timp şi cu alte mijloace, mergînd fără voia mea şi totuşi perfect conştient pe acelaşi drum, parcă pentru a-l desăvîrşi. Comiteam aceleaşi fapte lăudabile şi parcă repetam aceleaşi erori în alte haine, dar toţi trei deveneam în perspectiva timpului unul singur, scriind parcă fatal aceeaşi carte...

Deodată mi-am amintit şi de tatăl meu şi am tresărit violent. El făcuse oare altceva ? în cinstea lui incoruptibilă, lipsit total de orice flexibilitate, luptase fără a-şi pune vreodată problema că ar avea ceva de suferit sau că nu ar conveni unuia sau altuia ceea ce face. Singurul lucru care-l preocupa era ideea în numele căreia lupta. Compromisurile care se fac de obicei, chiar în slujba unei idei, nu le-a acceptat niciodată şi aşa a pierdut, rămînînd înfrînt. A căzut demn, dar a căzut şi nu s-a mai putut ridica niciodată.

Dar toată viaţa lui a fost perfect incadrabilă în destinul tatălui şi al bunicului său. Victoriile au aparţinut bătăliilor, iar înfrîngerile cauzei. Toţi, însă, ştiau că înfrîngerile sînt provizorii, de moment. Poate doar tata a pierdut mai mult decît ceilalţi, pentru că nu a putut înţelege nişte vremuri frumoase, dar încă tulburi, în care personajele purtau costu-me înşelătoare. Trebuia să vezi dincolo de farduri feţele adevărate. Tata n-a izbutit şi probabil că şi de asta a pierdut. El a încercat o rupere de destin, dar nu a izbutit să o facă.

însă, deasupra tuturor accidentelor toţi, noi toţi, străbunicul, bunicul, tata şi eu, făcusem,

ca unul singur, acelaşi lucru pentru care n-am putea fi niciodată condamnaţi, decît doar necunoscîndu-se bine ce am făcut sau, eventual, din rea voinţă, ceea ce se mai poate întîmpla, dar nu poate murdări nimic din ce e drept.

Mi-am întrerupt iar lectura cărţii tipărite într-un an neştiut şi de o editură necunoscută. Fel de fel de gînduri mă asaltau şi, nu ştiu de ce, parcă nu eu le frămîntam aceste gînduri, ci poate bunicul, străbunicul...

Poate gîndeam împreună sau gîndea unul din noi, n-avea importanţă care. Tot ce scria bunicul meu aducea a viaţă trăită de mine, or asta era totul la urma urmei. Era o carte a vieţii noastre, a tuturora, cu victoriile şi înfrîngerile comune, ceea ce însemna, că de fapt viaţa mea se înscria în seria unui unic destin, unic şi implacabil. De ce ? De ce trebuie să fie aşa şi nu altfel ? De ce trebuia să repet aceeaşi experienţă în alte forme ? Oare nu era posibilă înscrierea pe o altă traiectorie în care să nu mai retrăiesc aceleaşi amărăciuni, chiar dacă lupta era dîrză, frumoasă, eroică.

Cartea aceasta a noastră trebuia să se scrie în continuare la fel pentru tatăl meu, pentru mine şi pentru cei ce vor urma după mine ? Oare o ieşire din litera ei nu e posibilă ? De ce să repetăm totul ? Gloria unei lupte nu constă numai în eroismul cu care e dusă, ci şi în rezultatele ei. De ce să retrăim doar ce s-a scris într-o carte unică ?

Lupta lor, a celor de dinaintea noastră, este nobilă, dreaptă, dar parcă cu trecerea anilor, ajungînd la noi trebuie adăugat încă

ceva, dacă nu chiar schimbat. Comandamentele sínt utile în momentul în care trăim noi înşine ideea pentru care luptăm, o trăim cu simţirea noastră cea de acum. Or, atunci cînd ceva în noi se schimbă, adică sîntem alţii de fapt, trebuie să ne croim un destin doar al nostru, diferit de al înaintaşilor. Diferit şi de ceea ce au lăsat ei scris în cartea lor, care chiar eroică fiind, cuprinde şi înfrîngeri.

Noi trebuie să scriem o nouă carte, tot eroică, dar victorioasă. Poate că elementele de livresc şi cultură a unei familii sau chiar ale unui neam ne învaţă să continuăm o luptă, dar nu trebuie să anticipeze mereu aceleaşi şi aceleaşi fapte cu .sfârşit trist, dătător de speranţe. Ele ne pot împiedica să avem o personalitate numai a noastră. Trebuie să ne desprindem de cartea celor ce au fost, chiar fiindu-ne ea scumpă, dacă ne împiedică să fim noi înşine şi ne opreşte să mergem mai departe. O carte, oricît de dreaptă ar fi şi oricît de bine scrisă ar părea, nu ne poate opri, nu trebuie să ne oprească să facem şi să fim ceea ce se cuvine. Ar -trebui să ieşim din toate însemnele care ne împiedică să trăim alţi ani, alte vremi.

Străbunicul a luptat, bunicul a luptat, tata la fel şi eu de asemenea am încercat aceiaşi drum. Dar străbunicul şi bunicul nu mai sínt, iar despre tata n-are rost să mai vorbesc. însă eu exist încă, nu sínt nici bătrîn, aşa că de ce aş scrie aceeaşi carte ? De ce o repet pe aceea în care oricum mă recunosc de pe acum? N-are rost din moment ce ştiu cum se va termina

totul în această carte, chiar dacă respect şi iubesc litera ei, asta nu înseamnă că trebuie

să mă supun. Eu pot scrie o nouă carte, doar a mea, rupindu-mă de tutela alteia. Şi pentru asta trebuie să comit un gest, măcar un prim gest care nu e prevăzut în scrierile bunicilor mei. Adică gestul care să-mi aparţină numai mie. Fără a rupe nimic din bibliotecile citite, trebuie să pricepem că ni se poate întîmpla – şi doar ni s-a întîmpl'at de atîtea ori I – să ne lăsăm copleşiţi de înfrîngerile consemnate în atîtea file. Asta înseamnă supunere la o soartă ce a aparţinut altora şi nu nouă. Noi continuăm ce au făcut. înaintaşii, dar sîntem totuşi alţii şi trebuie să avem cărţile noastre, numai ale noastre. Pentru că nimic nu poate anticipa ce vom fi.

Am închis cartea bunicului meu. Am băut cafea şi am rămas timp -îndelungat nemişcat. Nu ştiu cît am stat aşa. Am privit pe geam. Părea că se făcuse dimineaţa, pentru că vedeam razele soarelui strecurîndu-se pe după perdeaua ferestrei ce da spre răsărit.

Am privit cartea cafenie şi am constatat un lucru care-mi scăpase, deşi îl ştiam de fapt: numele de botez al bunicului, pe ciare-l vedeam pe pagina de titlu, era .acelaşi cu al meu, deci purtam acelaşi nume. S-ar fi putut crede că eu scrisesem acea carte. Nu ştiu de ce lucrul acesta mă -indispunea. Eu scri-sesem cartea, desigur, şi uitasem pentru că asta se petrecuse demult I...

O altă persoană – fiul meu, de pildă – ar fi putut crede, găsind-o peste ani şi ani, că eu am scris-o. Pentru toată lumea eu eram

autorul. Şi chiar eram, cel puţin unul câîn autori.

M-am ridicat de la masă şi, luînd cartea, am mai privit o dată ultima pagină. Pe hîrtia veche, înnegrită de timp, am citit: „într-o seară am găsit în biblioteca tatălui meu o carte a bunicului meu care, curios, purta acelaşi nume ca şi al meu".

îngîndurat, am aşezat în raft volumul cafeniu, exact în acelaşi loc de unde îl luasem.

Abia acum simţeam oboseala. Am aruncat o privire ceasului de pe birou. Acum mergea liniştit, mareînd din nou timpul meu, numai al meu, cel de acum.

Nu m-am mirat.

Cu gesturi mecanice m-am deplasat în dormitor şi m-am întins pe pat. Nu-mi dau seama cit am dormit, dar primul lucru pe care l-am făcut după ce m-am trezit a fost să mă duc la raft să iau cartea cafenie. Nu mai era la locul ştiut şi nici în altă parte. Nici acum nu m-am mirat.

Probabil trebuie uitată.

venise eíeonora..

VENISE ELEONORA...

lui Dinu Pop,
cu toată dragostea

Orice raportare la personaje reale aparţine în exclusivitate cititorului. Autorul nu-şi asumă nici o răspundere pentru un eventual proces de intenţie.

După nu ştiu cîţi ani – deja nu mai eram atît de tînăr – izbutisem, în sfîrşit. Nu-mi venea nici mie să cred că lucrurile se întimplaseră aievea. Nu credeam, mai ales cînd mă cuprindea teama că ceea ce trăisem cu o zi înainte, cu mai multe zile înainte, nu fusese poate decît un vis prea adesea visat de-a lungul anilor, rod al gînidurilor mele de ziuă răsucite în imaginile strălucitoare ale nopţilor, cînd se zămislea cea de-a doua viaţă a mea. Atunci, în plăsmuirile somnului, totul părea fabulos ca în închipuirile unui beţiv sau morfinoman. Eu nu eram, însă, nici una, nici alta ; eram un om liniştit, fără nici o viaţă [1] particulară aventuroasă sau măcar agitată.

Tot ce mi se înitîmpla era înduioşător de

normal, în aşa fel că toate cunoştinţele mele cu care mă vedeam ca de obicei o dată sau de două ori pe săptămînă la o partidă de „pietre" şi beam ceai sau, foarte rar, un pahar de vin cu apă minerală – deci cunoştinţele mele aveau dreptul să spună că sini atît de fericit cit se poate pretinde în mod normal, deoarece nu mi se întîmpla nimic rău. Da, chiar nu mi se întîmpla nimic, nici rău nici bun. Existenţa mea era asigurată. Cîştigam binişor ca cercetător de istorie – de fapt, arheolog, dar titlul are mai puţină importanţă, încît, cum spunea un scriitor al cărui nume l-am uitat, neavînd griji materiale, mă puteam dedica... metafizicii (cuvîntul ăsta nu mi-a plăcut niciodată). Eu, însă, mă dedicasem unui viciu mai ascuns, aparent inofensiv, dar cumplit de tenace în insistenţa lui : visul. S-ar putea crede că mă visam bogat şi celebru, iubit şi iubind cele mai frumoase femei, călătorind în chip de mare personalitate sau alte asemenea lucruri care ne stau la îndemînă prin vis. Nu. Eu dorisem – şi încă din copilărie – lucruri mult mai simple, mai domestice şi, poate, mai apropiate de ceea ce nu găsim niciodată, pentru că nu. ştim nici măcar ce înseamnă : fericire sau poate mai simplu, tihnă. Tatăl meu spunea cîndva că totul este să ai planeta ta, – mică şi săracă – dar s-o ai. Pe eia să nu laşi să pătrundă nepoftiţi şi să nu vrei mai mult, ci să rămîi între hotarele ei. El n-a prea izbutit, dar mi-a transmis mie această

speranţă care la urma urmei nu constituie cine ştie ce pretenţie exagerată. Zîmbeam înainte de a trăi întîmplările din urmă. Adesea mă ironizam că-l luasem prea în serios pe tata, pentru ca după aceea să ajung la adevărate excese ale viciului meu nocturn: visele mele erau din ce în ce mai pretenţioase. A doua zi după fiecare asemenea vis îmi spuneam cu destulă înţelepciune că situaţia trebuia acceptată ca atare : nopţile cu visele, iar zilele... zilele mi le petreceam ori La muzeu, ori, cîteva luni pe an, colindînd şantierele arheologice. După ce îmi pierdusem ambii părinţi, locuiam în continuare singur în casa aceasta imensă, veche şi deprimant de dărăpănată, despre oare nimeni nu ştie oui a aparţinut de fapt. Cînd ne-am mutat noi în ea – aveam cinci ani atunci – mi s-a spus că mai trăia intr-o cameră, plasatei în capătul unui culoar întunecos de la etaj, un ultim vlăstar, şi acela tolerat, al familiei cu nume princiar care probabil construise cîndva, demult, casa. Era un bătrân surd, cu vederea şi mai ales cu memoria slăbită, care nici el nu ştia prea bine dacă este pe drept sau nu proprietar. între timp bătrînul s-a prăpădit şi locatarii uitaseră aproape cu totul că sînt chiriaşi. De fapt, nici nu aveau cui să mai fie chiriaşi. La clădire, plasată undeva în mijlocul unei grădini cu copaci deşi şi umbroşi, într-una din marginile oraşului, nu puteai ajunge decât intrînd printr-o poartă metalică

ruginită ce scrâşnea din balamale, văitîndu-se parcă, iar de acolo, traversând o curte lungă, interminabilă cu mici căsuţe ca nişte improvizaţii de sezon făcute de curînd, PŞtrundeai printr-o altă poartă ce da în grădină şi strecurîndu-te printre copaci puteai în sfîrşit ajunge la clădirea în care locuiam. N-o vedeai decît când erai la oîţiva paşi.

GEORGE TlMCU

Probabil cîndva, demult, grădina se întindea pînă în stradă, la poarta de fier, care atunci nu era ruginită şi nu scrâşnea din balamale ca acum

De-a lungul anilor locatarii s-au schimbat de multe ori, casa deşi mare, nefiind prea confortabilă. încăperile vaste şi înalte erau greu de încălzit cu lemne. .Aşa se face că după un timp nu mai cunoşteam pe ceilalţi locatari. Mai ales că intrarea prin care pătrundeam era doar pentru apartamentul meu şi pentru încă unul care era de o vreme închis, locatarii fiind plecaţi în străinătate. Nu vizitasem – sau parcă o dată, în copilărie, mă furişasem la etaj pentru cîiteva clipe, căci am fost surprins – restul clădirii. Ştiam, însă, din auzite că celelalte familii aveau la dispoziţie o altă intrare ce da pe o stradă paralelă. Curios, că nu cunoşteam nici o stradă paralelă cu cea prin care intrasem eu, căci după cîte. ştiam, prin partea aceea nu erau decît nişte locuri virane, cu tufişuri de spini şi cu rîpe umblate doar de şopîrle, dar pentru că nu mă prea interesa treaba aceasta, am dat-o uitării cu vremea.

Nici aspectul trist, deprimant al clădirii, pe vreme întunecoasă – toamna mai ales – de-a dreptul lugubră, nu m-a mai impresionat după un timp. Treptat, treptat ne obişnuim şi cu lucrurile mai rele. Dar, în sfîrşit, toate acestea n-au^nici o însemnătate. Important rămîne aptul că am. izbutit. După singurătatea mea de mulţi ani – prietenii mei fiind de fapt nişte cunoştinţe care îmi întreţineau iluzia că doar eu J Pe Planeta asta – izbutisem, rnnprîî- ca adeseıaı ^Tat de micile mele des- P a arheologice, uitam de singurătate. În momentele – destul de rare – cînd izbuteam să dau la iveală cîte un ciob sau chiar un vas aproape întreg, lucram absorbit zile şi nopţi întregi, fără cruţare, cu o furie a disperării parcă şi nu aveam timp nici să visez. Mi-aduc aminte şi acum întîmplarea pe care -am trăit-o cînd am descoperit în aşezarea aceea de prin secolul nouă, un cap de femeie, făcut din piatră bine şlefuită pînă aproape de luciu, de o culoare greu de definit. Eram în culmea ferici* rii şi toată lumea mă invidia. Pregătisem o comunicare care speram că va face senzaţie, Păstrez şi acum o parte a ei, cea în care desenam înfăţişarea acelui cap de femeie. Mă străduisem, cu toată lipsa mea de talent s-o descriu nu numai exact, dar şi cît mai plastic cu putinţă. Reprezenta un chip de femeie tînără, peste care trecuseră deja anii adolescenţei, cu o expresie de maturitate austeră, poate chiar cu o anume severitate a liniilor bine marcate, severitate vizibilă mai ales din profil. Chipul prelung, de o rară distincţie, era încadrat într-o coafură pe care nu o mai văzusem niciodată. Capul era uşor înclinat într-o parte şi puţin în jos, lăsînd ochii oblici, dar nu orientali, în umbră şi dînd impresia că privesc trist undeva înspre pămînt, parcă re- gretînd că nu -am lăsat-o acolo unde stătuse atîtea secole. Şi totuşi, acest chip de femeie avea ceva misterios de viu, ceva din^ gingăşia unei aşteptări de gest tandru, de mîngîiere care întîrzie să vină sau poate o ce. afla undeva între fericire şi suferinţă. PpY1 de aproape, obrazul ei te chema spre măriu risiri nefăcute niciodată, spre unjvis Pe c,ara nici nu îndrăzneşti să-l visezi măcar. s>ī 0

privit de aproape, severitatea liniilor se topea într-o armonie, într-o linişte şi o împăcare în care şi visele nevisate se împlinesc. Vraja ei mă cucerise cu totul şi abia aşteptam să mă întorc acasă pentru a sta ceasuri întregi s-o privesc în tăcere, pînă noaptea tîrziu cînd adormeam, du cînd statuia cu mine în vis, Lîngă ea aveam impresia că nu mi se va în- tîmpla nimic rău, că nici o murdărie nu m-ar putea atinge. Eram atunci invulnerabil, eram demn şi sigur că totul este aşa cum trebuie să fie. Şi începeam să-i dau dreptate tatii, că poţi să ai planeta ta mică, modestă, dar să fie a ta. îmi dădeam perfect de bine seama că este o închipuire şi zîmbetul ironic pe care mi-l adresam adesea în oglindă, dovedea că eram cît se poate de lucid şi că nu-mi pierdusem simţul umorului. Dar îmi plăcea această amăgire, acest joc şi eram mulţumit. Era un joc doar al meu şi asta mă satisfăcea poate cel mai mult. Aveam voie să-l ironizez din nevoia de a-mi controla luciditatea, dar îmi puteam permite să şi cred în el pentru a-l juca eu convingere.

Nu m-a deranjat prea mult nici cînd unul dintre bătrînii profesori, specialişti în istoria secolului al nouălea, a demonstrat cu dovezi grăitoare că statueta e un fals, sau dacă nu e fals, atunci e de dată recentă şi că a ajuns printre rămăşiţele vechii aşezări mult mai tîrziu şi cu totul întîmplător. Decepţia a fost mai mult pentru istoricul din mine, pentru că, pe altă parte, statueta nefiind autentică, puteam s-o păstrez eu fără să fiu obligat s-o predau muzeului. Mi-am însuşit-o şi totul era cît se poate de bine. Ce importanţă avea la urma urmei faptul că nu era din secolul al nouălea ? Ba rămînea chipul de femeie cu priviri triste şi liniştite, de aşteptări şi speranţe nespuse şi spuse parcă într-o limbă necunoscută sau în niciuna din limbile pămîntului.

I-am găsit şi un nume care-mi plăcea taro mult: Eleonora, Întîi că suna frumos ca un cîntec vechi de pe vremea tinereţii celor ce nu mai erau, ca o romanţă căreia nu-i ştii nici cuvintele sau abia cîteva acorduri vagi, ca un ecou al unor amintiri povestite de nişte oameni ce i-ai cunoscut cîndva, dar le-ai uitat numele; apoi îmi plăcea acest nume pentru că nu cunoscusem niciodată o femeie care să se numească Eleonora. Aşa că nici o altă imagine nu tulbura chipul statuetei mele cu care adormeam, luîndu-l cu mine în domeniile în care intrăm întotdeauna singuri, atunci cînd noaptea ne retragem doar în noi înşine...

Nici nu mai ştiu cîţi ani au trecut. Parcă foarte mulţi. Nu mai sînt chiar atît de tînăr. De atunci mi s-au întîmplat destule lucruri, dar ceea ce am trăit în ultima vreme nu pot înţelege deplin nici astăzi.

Poate că mai întîi ar trebui să vorbesc despre iubirea mea, adică, a noastă, a mea şi a Eleonorei. De fapt nu ştiu exact cînd a început povestea cu Eleonora. Era toamnă... sau doar ploua sau aveam eu o asemenea dispoziţie incit mi se părea că e mereu toamnă. Ciudat: chiar, cînd au început toate ? Ar trebui să încerc să sistematizez faptele. Poate aşa mi-aş putea explica nişte

lucruri, care şi astăzi mi se pare intr-un fel, că le-am visat sau doar m-am gîndit prea intens la ele, în aşa fel că de la o vreme am crezut că mi s-au întîmplat într-adivăr. Eu sint, în general, un om echilibrat, mă întier- bînt greu şi nu sînt nici romantic, ba dimpotrivă,- puţinele mele cunoştinţe spun că sînt rece, flegmatic, uneori chiar ironic. Dar nu despre mine vreau să vorbesc -aici.

Povestea cu Eleonora a început la... Nu • Este imposibil să încerc aşa reconstituirea. Sînt încă sub influenţa ei şi nu pot gîndi lucid, aşa cum îmi place mie. Imposibil să mă eliberez de privirea ei tristă şi totuşi plină de imensă, niciodată spusă dragoste. Sînt însă convins că mă iubeşte, că mă iubea. Cu felul ei straniu de a fi, ştiu că nu mi-ar fi putut-o mărturisi niciodată. îi văd şi acum în faţa mea ichipul cu tenul neavînd parcă culoarea nici unei rase ,şi <cu o expresie austeră şi matură de femeie totuşi tînără, trecută nu de mult prin anii adolescenţei. Trăsăturile feţei, bine conturate, observabile mai ales dacă o priveai din profil, degajau o anume severitate, care îmi frîna adesea pornirea mea naturală spre ironie.

Obrazul, de un oval prelung, încadrat de o coafură cum nu-mi amintesc să fi văzut purtînd nici o altă femeie, avea o eleganţă şi o distincţie cu totul particulară. Ochii oblici ce puteau părea orientali, deşi nu erau, rămî- neau mereu în umbră din cauza poziţiei uşor înclinate în care îşi ţinea mereu capul. Bănuiai, cînd stătea în această poziţie, că priveşte undeva înspre pămînt, ca spre a căuta acolo ceva sau spre a-şi aminti nişte lucruri greu de rememorat.

Chipul său avea ceva misterios şi îndepărtat, o rigiditate statuară. Imobilitatea ei m-a cutremurat nu o dată, făcîndu-mă să mă gîndesc la nemişcarea morţii. Şi totuşi ea era atît de gingaşă, aşteptînd parcă mereu un gest tandru din partea mea, o mîngîiere pe care întotdeauna mi se părea că i-o dăruiesc prea tîrziu. Cînd o priveam îndeaproape, expresia ei, ce altfel părea impunătoare şi rece, degaja o ardoare ce mă îndemna la mărturisiri nefăcute niciodată, mă chema spre visări în care pînă la ea nu m-aş fi încumetat niciodată să mă scufund.

Şi tot numai de aproape liniile ei severe se topeau într-o armonie deplină, într-o linişte şi împăcare în care şi visele nevisate mi se puteau împlini. Mă vrăjise cu totul şi eu, omul altă dată rece şi distant, o iubeam nebuneşte ca un licean la prima dragoste, existam doar cu ea şi prin ea. Eleonora mă înţelegea ca întotdeauna tăcut, privindu-mă grav, dar tandru şi cald. Dimineţile la muzeu mi se păreau infernal de lungi, nu vorbeam cu nimeni, lucram febril pentru a împinge timpul din urmă, ca să ajung mai repede la ora plecării.

Ea mă aştepta liniştită, aşa cum o lăsasem şi abia .atunci începea adevărata mea viaţă. Iubirea noastră avea o frenezie calmă, dacă s-ar putea spune aşa. Ne iubeam total, nu trăiam decît unul pentru celălalt. Eu eram în ochii ei aşa cum mă doream din totdeauna, aşa cum credeam că sînt cu adevărat. Ştiam că mă preţuieşte cum nimeni n-o făcuse pînă

atunci şi eram mîndru că pot să-i par astfel şi ajunsesem să cred că nu se înşeală.

La rîndul meu, o preţuiam nespus. îmi plăcea totul la ea: calmul, discreţia, felul ei tăcut de a fi, privirea de o intensitate^ egală în căldura ei; îmi plăceau şi ceasurile întregi cînd stăteam în nemişcare şi ne priveam tăcuţi. Nu mi-a reproşat niciodată nimic, nu m-a jignit, nu mi-a amintit vreodată de mai vechile mele eşecuri – nu puţine – pe care le ştia tot de la mine, preferind să treacă sub tăcere tot ce m-ar fi indispus. Ar fi putut fi ironică aşa cum eram eu de obicei, dar n-a fost niciodată. Serile pînă noaptea tîrziu, cînd ne iubeam uitînd de toate plictiselile zilei, ne aduceau pe nesimţite spre somn şi de aici în vis, unde tot împreună ajungeam. Şi totul se continua şi acolo, în visele care ţineau pînă dimineaţa. Iar dimineaţa totul reîncepea. Zilele cu mecanismul lor implacabil, iar nopţile... nopţile răscumpără totul.

Lîngă ea, cu ea, ştiam că nu mi se poate întîmpla nimic rău, că nici o ticăloşie nu m-ar putea lovi, că nici o murdărie nu m-ar putea atmge. Eram pe drept cuvînt invulnerabil şi trăiam singur şi demn, pentru că totul mi se părea că este aşa cum trebuie să fie. Şi în- tr-adevăr, acele prea frumoase zile mi-au întărit convingerea că imaginea pe care şi-o formează despre noi cel pe care-l iubim este decisivă pentru ceea ce facem acum şi pentru ceea ce vom fi de acum înainte şi chiar pentru ce ar putea crede alţii despre noi. Intr-un fel imaginea noastră în ochii omului care-l iubim ne prefigurează un destin, dacă nu cumva unicul destin, sau chiar Destinul cel pe care-l scriem cu literă mare sau o să-l scriem cîndva, cînd o să ne convingem că el nu e doar un cuvînt ca oricare altul.

Şi ne-am iubit mult şi poate mai mult decît dragostea a fost mîngîierea, ca un balsam îndelung rîvnit de rănile vechi. Despre toate s-a vorbit în legătură cu dragostea, dar despre alinarea pe care o aduce ea nu. Iubirea Eleonorei şi a mea ar fi putut topi toate durerile şi cele trecute şi cele ce au să vină.

Mă izolasem de cunoştinţele mele şi-mi petreceam toate după-amiezile numai cu Eleonora. Ea îmi era deajuns. Şi cum ştia să-mi mulţumească pentru timpul petrecut împreună I Atunci parcă mă iubea mai mult cînd îi spuneam că am renunţat la o vizită sau la o partidă de pietre. Adeseori mă îndemna să mai ies ca să nu mă plictisesc. Dar eu nu mă plictiseam niciodată cu Eleonora. Chiar mă miram, zîmbind, cum de mi s-a putut întîmpla şi mie aşa ceva, ca în romanele citite în tinereţe.

Am încercat într-o zi să vorbesc despre dragostea mea unui prieten. M-a privit ca pe un animal ciudat, de parcă atunci m-ar fi văzut prima oară. Aşa am înţeles că oamenii nu mai au timp pentru iubire, că între atîtea invenţii şi nimiciri pe care le aduc tot ele abia apucă să citească ziarul la rubricile de catastrofe şi decese şi mă mir că au timp să mai glumească pe seama iubirii. Am îndrăznit atunci să i-o descriu pe Eleonora. Prietenul meu m-a ascultat contrariat şi mi-a răspuns, adueîndu-mi obişnuitele argumente de vîrstă şi experienţă, că imaginea pe care ne-o facem despre femeia pe care o iubim e falsă

sau dacă nu e falsă atunci ea nu reprezintă decît un chip de dată recentă, confecţionat de noi, cei îndrăgostiţi, adică de atunci de cînd femeia se ştie iubită şi joacă în faţa noastră comedia gingăşiei şi inocenţei şi că~ ar juca această comedie în faţa oricărui bărbat ar iubi-o. în mod cu totul întîmplător ne-am găsit unul din noi s-o iubim, şi doar pentru clipa de faţă sîntem iubitul ei de dată recentă. Apoi... apoi, nu mai are importanţă ce mi-a spus.

Toată demonstraţia aceasta sofisticată şi stupidă nu m-a deranjat prea mult. Am privit-o cu ironia de «altădată. într-un fel eram fericit că sînt singurul care am descoperit autentica valoare a Eleonorei şi că ceilalţi rămîneau orbi în faţa însuşirilor ei. O să fim împreună pînă la sfârşitul zilelor noastre şi ştiam că nici ea nu doreşte altceva. Ce importanţă avea faptul că unii puteau crede că femeile, – sau că oamenii în general – din totdeauna, din toate secolele, fie el al nouălea sau al nouăsprezecilea, nu credeau sau nu cred cu totul în ceea ce ne poate aduce un sentiment sau altul ?

Important era că ne iubeam.

I-am spus şi Eleonorei asta şi mi-a dat dreptate, zîmbindu-ani înţelegătoare ca întotdeauna. îi priveam chipul său de o stranie frumuseţe, îi urmăream privirea tristă şi liniştită, cu luminări de aşteptări şi speranţe, niciodată spuse şi totuşi spuse într-o limbă necunoscută sau în nici una din cele de pe pămînt. Ne vorbeam despre dragostea noastră, despre dragostea oamenilor pe care une^ ori

numai aşa o poţi descoperi cu adevărat.-

O strigam pe nume : Eleonora ! Eleonora 1... şi-mi plăcea nespus numele ei. Poate pentru că suna frumos, ca un cîntec vechi, de. tare demult, din «trecutele tinereţi ale celor ce nu mai sînt azi, ca o romanţă din care nu mai ştii decît vag o frîntură de refren şi aceea fără cuvinte, pentru că numele ei chema nişte amintiri ce nu le-ai trăit tu însuţi niciodată, ci ţi-au fost povestite de nişte oameni pe care i-ai cunoscut cîndva, dar acum le-ai uitat şi numele, în aşa fel că aceste amintiri îţi par ale tale,- apoi numele ei îmi plăcea pentru că nu cunoscusem niciodată o altă femeie care să răspundă la acest melodios Eleonora, astfel că nici o altă imagine nu tulbura apropierea noastră.

Ea ştia, de altfel, că nu iubisem niciodată o altă femeie cu numele ei sau cu altfel de nume. Eleonora a fost întotdeauna sigură că ea a fost cea pe care am aşteptat-o de cînd îmi amintesc ceva despre mine. Ea nu mi-a cerut niciodată să-l fiu fidel, pentru că ştia că nu pot fi decît astfel cu ea.

Zile şi zile, frumoase şi pentru alţii neumblate nopţi, eu şi Eleonora am petrecut, am trecut din ani în ani, traversînd împreună în- tîmplări mai vesele sau mai triste. Din faptul aievea, cu ea alături păşeam în somn, fiecare 'ducînd chipul celuilalt acolo unde oamenii intră mai întotdeauna singuri. în vis.

Au trecut mulţi, tare mulţi ani de cînd s-au scurs toate acestea. Sau mi se pare numai. Adesea am impresia că totul a fost

ieri. Nu plai sînt tînăr. Am trăit de atunci destule întîmplări şi cele mai multe nefericite. Le-am •acceptat pe toate, pentru că oricum nu puteam

face nimic. Faptele erau consumarte şi eu trăiam în continuare – trebuia doar să supravieţuiesc – mai bine sau mai rău.

Un lucru nu l-am înţeles : Unde a dispărut Eleonora şi cum s-a putut întâmpla asta. De ce oare a trebuit să fiu părăsit de ceea ce am iubit mai mult, de cea care mă iubea cum nu mă mai iubise nimeni. Fusese aşa de frumoasă povestea noastră de dragoste, ca un vis fusese, deşi totul s-a întâmplat aievea, ca ieri. Nu înţeleg şi se poate atît de uşor înnebuni cînd nu înţelegi iceva hotărâtor pentru tine însuţi.

Şi nu mi-a rămas măcar o imagine a ei: o fotografie, un portret sau statueta cu care semăna aşa de mult (am găsit-o spartă într-o dimineaţă). ■

imposibilele vacanţe

IMPOSIBILELE VACANŢE

Eram după o săptămînă epuizantă, în care lucrasem fără să mă cruţ zi şi noapte. Profesiunea mea – inginer chimist – mă obligă adesea la asemenea tururi de forţă, după care îmi trebuie o altă săptămînă ca să-mi vin în fire. Tracasat, enervat, sunat la telefon pînă şi acasă, indiferent la ce oră, putea fi şi miezul nopţii, nu reuşisem să fac nimic, sau aproape nimic, pentru mine. Rareori în ultima vreme mai apucam să stau cîteva ore cu Irina, dar nu la mine acasă, ci la ea, unde să nu mă caute nimeni la telefon. Erau scurte şi,' intr-un fel, aparente evadări.

Am patruzeci de ani şi trebuie să recunosc că îmi convine acest ritm de viaţă şi nici nu cred că aş dori să trăiesc altfel. Nu sînt un tip prea complicat, dar din cînd în cînd îmi place să mă gîndesc la mine însumi, să mă analizez, aşa cum o fac acum de pildă.

Puţinul timp liber pe care-l am îl cheltu-iesc odihnindu-mă, citind o carte bună. Am chiar o mică bibliotecă, îmi place să vorbesc despre cărţi şi o fac fără a spune – cred – prostii. Merg la cinematograf să

mă destind, inai rar la teatru şi iarna schiez. Clte o relaţie mai lungă cu o femeie îmi dă siguranţa că lucrurile decurg normal şi că ar fi o pros-

fie să cer mai mult. Sînt suficient de deştept că să-mi dau seama că nu sînt genial, că sînt un om obişnuit, cu nimic aparte, poate mai puţin prost decît alţii din jur. Şi apoi, pe de altă parte, nici nu mă vreau un tip complet. De altfel, cred că este şi plictisitor să fii aşa.

Deşi rezervat şi puţin comunicativ cu colegii, am totuşi prieteni destui şi nu-mi displac agapele lungi la cîrciumi ştiute de puţini, însă cu vin bun.

Dar de data asta eram obosit şi aş fi vrut să mă odihnesc două zile singur, fără nici un cunoscut în jur. Aşa că m-am gîndit să-mi reiau obiceiul meu de a pleca la sfîrşitul săptămînii la Predeal, la Buşteni sau în altă staţiune apropiată de Bucureşti, ca să mă pot întoarce duminică seara sau luni dimineaţă.

Era sîmbătă la prînz şi ştiam că, fiind trenuri cam din oră în oră, pot merge la întîm- plare, fără riscul de a aştepta prea mult în gară. Mi-am luat în micul geamantan doar cele cîteva obiecte trebuitoare şi, bine dispus, am plecat.

Bucureştiul mi se părea mai zgomotos şi mai încins ca niciodată. Aerul cald îmi juca tremurînd prin faţa ochilor şi din cauza vacarmului din jur nu mai auzeam nimic, parcă aş fi fost închis într-un costum izolant. îmi dădui seama că sînt aproape ameţit şi că oboseala începea treptat să mă doboare. Oamenii treceau grăbiţi pe lingă mine şi observai că unii mă priveau ciudat, crezînd că sînt bolnav, sau poate, cine ştie, băut.

Mă simţeam ca de obicei în asemenea situaţii: nu mă pot uita în ochii oamenilor, mersul mi se înmoaie, mă încovoi şi privesc

numai caldarimul. Anul trecut era să mă calce o maşină cînd veneam după două zile şi două nopţi petrecute în continuu la fabrică. Se .avariase atunci o instalaţie costisitoare adusă cu mari greutăţi din străinătate şi datorită indicaţiilor eronate date de inginerul şef, care fusese personal în Franţa s-o aducă, era cît pe ce să se producă o explozie.

Intrai în gară şi-mi cumpăra! bilet pentru Predeal. Cum mai aveam o jumătate de oră pînă la plecare, m-am dus la bufet să beau o cafea.

în picioare, la o masă, îmi aprinsei o ţigară şi privii în jurul meu. Ca întotdeauna, la orice oră bufetul gării oferea acelaşi spectacol captivant în diversitatea sa. Puteai vedea oameni aparţinînd tuturor condiţiilor sociale şi, ca nicăieri în alt loc, măturătorul îşi bea şlibo-viţa rezemat de mătură la aceeaşi masă la care un ins îşi bea coniacul, ins care, jude-cind după ţinută, putea fi de pildă, director general undeva. Oameni fără ocupaţie precisă – sau chiar fără nici una – leneveau lingă pahare de mult goale, aşteptînd parcă pe cineva .care nu mai venea, ţărani dezorientaţi şi ei de locul unde se aflau, unii fără să bea nimic, păzindu-şi ou străşnicie bagajul; funcţionari plecaţi „pe teren", sporovăind interminabil; călători mîncîrtd grăbiţi ceva ca să le ţină la drum; ¡ceferişti veniţi să bea o ţuică la ieşirea din tură; ţipi dubioşi învîr- tindu-se fără grabă, aparent indiferenţi, dar de fapt atenţi ila orice ocazie ce s-ar ivi (le ghiceşti pînda din cîte o lucire a ochilor, care-i trădează); cîte un om singuratic cu înfăţişare comună, anonim, nici prea bine nici prea

rău îmbrăcat, bînd alene ceva, gîndindu-se la vreun necaz, sau, ca şi mine, examinîndu-i pe ceilalţi, poate cu interes, poate pentru că nu avea altceva mai bum de făcut în acel moment. Ochii mi se opriră la unul dintre aceştia şi privirile ni se intersectară. Observai că a zăbovit o vreme, privindu-mă cu destulă curiozitate. Pentru moment, ceva m-a indispus în felul lui de a mă fixa, deşi poate că nu m-a privit insistent, mie dioar părîndu-mi-se asta.

Apoi m-am uitat la ceas şi pentru că se a-propia ora de plecare, m-am îndreptat spre peron. Trenul trăsese pentru urcare şi, ca de obicei sîmbătă la ora aceea, era multă lume dornică de a scăpa de Bucureşti măcar pentru o zi, aşa ca intr-un fel de joacă de-a evadarea.

Eu am spus întotdeauna că plecările acestea de sîmbătă la Predeal sau la Sinaia sînt nişte mici înşelăciuni la care ne dedăm inocenţi, prefăcîndu-ne a ne crede plecaţi şi a- poi la întoarcere prefăcîndu-ne >că sîntem o- dihniţi şi mulţumiţi de ce am făcut. Ne place teribil să jucăm rolul de oameni ce ne permitem cîte o cheltuială de lux aparent.

Trenul era prea plin ca să mai sper la un loc într-un copartiment, aşa că rămăsei pe culoarul îngust, aglomerat şi el, în care parcă toată lumea avea treabă în capătul opus al vagonului, faţă de cel unde se afla la un moment dat. înghesuit şi mereu împins de cineva, nici nu puteam să-mi aprind o ţigară, de teamă să nu ard hainele culiva. Mă resemnai spunîndu-mi cu oarecare ironie; „începe o- ciihna, recreerea de sîmbătă 1"

Trenul porni şi de la o vreme avui senzaţia ciudată că sînt privit. La început nu dădui importanţă faptului, pînă cînd începui să fiu indispus. Mă uitai într-o parte şi, într- a-devăr, cineva mă examina cu atenţie, parcă pentru a se convinge dacă m-a recunoscut sau nu.

Rămăsei surprins, pentru că omul nu era altul decît col care mă privise şi în bufetul gării. Văzînd că i-am prins privirea, se întoarse puţin într-o parte, cu faţa spre geam. Mi-am zis că e o întîmplare şi bineînţeles nici nu putea fi altceva. Probabil şi el era tot surprins că mă vede a doua oară la un interval atît de scurt.

Ajuns la Predeal, am uitat incidentul. Aerul era aici răcoros, proaspăt – pioase de dimineaţă – şi mă simţii brusc înviorat şi chiar bine dispus. îmi părea bine că venisem şi mai ales că eram singur (în*grup întotdeauna se lasă cu chef, undeva într-un restaurant, aşa că tot fum, băutură, ţiqări, cafea : Bucureşti).

Cameră am găsit repede. M-am spălat şi fără grabă am ieşit să mă plimb. Am urcat pînă la Cioplea şi apoi am luat-o pe alee prin pădure.

Abia seara m-am reîntors după o lungă plimbare, puţin obosit, dar cu o excelentă poftă de mîncare. Uitasem deja de Bucureşti, de servici, de cunoştinţele plicticoase, de toate treburile zilnice.

A Am intrat în restaurant şi, fără să mă uit în stingă sau în dreapta, m-am aşezat undeva mtr-un colţ retras al salonului.

Am mîncat cum n-o făcusem de nu ştiu cită vreme. Mă pregăteam să beau cafeaua, fierbinte aşa cum îmi place mie, cînd ridi- cînd ochii văzui în faţa mea pe

omul întîlnit în bufetul gării şi apoi în -tren.

Pe loc dispoziţia îmi dispăru ca la aflarea unei veşti proaste.

Omul nu mă privea; mînca liniştit, meticulos aproape, dar ştiam – acum îmi dădeam seama – că e pentru mine acolo. Simţii în acel moment că toată evadarea mea din Bucureşti se ratează, deşi nu-mi dădeam seama de ce. Mă întunecai.

Pentru moment îmi veni ideea unei răfuieli. Mă liniştii, privii ceasul – era (deja 11 şi jumătate seara – chemai chelnerul şi făcui plata. De la mine ospătarul se îndreptă direct spre omul din faţa mea, care plăti şi el.

Mă ridicai să plec şi în momentul acela am avut certitudinea – nu prea am niciodată certitudini – că omul mă va urma.

Urcai scările şi mă îndreptai decis spre camera mea fără să privesc în urmă. Am deschis uşa şi am intrat, lăsînd-o întredeschisă ca la o comandă ascunsă, sugerată de ceva, de undeva din urma mea.

M-am oprit în mijlocul camerei, mi-am aprins o ţigară şi am aşteptat, privind ţintă uşa.

Nu ştiu cît am stat aşa, cred că nu mult, cînd deodată s-a auzit un ciocănit sigur, ca o bătaie scurtă de tobă pe o tăcere de orchestră.

Am zis fără nici o intonaţie:

— Intră I

Cred că eram palid.

Omul intră, închise cu grijă uşa şi se opri

în faţa ei, drept, privindu-mă absolut inexpresiv, parcă nu ar fi avut nimic de spus, sau ar fi venit chemat de mine şi acuma dorea să ştie ce are de făcut.

Mă uitam la el şi îmi dădeam seama că nu simt de fapt nimic, nici măcar curiozitate. O senzaţie ca de paralizie generală mă cuprinse.

Eram totuşi surprinzător de calm, de degajat şi cînd mi-am dat seama de asta, am început să realizez mintal ciudăţenia situaţiei în care mă aflam.

Străduindu-mă să fiu cit mai liniştit cu putinţă, l-am întrebat ou o voce care parcă nu-mi aparţinea, pentru că m^j^am mirat şi eu cînd mi-am auzit-o ;

— Ce doriţi, domnule ?

Mă privi în continuare, examinînidu-mă ca pe un bolnav, parcă mirîndu-se că mai trăiesc. Citeam mirare în ochii lui, dar şi o oarecare compasiune, aşa cum ţi^ai examina propria victimă.

Aşteptai mult răspunsul, care fu însă o întrebare :

— Unde .eraţi în vara anului 1958 ?

. M-ain rezemat de masa din spatele meu —- stupid – m-arn gîndit că noaptea era înăbuşitor de caldă, că e prea multă linişte în jur şi pentru prima dată de cînd plecasem din Bucureşti aş fi dorit să fie multă lume î^n^ jur, gălăgie, forfotă, înghesuială. Şi liniştea îmi ţiuia în urechi asurzindu-mă, ameninţîn- du-mă.

îmi revenii şi încercai să examinez mai atent omul din faţa mea. Operaţia aceasta nu-mi izbuti pentru că nici azi nu-mi pot a-uunti nimic din figura lui. Parcă era ascuns în spatele unei perdele destul de opace ca

să nu-i văd conturul şi acesta destul de vag.

Aştepta liniştit răspunsul meu, ca pe ceva care-i datorez de multă vreme, iar eu nu m-am achitat la timp.

— Mai precis în luna iulie a anului 1958.

Mă supusei:

— Eram inginer la Hunedoara.

— L-aţi cunoscut pe maistrul Nicolae Avram ?

Lovitura fusese sigură, precisă şi seacă. Mă clătina! un moment. îmi revenii însă repede ca „trezit din pumn", cum spun boxerii.

— Da. (Recapitulai repede în minte toată întîmplarea aceea nenorocită).

— Cunoşti, deci împrejurările morţii lui ?

— Destul de bine.

— Cred că foarte bine, domnule. Eraţi doar în comisia care a anchetat împrejurările accidentului.

— Eram mulţi în această comisie. Unii doar cu numele . Ancheta au făcut-o de fapt două sau trei persoane, care nu prea au comunicat celorlalţi din comisie tot ce au aflat. Eu nu eram însă printre cei doi-trei.

— Inexact I Procesul verbal în care s-au consemnat faptele a fost semnat de toţi.

— Da, dar ceilalţi doar au semnat fără a face de fapt nimic altceva.

— Dar cine La redactat ?

— Dumneavoastră 1

Am tăcut din nou. Eu redactasem procesul-verbal, dar nu făcusem decît să scriu

ce-mi spuseră ceilalţi, directorul, inginerul şef şi încă cineva din conducere.

— Probabil o să-mi spuneţi că v-a fost dictat, îmi ghici el gîndurile.

— întocmai.

— Bine, dar dv. eraţi singurul din comisie care aţi văzut cum s-a petrecut accidentul şi poate singurul din uzină care a fost în a- propierea lui Nicolae Avram în clipa care i-a fost fatală.

— Declaraţiile mele au fost însă exacte, ele respectînd adevărul faptelor.

— Nu contest. Ce aţi spus dv. atunci comisiei – din care făceaţi parte – era adevărat, dar era incomplet.

— Cum?

Da, într-adevăr, cum aş fi putut dovedi că acum doisprezece ani am spus tot adevărul într-o împrejurare, mai ales că victima nu mai trăia ?

— Confruntînd mărturiile mele cu ale celorlalţi.

— Care toţi au spus cam acelaşi lucru.

— Deci am spus adevărul...

— Da, dar incomplet.

— De ce ? întrebai stupid.

— Este adevărat că l-aţi vizitat la spital pe Nicolae Avram ? îmi refuză el răspunsul.

— Da, am fost o dată.

~— A doua oară nici n-aţi fi putut pentru că a murit în aceeaşi zi.

— Am stat puţin şi nu eram singur.

— Dar aţi rămas cîteva minute singur cu bolnavul, unii ieşind pe culoar, alţii mergînd să-l caute pe doctor. Ce aţi vorbit ?

Avram era în comă. N-am putut să vorbim.

— Minţiţi domnule I

Am tresărit, dar apoi imediat am căutat să-mi regăsesc calmul şi îndrăzneala.

— Acuzaţia dumitale este...

— Inutil să protestaţi. Eram acolo.

— Nu rămăsesem decît eu cu Avram.

— Repet. Eram acolo în salon, bolnav şi eu, într-unul din paturi. Am ascultat toată discuţia, dacă ceea ce a fost se poate numi discuţie.

— Este adevărat. Avram a izbutit pentru scurt timp să fie lucid şi a pronunţat cîteva vorbe.

— De ce nu aţi spus asta nimănui ?

— Era lipsit de importanţă.

— Era lipsit de importanţă faptul că Avram v-a spus cine l-a obligat să facă experimentul, contrar voinţei sale, el ştiind că încercarea e primejdioasă şi prematură? De fapt chiar în cazul unei reuşite, ea nu folosea nimănui, ci poate pentru dări de seamă şi rapoarte favorabile la Minister.

— Avram a fost de acord să încerce.

— Nu-i adevărat I El era un om tăcut şi destul de supus de obicei. Atunci, însă a protestat.

— Nu puteţi s-o dovediţi I

nu înseamnă că nu este adevărat, pentru că trebuie să ştiţi, Avram a v.orbit şi Povestit în fraze întretăiate, gifîite, atît cît a putut, toată întîmplarea. $i cred că nu puteţi contesta faptul că era un om absolut cinstit, care n-ar fi spus niciodată o vorbă rea despre cineva.

— Poate că, grav rănit, aiura, avea febră sau poate că n-ai înţeles dumneata bine în asemenea condiţii.

— După ieşirea mea din spital am cercetat singur cazul.

— Nu aveai cum, nefiind angajat al uzinei.

— M-.am angajat special pentru asta în uzină.

— Cum ?

— Nu vă miraţi. De doisprezece ani vă caut să depuneţi mărturie. Eraţi singurul care putea explica totul. Aseară v-am întîlnit, în slîrşit.

Stătui o vreme înţepenit, fără simţuri, agăţat parcă undeva sau poate nici nu eram a- coîo. încercai să răspund neşovăitor :

— Nu am ce să spun. Şi la urma urmei totul s-a consumat. A fost un accident. Omul a murit, e drept, dar sînt 12 ani de atunci şi nu ştiu cui ar folosi reluarea anchetei.

— De ce a dispus directorul efectuarea experimentului ştiind ce pericole există şi ignorînd opinia celorlalţi ?

— Directorul nu cunoştea toate implicaţiile încercării noului procedeu.

— Nu este adevărat 1 Chiar dv. i-aţi atras atenţia, printre alţii, că explozia poate avea loc imediat după închiderea contactului. E- rau de faţă şi alte persoane.

— A fost o simplă observaţie, o presupunere a mea de care nu era obligat să ţină seama.

— Dai- i-aţi spus clar, l-aţi prevenit şi v-aţi opus. I-au spus-o şi alţii. Cit priveşte rolul dv. în această experienţă, el era mult mai important din moment ce chiar dv. conduceaţi secţia unde se făcea

experienţa!

— Aceasta nu schimbă, în esenţă, nimic !

— Ba schimbă multe. De ce ¡aţi declarat – după ce cercetaseţi cauzele accidentului – că el s-a petrecut din cauza unui banal scurt circuit şi nu aţi spus adevărul: că accidentul trebuia să se întîmple, experimentul în sine fiind propria sa cauză, cu riscurile pe care le presupunea, că dv. v-aţi opus ştiind asta, că directorul a trecut peste tot şi toate chiar şi peste observaţia dv., că viaţa lui Avram era în pericol, neexistînd încă posibilităţile optime efectuării experimentului. El a ordonat, atunci, în calitatea pe care o avea, iar dv., toţi, v-aţi supus.

— Ce am fi putut face ? Era un om autoritar, rareori greşea şi apoi era

— ... .director.

— Da.

— Dar ştiaţi sau vă dădeaţi seama că împingeţi un om la moarte.

— E prea mult spus. Nimeni nu considera riscul atît de mare.

— Nu spuneţi nici acum adevărul deplin, într-o discuţie avută cu inginerul şef aţi folosit expresia: „este aproape o crimă ce facem 1 „

Probabil eram enervat şi exageram.

Deloc. Aţi şi argumentat ştiinţific riscurile.

— Nu-mi amintesc exact.

După accident, de ce măcar atunci n-aţi vrut să spuneţi adevărul ?

Omul oricum murise, nu se mai putea face nimic şi n-ar fi folosit nimănui să băgăm în bucluc pe cineva.

— Inexact. Omul nu murise încă, iar la

spital v-a confirmat chiar el ipoteza dv.: experimentul însuşi era singura cauză a accidentului, iar Avram i-a căzut victimă, el nedorind să-l facă ; directorul l-a obligat, ameninţîndu-l că-i va desface contractul de muncă. Ştiind toate acestea, de ce n-aţi spus adevărul ?

— Nu. ... nu văd de ce.... nu văd cui ar fi folosit.

— Dar întocmind procesul-verbal, tăinuiaţi
cauzele acestui accident sau poate ar fi mai bine spus aparent-accident.

— Bine, dar eu nu aveam nici o vină. Eu am spus....

— Nu e vorba de dv. Vinovat era directorul, dar şi dv. pentru că aţi tăcut, acceptînd drept cauză a accidentului scurt-circuitul. Era o complicitate morală.

— Dar nimeni nu mă va putea pedepsi pentru asta.

— Din păcate aveţi dreptate. Atunci de ce totuşi n-aţi spus adevărul ?

— Nu ştiu, nu-mi dau seama.

— V-a fost teamă de director, tuturor din comisie, care ştiau fiecare cîte ceva I Dv. însă eraţi singurul care aveaţi probe neîndoielnice.

— Nu văd de ce le-aş fi folosit.

— De ce aţi acceptat atît de uşor să plecaţi în concendiu imediat ce venise o comisie de anchetă a ministerului, deşi eraţi planificat pentru mai tîrziu ?

— La urma urmei erau destul de frecvente reprogramările de concedii.^

— Luîndu-vă vacanţă şi în acelaşi timp aranjîndu-vă discret transferul la altă uzină/ speraţi să nu mai fiţi pus în situaţia neplăcută de a depune mărturie. Era de

fapt o vacanţă definitivă, domnule, o vacanţă de la nişte obligaţii morale. Ele, aceste vacanţe, nu se pot lua, însă. Vine într-o zi vremea cînd trebuie să răspundem nu numai pentru faptele noastre, ci şi pentru tăcerile noastre, chiar cînd noi înşine nu am comis la prima vedere nimic reprobabil. Vom răspunde atunci şi pentru ceea ce nu stă înscris în legi. Dv. n-aţi comis un delict penal, dar ceea ce aţi făcut nu se cheamă totuşi faptă omenească, iar u- neori şi pentru asta poţi găsi intr-io zi o citaţie strecurată pe sub uşa casei tale, prin care vei fi chemat să dai socoteală în faţa unei instanţe.

Stăteam cu capul în mîini, prăbuşit în mine sau poate în trecutul meu vinovat. Nu ştiam nimic, nu puteam gîndi nimic. Nici măcar să mă mişc nu izbuteam, sau poate nici nu doream s-o fac. Deşi îmi dădeam seama că pentru fapta mea nu puteam fi judecat de nici o instanţă din lume, eram totuşi vino vait.

Am rămas aş-a cu capul în mîini fără să simt nevoia de a spune ceva. într-un tîrziu nu timp trecuse – mi-am ridicat privirea. Omul dispăruse tot aşa cum venise: anonim, fără identitate. Nu-mi puteam aminti nici măcar cum arată. Trebuie să fi avut o înfăţişare comună, obişnuită, din moment ce nu reţinusem nimic din persoana lui.

Era noapte, foarte tîrziu probabil. Ceasul pe care uitasem să-l întorc mi se oprise în jurul orei doisprezece. Aş fi vrut să beau un coniac, ca să-mi revin. Aveam impresia unui coşmar. Făcui o încercare la barul hotelului şi spre norocul meu găsii pe cineva să mă servească.

Am stat pînă dimineaţă pe întuneric

aproape, singur în bar. Zorile m-au găsit cu scrumiera plină şi mi s-a părut că sînt mai liniştit.

Nu avea rost să mă preocupe prea mult ce se întîmplase, deşi gîndul revenea încăpăţînat, obsedant la noaptea oare trecuse. Oricum, chiar dacă eram vinovat că nu spusesem tot adevărul, nu eram pasibil de nici o urmărire judiciară. îmi dădeam seama că a- cest gînd era poate laş, dar în ultimă instanţă asta conta acum. Trecuseră doar doisprezece ani...

Toată duminica a fost plicticoasă şi Pre- dealul mi s-a părut ca un sat de munte, încă nederuralizat, plicticos. Era şi prea cald şi începusem să-mi pierd răbdarea.

Cu primul tren de după-amiază am plecat spre Bucureşti, neştiind de ce mă grăbesc, pentru că nici acasă nu aveam ce face. În tren am fumat tot timpul, am băut bere (simţeam o mare nevoie să mă răcoresc, să mă spăl parcă pe dinăuntru după nu ştiu ce).

în Gara de nord am stat pe gînduri, neştiind ce să fac. Nu m-aş fi duis acasă. Era prea multă singurătate acolo şi acum nu o mai doream. Am dat un telefon Irinei, spunîndu-i că vin la ea. Prefăcîndu-se scandalizată şi motivînd că are deja programul aranjat pentru seară, întîi mă refuză, apoi mai răsfăţîn-

du-se puţin la receptor, îmi spuse să viu totuşi. Am luat ceva de băut şi m-am dus la ea. M-a primit ca de obicei vioaie şi zglobie, probabil ca să-mi facă plăcere. Ne-am iubit, am băut, am fumat şi am repetat treaba asta de cîteva ori de la început. Ea era tandră, suspect de tandră, bănuind parcă nu ştiu ce sau simţind că mă roade ceva. Pînă la. urmă mi-a revenit buna dispoziţie, i-am şi spus nişte glume de care-i plac ei cînd facem dragoste.

Am dormit foarte greu, strivit parcă de propria-mi greutate, iar dimineaţa după un duş rece, înviorat şi odihnit m-am dus direct la fabrică.

Acasă am ajuns seara tîrziu după o lungă agapă cu nişte amici gălăgioşi. Eram niţel ameţit şi mă gîndeam la bruneta care fusese cu noi. Discret, chiar la masă – o cunoscusem abia atunci – aranjasem cu ea o întîlni- re pentru a doua zi.

Cînd am introdus cheia în broască am ză- vîrîtă pe sub uşă, o bucată de hîrtie. O ridicai. Era «o citaţie pentru a doua zi.

dragă laura

DRAGĂ LAURA

Lama rămase vreme îndelungată cu ochii aţintiţi departe şi obrazul lipit de geamul ce da spre valea împădurită şi dincolo, mai departe decît putea cuprinde privirea. Părea că se gîndeşte la ceva, dar de fapt nu se gîndea la nimic. O moleşeală generală o cuprinsese şi nici nu făcea vreun efort de .a se desprinde din ea. Era de fapt absentă la tot ce era în jur. Stătea imobilă şi uitase cu totul de ea însăşi. Nici nu mai exista. Probabil că ar fi rămas aşa toată ziua, dacă nu ar fi auzit pe neaşteptate un tunet puternic, urmat la mici intervale de altele. Reveni dureros la realitate şi schiţă un prim gest de spaimă. Se depărta de geam şi răsuci comutatorul ca o reacţie spontană împotriva întunericului care se lăsase brusc. După ce camera fu inundată de lumina becului, se aşeză în fotoliu. Cu capul în mîini zăcu şi acolo destul timp. Oricum, se trezise şi putea gîndi. Putea încerca să desluşească tot ce se petrecuse. O explicaţie trebuia căutată. Dar pentru asta ar fi fost bine să recapituleze faptele şi nu-i venea prea uşor să facă asta.

Era o toamnă tîrzie, întunecoasă şi

rece. Ploua de cîteva zile fără încetare. Nici nu putea fi vorba să se ducă în oraş după aii-

mente. Era departe, iar drumul se noroisc de tot, devenind de nestrăbătut. Deocamdată a- vea cam tot ce-i trebuia pentru o bucată de vreme, deşi nu i-ar fi stricat nişte alimente mai proaspete. Stătuse mai mult în pat, lîn- cezînd pînă spre prînz. Din cînd în cînd se ridica pentru a-şi lua medicamentele. Citea aproape tot timpul sau îşi punea cîte o placă la vechiul patefon, ascultînd bucăţile preferate. Muzica o ajuta nu atît să-şi învingă singurătatea, cît să se gîndească la toate ale ei. La urma urmei nici nu o deranja izolarea, pentru că ea dorise să se mute în vechea casă a mamei sale, după ce aceasta murise. Despărţită de oraş printr-o colină împădurită, casa fusese construită aici, pentru că pe vremuri părinţii deţinuseră şi mica proprietate ce o înconjura. Preferaseră să locuiască acolo şi pentru că erau nişte oameni liniştiţi, fără mari ambiţii, doritori doar de o viaţă tihnită.

Laura se mutase şi ea fără ezitare, mai ales după ce doctorii îi recomandaseră ferm odihnă şi linişte. Deşi tînără încă, trebuise să renunţe la tot ceea ce plănuia să realizeze. Nu mai avea voie să lucreze, să se agite şi poate nu mai avea voie nici să spere.

La aflarea verdictului medicilor rămăsese tăcută cîteva clipe şi apoi cu o înclinare a capului acceptase supusă situaţia. Nu o dra- matizase şi nici nu avea rost s-o facă. Işi dădea seama că şi-ar fi agravat starea în care se afla. Uneori ar fi dorit să plîngă, poate pentru a se uşura, pentru a simţi dureros suferinţa, ca apoi să se poată elibera. Zile întregi stătuse nemişcată ca o

stană de

piatră, privind în gol. Apoi se mutase imediat în casa aceasta şi nu-i părea rău. îşi luase doar biblioteca şi patefonul cu discurile. Res- tul vînduse.

De atunci se scursese destulă vreme. Cu timpul, acceptase starea de lucruri, iar apoi intervenise obişnuinţa. Ar fi minţit dacă ar fi spus că nu regretă nimic din ce ar fi putut face, că nu îi pare rău că se năruiseră toate planurile ei de femeie tînără şi frumoasă, avînd o profesiune pentru care mulţi o invidiau. Dar ce putea face? Nimic, absolut nimic nu putea schimba situaţia în care se afla.

Din cînd în cînd ieşea în oraş să cumpere cele necesare vieţii sale retrase. La început mai făcea cîte o vizită vechilor şi puţinelor sale cunoştinţe. Apoi, însă, renunţă cu totul]a vizite. îşi procura în grabă tot ce avea nevoie şi se întorcea imediat acasă. îşi dădea seama că, undeva, în adîncuri, sufletul său suferă, rănit de atîta singurătate, dar tot ea ştia că lăsînd să răzbată la suprafaţă a- ceastă suferinţă, ar fi ajuns la pierzanie. Orice zbucium trebuia zăgăzuit în străfunduri asemenea forţei fluidului din măruntaiele pămîntului. Odată ieşit la suprafaţă, el acoperă şi pîrjoleşte totul. Stăpînirea de sine Şi-o impusese greu, cu preţul unor eforturi chinuitoare. Se ştia o femeie destul de tare,, dar nu bănuia că tăria ei merge pînă la a o împietri într-o suferinţă mută şi calmă. Tşî căutase un aliat în timp şi-l găsise. Nu uitarea. Aşa ceva n-ar fi fost cu putinţă. Acceptarea, asta trebuia să aducă timpul. $i-o adusese.

Acum era oricum mai uşor; de fapt era doar suportabil. Ziua, mai ales, trecea fără chinuri. Citea, asculta muzică, îşi făcea tre- burile gospodăriei. Greutăţile începeau însă seara, căci o dată cu sosirea nopţii veneau veghile interminabile, somnul agitat, cu zvîr- coliri, cu vise uneori îngrozitoare, adevărate coşmaruri, alteori prea frumoase cît durau şi prea dătătoare de suferinţi după ce se trezea. împotriva insomniilor luptase cu destul succes, dar împotriva viselor nu avea cum s-o facă. Poate că nici n-ar fi voit, deşi o oboseau groaznic. N-ar fi dorit, pentru că visele deveniseră într-un fel viaţa ei adevărată cu întîmplările fericite şi nefericite pe care le presupune, viaţa care îi era refuzată.

Trăia visele cu o intensitate ce ţinea de fiecare fibră a corpului său, de fiecare cută a gîndului ce-l avea apoi peste zi. Le acceptase ca pe un mod de a trăi, altul neavînd. De la viaţa reală nu avea ce aştepta şi ce spera. Era condamnată la o inactivitate totală. A- tunci se ivise visul cu domeniile sale fără margini şi ea se aruncase cu bucurie şi disperare în mrejele lui. Se lăsase sedusă de închipuirile somnului şi nu-i părea rău. Era o compensaţie, e drept efemeră, dar reprezenta unica posibilitate de a umple viaţa reală cu ceva. Era © înşelăciune? Poate da, dar una inocentă, a suferinţei.

Pentru a-şi ocupa ziua, i-a venit odată i- deea să transcrie visele în măsura în care şi le amintea. Le reda cît mai fidel cu putinţă. Citite apoi, ele păreau de-a dreptul bizare. Er.au întâmplări despre care, dacă n-ai fi ştiut ce sînt, le-ai fi putut crede nişte basme

ciudate pentru adulţi, care caută ceva despre care nu se poate şti niciodată nimic, şi caută-caută, mereu alergînd în necunoscut, pe tărîmuri necercetate, ba, mai mult, neînchipuite vreodată de iscoditoarea minte a omului. Călătorii în locuri stranii, cu întîmplări la fel, greu de explicat, dacă nu imposibil, peripeţii îngrozitoare, obstacole de netrecut. Şi totuşi aceeaşi rîvnă spre ceva care nu se ştie niciodată ce este. Mereu ascunzişuri de taină, de locuri şi fapte. Peste tot capcane de ocolit, greutăţi de trecut, lupte de dus, dar deasupra tuturor o aureolă strălucitoare de farmec şi mister de neînchipuit altfel decît în vis. Şi poate mai mult decît orice, povestirile acestea aduceau a goană nebună, după cineva, după un om, poate măcar pentru apropierea de el, un necunoscut, pentru că el trebuia să rămînă întotdeauna fără nume, ca orice fiinţă mereu de negăsit.

Laura îşi citea cu voluptate aceste relatări ale viselor sale şi prinsese gustul de a le retranscrie, rotunjidu-le, şlefuindu-le, dîndu-le o înfăţişare cit mai verosimilă. Umplea golurile unde nu-şi mai amintea cum fusese un vis sau unde chiar visul fusese incomplet. Ocupaţia aceasta o captiva de la un timp, răpindu-i întreaga zi. De fapt, ea continua astfel nopţile cu visele lor feerice. Poate îşi dorea să trăiască într-un vis continuu, fără întreruperile zilei. Cînd avea cîte o noapte bogată în vise, lăsa storurile şi perdelele trase pentru a fi mereu în întuneric şi atunci scria, scria cu frenezie, reluîndu-şi visele, transe riindu-le, preliucrîndu-le, îmbo-

găţindu-le, completîndu-le cu ceea ce ea ar fi dorit ca acestea să aibă.

Scria atunci ou o nemărginită patimă, cu o bucurie pe care nu o cunoscuse, niciodată. Se introducea pe sine ca personaj, ca şi cum ar fi fost altcineva, o altă femeie singură, departe, în afara oraşului, într-o casă ascunsă în pădure.

în seara aceea ploioasă şi rece, Laura era mai obosită ca altă dată. îşi luă doza de medicamente şi se pregăti de culoare. încercă să citească ceva, dar nu izbuti. Adormi aproape imediat. începu apoi să viseze ca de obicei. Se făcea că plecase undeva departe şi acolo se întîlnise cu... Sau nu, era tot aici şi venise parcă cineva.

Deodată sări speriată din pat. Nu-şi dădea seama ce o trezise din somn. Ascultă cu încordare întunericul. Era linişte deplină. Probabil că visase ceva. Se pregăti să se culce din nou. Se auziră atunci pe neaşteptate nişte bătăi uşoare în uşă. Se ridică îngrozită din pat şi aprinse lampa de pe noptieră. Cine putea fi ? Aici nu o vizita nimeni. De cînd se mutase în casa mamei sale, nu primise niciodată pe cineva. Aşteptă cu suflarea tăiată, sperînd să i se fi părut. Bătăile se auziră iarăşi, de data asta ceva mai tare. Apoi o voce bărbătească :

— Vă rog să deschideţi, doamnă !

Laura înţepeni de spaimă. Trecu o bună bucată de vreme. Vocea se auzi iar:

— Vă rog mult, deschideţi-mi I Nu vă fie teamă. Om bun.

Trase adine aer în piept ca să-şi revină, apoi rosti cu greutate :

__Mu vă pot deschide. Sînt singură şi nu ştiu cine sînteţi.

__ Sînt un om obosit şi bolnav şi vin de la drum lung.

—Mergeţi în oraş la hotel. Nu e atît de departe.

Celălalt tăcu, ca pentru a căuta un răspuns convingător.

— Nu pot ajunge pînă acolo. Nu mă mai ţin picioarele. Credeţi-mă I

Laura era descumpănită. După voce omul de afară părea într-adevăr obosit şi bolnav, dar n-avea curajul să deschidă uşa unui necunoscut, în puterea nopţii. Ezită. Simţi ca o ciudată comandă că trebuie să deschidă. Omul aştepta hotărîrea. Se auzi deodată o bufnitură surdă însoţită de un geamăt.

înţelese că străinul căzuse probabil la pămînt, prăbuşit de oboseală sau de altceva. Se repezi la uşă şi deschise. La lumina becului c.e-l aprinsese în hol, văzu întins trupul unui bărbat. Omul făcu gestul de a se ridica, dar nu izbuti. Laura, sprijinindu-i braţul, îl ajută. împleticindu-se, rezemat de ea, pătrunseră împreună în casă.

îl aşează pe un scaun. Necunoscutul, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă, cam murdar şi mototolit, părea să nu fi avut mai mult de patruzeci de ani. Avea părul negru, străbătut de fire albe şi faţa nerasă. Acum stătea cu capul plecat şi cu mîinile lăsate inert de-a lungul corpului, parcă pentru a se relaxa după un îndelungat efort ce-l făcuse.

Laura se oprise în faţa lui, urmărindu-l, pîndindu-i fiecare gest. Dar el rămase în continuare nemişcat, parcă dormind.

într-un tîrziu, îşi ridică faţa şi o privi cu

nişte ochi adinei, de un albastru intes, însă foarte obosiţi. îi privi şi ea chipul prelung, aspru, dar inspirînd doar o siguranţă şi o linişte calmă. Vorbi:

— Sîn<t la capătul puterilor. îmi cer iertare că v-am trezit la ora. asta.

Ea dădu din cap, vrînd să spună că nu face nimic.

— V-aş ruga mult, un pahar de apă, mai adăugă el şi în acelaşi timp oapul i se prăbuşi din nou pe piept.

Laura reuşi abia atunci să se desprindă din locul unde stătuse încremenită. După ce-i aduse apa, îl întrebă :

— Sînteţi bolnav ?

Celălalt înclină afirmativ din cap :

— Aveţi un pansament ?

— Sînteţi şi rănit ?

Urmă o altă încuviinţare.

Laura se precipită spre dulapul unde ţinea o mică trusă medicală. Aduse şi nişte apă încălzită în grabă.

între timp omul îşi dezbrăcă cu greu haina.

— Am o mică zgârietură la umăr.

Ea îi spălă rana cu grijă. Necunoscutul strîngea din dinţi de durere. îl pansă şi se duse în bucătărie de unde se întoarse cu o tava pe care o aşeză pe masă.

— Doriţi să mâncaţi ceva ?

Omul se apropie cu greu de masă, luă loc pe un scaun şi începu să mănînce în tăcere, cu capul plecat, fără a ridica nici un moment privirea.

După ce termină îi spuse simplu :

— Mulţumesc.

Apoi îşi aşeză coatele pe masă şi-şi rezemă faţa în palme.

Laura nu mai ştia ce să facă. Se vedea că necunoscutul e copleşit de oboseală, că e rănit şi ar fi trebuit să se odihnească, să doarmă, pentru a putea pleca mai departe, în halul în care se afla, îi era imposibil să mai meargă. $i totuşi, cum să doarmă un străin doar cu ea singură aici în casă, atît de departe de oraş ? Dacă e un... Alungă gîndul. îşi adună tot curajul:

— Să vă pregătesc patul.

Celălalt nu spuse nimic.

Trecu în camera cealaltă şi îi aşternu patul.

— E gata. Puteţi veni.

Omul dădu să se ridice, dar nu izbuti. Laura îl sprijini şi îl duse în camera de alături. Ajuns în dreptul patului, îl lăsă uşor. Necunoscutul se prăbuşi aproape inert şi adormi imediat, aşa cum se găsea, îmbrăcat.

ieşi şi trase uşa după ea.

* Rămase timp îndelungat în picioare, cugetînd la cele întîmplate. Un gând statornic revenea mereu : omul acesta părea de treabă. Nu avea de ce să se teamă de el. Totuşi cineva îl rănise. Urmărea sau era urmărit de cineva. De ce ?

Nu închise ochii toată noaptea. Un amestec de teamă şi de curiozitate o stăpînea. îşi imagina fel de fel de lucruri despre străinul din camera vecină. Nu părea să fie un răufăcător hăituit de poliţie. Deşi, mai ştii, nu toţi oamenii de acest fel poartă pe faţă însemnul îndeletnicirii lor. Poate că el urmărea pe cineva şi nu dorea să fie văzut

în

oraş. De la un timp curiozitatea învinse aproape cu totul teama. Aştepta cu nerăbdare dimineaţa pentru nişte posibile explicaţii. Zorile o găsiră trează.

Din camera cealaltă nu răzbatea nici un zgomot. Abia într-un tîrziu auzi un geamăt scurt. Se duse la bucătărie şi pregăti un ceai. Se întoarse cu o tavă pe care se mai găseau pîine, unt şi şuncă.

Intră dincolo. Necunoscutul stătea întins pe pat cu faţa în sus. Văzînd-o, făcu gestul de a se ridica.

— Staţi liniştit. V-am adus o gustare.

Celălalt o privi cu ochii lui senini şi-i răspunse cu un aer vinovat, ca pentru a se scuza.

— Vă mulţumesc încă o dată. îmi pare rău că v-am deranjat atîta.

— Să lăsăm formulele de politeţe. Nu-şi au rostul, cred.

Omul zîmbi:

— Aveţi dreptate. în situaţia mea, de fapt a noastră, sînt de-a dreptul nelalocul lor. Ce să fac, neajunsurile educaţiei.

Laura nu-şi putu reţine şi ea un zîmbet.

— Mîncaţi. Aveţi nevoie de hrană pentru a vă reface. Păreţi foarte slăbit, mai adăugă ea privindu-i faţa trasă cu ochii adînciţi în orbite şi aşteptînd parcă explicaţii.

Necunoscutul mîncă tăcut fără a răspunde acestei observaţii.

— Aveţi apă caldă în baie. Şi chiar cele necesare pentru ras.

Omul încuviinţă din cap şi după ce mulţumi iarăşi, se ridică cu greu din pat sprijinit de Laura.

Ea îl aştepta într-un fotoliu în salon. Cînd el ieşi din baie, îl pofti să ia lo.c în celălalt

fotoliu. Se execută cu gesturi prudente de om bolnav.

— O cafea ?

Necunoscutul părea acum, bărbierit şi cu părul mai îngrijit, un alt om, deşi oboseala îi mai stăruia încă pe figură, chipul i se luminase şi era mai destins. îşi aprinse o ţigară, sorbi din cafea şi apoi o privi oarecum stînjenit.

Nici ea nu ştia ce să-i spună.

Tăcură aşa un timp.

Pînă la urmă, Laura se decise :

— Cum vă simţiţi ?

— încă destul de slăbit, însă, oricum, incomparabil mai bine ca aseară.

— Vă mai doare rana ?

— Puţin. Doar cînd mă mişc.

Tăcură iar. Ea nu ştia ce să-l mai întrebe sau cum să-l întrebe, iar el prefera să nu spună nimic.

— Ştiu că vă intrigă apariţia mea, sparse pe neaşteptate liniştea necunoscutul.

Ea tresări, apoi revenindu-şi, recunoscu :

— Da, e adevărat... Ştiţi... Se încurcă. Omul îi ghici întrebarea :

— îmi dau seama: să-ţi vină în plină noapte un om rănit şi bolnav ca să-ţi ceară găzduire şi îngrijire, nu e un lucru prea obişnuit.

— Exact. Şi apoi de unde ştiaţi că locuieşte aici o femeie ?

El îşi aduse aminte >că i se adresase aseară, încă de afară, cu „doamnă". Zîmbi enigmatic :

— De cînd mă învîrt prin împrejurimi, ştiu c-am ce oameni locuiesc pe aici.

Laura se arătă surprinsă :

— Cum adică ? Umblaţi de mult pe aici ? Eu nu v-am văzut niciodată.

Omul tăcu brusc, părîndu-i parcă rău că spusese prea mult. Ea îl privi temătoare, aşteptînd totuşi alte explicaţii care nu mai veneau.

într-un tîrziu îndrăzni:

— Aş vrea totuşi, să ştiu... ce se întîmplă cu dumneavoastră. V-am găzduit în casa mea şi...

— ...aveţi dreptate să cereţi aceste informaţii, continuă el fraza.

— Nu că aş avea dreptul, dar...

— Doriţi să aflaţi ce e cu mine, o completă el iarăşi.

— Da.

Omul ezită o vreme. Pe chip i se citea nehotărîrea, chiar un început de frămîntare.

— Ce pot să vă spun ? zise el parcă pentru a cîştiga timp de gîndire. De fapt pot să vă spun foarte puţin. Mai exact nu am dreptul să vă spun mai mult. Un lucru trebuie totuşi să-l ştiţi: că ceea ce fac eu acuma nu produce nici un rău nimănui. Vreau să spun că nu face rău nici unui om cinstit.

— Va să zică puteţi totuşi face rău cuiva.

— Am spus: oamenii cinstiţi nu au nimic de suferit de pe urma a ceea ce faic eu.

— Şi dumneavoastră ştiţi precis care sînt aceşti oameni şi care ceilalţi ?

Necunoscutul o privi în ochi stăruitor. Ea

îşi plecă privirea :

___Nu eu personal decid care oameni aparţin uneia sau alteia din categorii. Oamenii înşişi prin ceea ce fac se încadrează în ele. Aşa că... dar, în sfîrşit...

Urmă iar o pauză lungă, neplăcută.

— De fapt, n-am înţeles deloc ce faceţi dumneavoastră.

— îmi pare rău. Cu toate că vă sînt foarte îndatorat, nu pot să vă spun mai mult. E dea- juns să ştiţi că nu aveţi de ce să vă temeţi de mine. Aş dori să vă plot convinge.

Omul tăcu, decis, se pare, să nu mai dea nici o explicaţie.

După un timp ea se ridică, luă tava şi ceş-tile goale de cafea, ducîndu-se în bucătărie, unde rămase vreme îndelungată. De fapt îşi căuta de lucru ca să stea cît mai mult acolo. Aştepta ca străinul să dea vreun semn că ar dori să plece. Situaţia. începuse să i se pară stînjenitoare, neplăcută chiar, şi nu mai ştia ce să facă.

După ce termină treaba în bucătărie se decise să intre înapoi în cameră şi să-l întrebe ce are de gînd. îl găsi tot în fotoliu, nemişcat, cu privirea aţintită pe geam.

— Aş vrea să vă întreb, totuşi, ceva ?

— Da. Cînd am de gînd să plec. Nu ?

Ea încuviinţă din cap.

- Trebuie să vă spun ceva care n-o să facă desigur plăcere. Probabil voi fi nevoit să mai rămîn puţin la dumneavoastră. Nici nu sînt încă în stare să merg şi apoi, din anumite mo tive, nu ar fi bine pentru mine să fiu vazut„. deocamdată. Aşa că v-aş ruqa să mă mai găzduiţi o vreme.

— Cît ?

__Nu ştiu. E vorba de zile. O să caut să vă incomodez cit mai puţin. Vă plătesc pentru tot. Aşa că...

— Nu e vorba de asta.

— Ştiu. Vă temeţi ca nu oumva să găzduiţi un. răufăcător. Nu ? Aşa-i că am ghicit ?

Ea roşi.

— Sau cel puţin să nu faceţi un fapt împotriva legii. Sau pur şi simplu vă mai este teamă de mine, un necunoscut bizar.

— Cred că e oiţe ceva din toate. Sínt o femeie singură... Vă daţi seama...

— înţeleg. Fiţi liniştită ! Nu vi se va întîmpla nimic rău, doar să nu spuneţi nimănui că sínt aici...

— Vedeţi? Aveţi totuşi motive să vă feriţi de oameni.

— De anumiţi oameni, precizez.

— în sfîrşit... Puteţi rămîne, deşi sinceră să fiu, nu ştiu dacă fac bine îngăduindu-vă să rămîneţi aici. Sper că nu vă jigneşte sinceritatea mea.

— Nu. O înţeleg. Aveţi motive să fiţi circumspectă. Eu nu vă pot oferi decit garanţii verbale, ca să spun aşa.

Discuţia se termină aici. Străinul se ridică cu greu din fotoliu şi se duse spre bibliotecă. Privi pe rînd rafturile de cărţi, apoi se opri la una pe care părea s-o fi ales. O întrebă din priviri. Ea încuviinţă tăcut. El luă cartea, se reaşeză în fotoliu şi începu să citească. Laura trecu în cealaltă cameră, se mai întoarse, îşi mai făcu de lucru în bucătărie, reveni apoi iar în salon. încercă şi ea să citească, dar nu izbutea. Străinul însă se
cufundase cu totul în lectură şi părea că nu mai observă nimic în jur.

Trecuse probabil o oră sau poate mai mult. Afară ploaia încetase şi se făcuse senin.

Laura puse un disc şi încercă să-l asculte calmă, destinsă. Nu izbuti nici asta. Se mai agită un timp prin cameră. Apoi tuşind, pentru a-i atrage atenţia necunoscutului/ spuse :

— Aş pleca în oraş după cumpărături.

El o privi mirat că i se cere încuviinţarea.

— O să lipsesc un timp.

— Puteţi să mă închideţi pe dinafară. O să mă găsiţi sigur la întoarcere. Nu fug.

Ea zîmbi.

— îmi permit să vă mai rog o dată ca pe timpul cit veţi fi în oraş să uitaţi că sînt aici.

Zîmbetul ei îngheţă. Rămase crispată.

Se urni cu greu, urmărită de privirea străinului. îşi luă sacoşa şi ieşi, încuind uşa.

Pe drum se gîndi la ciudata întîmplare şi la şi mai ciudatul ei oaspete. Sentimente contradictorii o stăpîneau. Omul acesta avea totuşi motivele lui obscure să se ferească de lume, deci ceva nu era în regulă cu el. Pe de altă parte, trebuia să recunoască cinstit că necunoscutul, cu tot felul său cam neobişnuit de a fi, inspira încredere şi siguranţă. Era zgîrcit la vorbă şi puţin idispus să dea vreo explicaţie despre el, dar părea lipsit de orice intenţii rele.

După ce cumpără cele trebuitoare, se întoarse grăbită acasă. I se părea că e chiar prea grăbită. Dacă cumva plecase între timp ?

Cînd deschise uşa şi intră în hol, nu auzi

nici un zgomot. Eziță o clipă, apoi pătrunse în cameră. O încordare lăuntrică o stăpînea.

Străinul stătea în fotoliu, aşa cum îl lăsase, cu cartea în mîini, citind. Văzînd-o, ridică privirea.

Ea rămase în faţa lui încurcată, apoi zise cu o veselie forţată.

— V-am adus ţigări. îi întinse un pachet.

Omul zîmbi:

— O I Sînteţi foarte amabilă. Ştiţi, cît aţi lipsit am făcut şi eu o faptă bună. V-am reparat reşoul. Lăsa gaze. De fapt le simţisem de cum am intrat aici.

— Da, aveţi dreptate. Ştiam şi eu asta. Dar ce să-i faci ? Lipsea o mînă de bărbat.

Izbucniră în rîs amîndoi, fără motiv.

— Mă duc să pregătesc ceva de mîncare.

El încuviinţă cu o uşoară înclinare a capului, după care reveni la rezerva lui obişnuită.

Luară masa în tăcere, dar destul de bine dispuşi. Ceva din încordarea de pînă atunci dispăruse, deşi o oarecare jenă stăruia.

Se întoarseră în salon. Ea aduse cafelele. Necunoscutul aprinse o ţigară, ti ceru şi ea una, pe care o fumă neîndemânatic.

După o îndelungă tăcere, Laura îi zise zîmbind:

— Ar trebui să facem conversaţie, aşa ca doi oameni civilizaţi care sînt nevoiţi să stea un timp împreună.

— îmi pare rău, dar nu prea ştiu să întreţin o discuţie interesantă cu o doamnă. Ce să fac ? se dezvinovăţi el.

— Nu-i nimic. Dumneata nu poţi să-mi spui nimic despre ce eşti şi ce faci. Eu, însă, pot nestingherită să-ţi vorbesc despre mine. Chiar dacă nu te interesează, n-ai ce face, stînd aici va trebui să mă asculţi.

Omul o fixă şi-i răspunse calm:

— Mă interesează viaţa dumitale, doar că eu o cunosc deja, doamnă Laura I

Laura înlemni cu privirea aţintită pe chipul străinului. O cuprinse din nou spaima.

— Nu te speria. Ştiu totul despre dumneata. Altfel nu riscam să vin aici. în situaţia mea nu intram într-o casă necunoscută.

— Dar cum ? De unde ?

— Ţi-am mai spus că am umblat destul prin împrejurimi. Apoi cunosc şi sînt cunoscut de cîţiva oameni din oraş. Din păcate nu numai de către cei ce aş vrea eu. Eram pregătit ca, într-un moment de dificultate, să-ţi cer găzduirea. Ştiam că n-ai să mă refuzi.

— Pe ce te bazai ?

— Un om singur şi – ezită el – în suferinţă, nu poate refuza pe un altul în aceeaşi situaţie. Tăcu jenat, apoi continuă.

— Iartă-mă că-ţi aduc aminte de situaţia dumitale. Poate nu se cădea...

— Nu, nu face nimic. Cred că ar trebui să-ţi mulţumesc pentru încredere. Deşi tot nu înţeleg mare lucru.

— îmi pare rău, dar nu pot să-ţi spun mai mult.

Vechea jenă reveni între ei. Nici unul nu ştia ce să facă pentru a o înlătura, deşi amîn- doi ar fi dorit ca ea să dispară. Adineaori se părea că începuseră să se simtă bine împreună. De «data asta el fu primul care sparse liniştea :

— Aş vrea să mă înţelegi... lucruri care sînt deasupra mea mă opresc să vorbesc mai mult despre mine. Doresc însă

altceva. Să discutăm despre dumneata.

— Spuneai că ştii totul despre mine.

— Poate nu chiar totul. De pildă, cum te simţi acum ou sănătatea ?

— Nu prea strălucit. Oricum, însă, mai bine ca înainte.

— Şi ce ai de gînd să faci ?

— Cum adică ce să fac ?

— Mă refer la intenţiile dumitale în viitor.

— O să mă tratez în continuare.

— Bine, bine. Asta ştiu.

— Atunci ?

— O să stai izolată aici toată viaţa ?

— N-am ce face.

— Cum n-ai ce face? Spuneai că te simţi mai bine.

— Da, dar nu suficient pentru a putea reîncepe să lucrez, să plec undeva, să-mi reiau viaţa de dinainte.

— Ai încercat ?

— Pînă acum nu. Nu-mi dădeau voie medicii.

— Ai mai fost să te vadă în ultimul timp ?

— Nu. Dar îmi dau seama după cum mă simt, că nu pot face încă nici un pas.

— Vezi ?

— Ce să văd ?

— N-ai încercat nimic. Te laşi pradă psihologiei bolnavului, care tocmai pentru că ştie că e bolnav, nu întreprinde nimic, nu mai are îndrăzneala de a se desprinde din starea sa.

— Uşor de spus.

— Ştiu că nu e uşor de făcut. Dar în condiţiile speciale ale bolii dumitale – o

cunosc şi eu mai bine decît îţi închipui – totul e să lupţi cu tine î-nsuţi. Să-ţi învingi neîncrederea în propriile forţe. Trebuie rechemată speranţa. Trebuie să reîncepi să crezi că nu eşti un om sfârşit. Este vorba de o luptă cu deznădejdea, o luptă lungă şi grea.

— Eu nu sînt o deznădăjduită.

— Ştiu şi asta. Am văzut. Ai un. moral destul de bun. Dar a intervenit ceva mai premejdios decît orice.

— Ce anume ?

— Obişnuinţa. Duşmanul cel mai aprig al condiţiei noastre cînd sîntem în dificultate, sau chiar mai rău, în nenorocire. După un timp începe să ţi se pară suportabilă starea în care te afli, ba, mai mult, acceptabilă. Zilele trec şi treptat – treptat te scufunzi în mlaştina fără scăpare a pasivităţii totale. Acolo o să zaci pînă la capătul zilelor, dacă nu întreprinzi nimic, dacă nu te zbaţi.

— Cînd te zbaţi, te înghite mai repede mlaştina, interveni Laura.

— Asta cînd e prea tîrziu, cînd deja ai intrat cu totul în ea. Acţionând la timp, însă, e cu totul altceva. Dumneata te-ai resemnat.

— Spune-mi ce aş putea face ?

— Mai fă o vizită doctorilor şi apoi încearcă să lucrezi. La început puţin, pentru a te reobişnui. Văd că ai în bibliotecă destule cărţi din specialitatea dumitale. Citeşte, scrie. Fă ceva, pentru Dumnezeu l Nu sta aşa. Mai important decît orice este tocmai acest lucru : să acţionezi, să lupţi. Chiar dacă pentru

moment nu se vede vreun rezultat spectaculos, trebuie să-ţi redobîndeşti încrederea că poţi face totuşi ceva. La început important este să acţionezi, nu să dobîndeşti ceva.

Laura îşi frămînta mîinile, privind disperată în pămînt, apoi se ridică brusc şi ieşi.

Se plimbă vreme îndelungată prin pădurea de pe colină. Nu se putea gîndi la nimic precis. Ceva se răscolise în ea. Simţea din nou acea sfîşietoare disperare pe care o trăise atunci cînd aflase că e bolnavă şi că e condamnată la o inactivitate totală. Aproape că îl ura pe străin pentru că îi redeşteptase vechea suferinţă adormită.

Cu ce drept îi cerea el socoteală pentru felul cum trăia ? Cu ce drept ? O cuprinse furia. Se îndreptă mînioasă spre casă, decisă să-l gonească. Cu cit se apropia însă de casă, îşi dădea seama că hotărîrea ei se clatină, că nu-i va cere să plece. Ba, mai mult decît atî-t, ...dar nu, îi va spune totuşi ca despre lucrurile ce o privesc doar pe ea, să nu mai discute niciodată.

îl găsi fumînd în picioare la geam, aştep- tînd-o parcă. Se întoarse spre ea şi-i spuse trist, cu blîndeţe :

— N-am vrut să te fac să suferi. Dar eu cunosc această stare de spirit: teama, deznădejdea, izolarea, fuga de oameni, singurătatea. Le-am trăit şi eu destulă vreme. Ştiu ce greu te poţi rupe. Am suferit cumplit. Şi nimeni n-a fosît în preajmă să mă ajute. Eu vreau să te ajut. Ţin mult s-a fac. Dumneata trebuie să te salvezi şi aş fi fericit să pot contribui şi eu cu ceva. Grede-mă 1

Tăcu, privind-o în continuare. O căldură binefăcătoare simţi că o învăluie. Bărbatul din faţa ei îi împrumuta ceva din liniştea şi siguranţa lui. Nu ştiu ce

să-i răspundă sau cum să-i mulţumească. Au stat nemişcaţi, negăsind nici unul nimic de spus.

— Vrei să pui un disc ? O rugă el într-un tîrziu.

Au trecut apoi câteva zile fără să se întîm- ple nimic deosebit. Sau poate tocmai în acele zile s-au petrecut lucrurile cele mai importante. Discutau, ascultau muzică, mîncau împreună, el o ajuta la treburile casei. Ea învăţa din nou să rîdă, ceea ce nu i se întîm- plase de mult. Bărbatul devenise şi el mai deschis, vorbea despre una sau despre alta, fără însă a aduce în discuţie nimic privitor la persoana sa. Laura se simţea din ce în ce mai bine în prezenţa lui, iar cînd trebuia să plece în oraş după cumpărături, se grăbea să se întoarcă cî-t mai devreme pentru a-l regăsi.

Zilele treceau pe nesimţite şi se obişnuise cu prezenţa străinului, pe care de altfel nici nu-l mai simţea ca pe un străin, ci ca pe un vechi şi bun prieten. Parcă şi în felul ei de a fi se schimbaseră multe lucruri. Era mai vioaie, mai veselă, dar ceea ce o bucura era faptul că se simţea mult mai bine ca înainte, într-o zi se pomeni că zăboveşte mai mult în faţa oglinzii, ceea ce iarăşi nu mai făcuse de atîta vreme. îşi văzu părul strîns simplu la spate. îl desfăcu şi-l pieptănă ca altădată, de mult. Cînd intră în salon, el observă schimbarea şi îi z'îmbi cu complicitate. Ea roşi, apoi fugi în bucătărie unde-şi făcu de lucru mult timp pînă ce o strigă el. De fapt nu avea nimic să-i spună, ci o privi doar. O ciudată febră o cuprinse. Bărbatul îi puse mîna pe umăr:

— Iţi stă mai bine aşa. Chiar foarte bine.

N-a înţeles prea bine ce i s-a întîmplat atunci şi nici ce a urmat după aceea. Aducea acum toată povestea a vrajă şi basm sau i se părea ei. Nu-şi dădea seama, dar nici n-o preocupa lucrul acesta. în orice caz nu se mai simţea singură. Era cineva cu ea şi-i făcea bine prezenţa lui. Nici nu trebuia explicat mai mult. Zilele aveau frumuseţea lor tihnită, cu tot ce presupuneau ele, pregătitul mesei, masa, cafelele, un pahar de vin, muzica discurilor, lecturile, căci toate acestea pe care le făcea de altfel şi înainte, aveau acum altă culoare, deveniseră parcă cu totul altceva, zîmbetul omului aceluia le luminase, reconfe- rindu-le o frumuseţe pierdută. Da, zilele curgeau, monoton poate, dar plăcut, depănîn- du-se una după alta, pe nesimţite. Era parcă o renaştere, o revenire la viaţa adevărată. Nici nopţile nu mai aveau singurătatea lor întunecoasă şi sumbră. Erau şi ele vrajă, şi vis, dar altfel de vis oa pînă atunci. Zilele împrumutaseră şi lor ceva din farmecul adus de omul acela, necunoscutul care apăruse cîndva într-o noapte...

Şi poate că povestea Laurei ar trebui sfîr- şită aici. Sau poate că povestea scrisă de Laura nici nu are un sfîrşit, pentru că ea poate reîncepe în fiecare zi la fel, doar uşor schimbată de visele nopţii.

Dat a fost, însă, ca lucrurile să se sfîrşească altfel..

într-o seară cineva a bătut încet în uşă. Ea s-a speriat. Bărbatul a liniştit-o.

— E pentru mine.

A ieşit afară. S-au auzit şoapte şi după cîteva momente se întoarse.

— Laura, a venit momentul să plec.

Ea îl privi înfricoşată. Lacrimi mari se pregăteau să i se rostogolească pe obraji.

— Fii cuminte, draga mea. Eu mă voi întoarce într-o zi. Tu trebuie să crezi asta ! Neapărat I Mă voi întoarece. Tu ştii, ţi-am spus doar, că nu e bine să ne pierdem nădejdea. Asta e totul: speranţa. Şi nu uita. Nu renunţa să lupţi pentru a redeveni tu însăţi şi pentru a ieşi de aici. în ultimul timp ai izbutit cel mai important lucru: ţi-ai redobîn- dit încrederea în tine. La revedere, draga mea I Eu mă voi întoarce intr-o zi. Chiar dacă va trece poate multă vreme pînă atunci.

O îmbrăţişă şi apoi se întoarse spre uşă, dispărind în noapte de unde şi apăruse, cînd- va în urmă.

Ea rămase înţepenită, cu fruntea rezemată de zidul rece al încăperii.

Probabil că aici se sfîrşeşte această poveste a Laurei, iar ceea ce urmează este de fapt alta.

A trecut multă vreme de atunci. Poate ani. Laura a aşteptat, a sperat, a crezut. Necunoscutul nu s-a mai întors. Dar ea i-a urmat îndemnul, aşteptînd revenirea lui, făcînd tot ce a fost omeneşte posibil să se elibereze de singurătatea ei. Poate nu izbutise cu totul; oricum însă, nu renunţase. Trebuia învinsă boala, suferinţa. Şi apoi el se va întoarce...

într-una din zile avea să facă o descoperire neaşteptată. în spatele patului, în spaţiul îngust ce-l despărţea de perete, găsi jos pe duşumea un carneţel. îl deschise şi abia îşl putu reţine un

strigăt. Era o legitimaţie a lui. îi vedea fotografia. Citi pe nerăsuflate antetul imprimat cu litere de tipar, iar pe altă pagină adresa lui de acasă.

Luă pe loc hotărîrea. îşi făcu geamantanul şi plecă cu primul tren să-l caute.

Ajunsă în oraşul ce o interesa, se duse mai întîi la instituia indicată pe antetul legitimaţiei. Avu prima deziluzie : niciodată nu lucrase acolo un om cu numele acela şi nu era cunoscut de nimeni.

Porni în goană spre adresa de acasă. Ajunse pe strada şi la numărul căutat. În casa aceea locuia o altă familie, proprietară din tată în fiu a locuinţei şi nu ştiau nimic despre omul pe car-l căuta ea.

în aceeaşi zi se întoarse zdrobită acasă. Rămase zile întregi închisă în salonul în care stătuse împreună cu omul acela care acum dispăruse definitiv, fără nici o speranţă de a-l mai revedea. Au trecut zile, săptămîni, luni... Necunoscutul nu se mai întorcea şi probabil că nici n-o să mai revină.

Trebuia oare să-l mai aştepte ?

HI spusese că da. Dar oare mai avea rost aşteptarea ?

Nu mai avea nici o dovadă a prezenţei sale în casa ei, (legitimaţia îi fusese reţinută la instituţia care totuşi părea să n-o fi emis niciodată). Poate că nici nu fusese vreodată la ea. Poate că el nici nu exista de fapt, fiind doar un personaj închipuit de Laura în una din poveştile sale ce reluau visele nopţii, ca de pildă povestea aceasta ce se termină, în sfîrşit,

aici.

Şi totuşi Laura primi într-o zi o scrisoare care purta semnătura acelui necunoscut invizibil. Ea începea cu:

„Dragă Laura...

Ai sperat că mă voi întoarce..."

strada

STRADA

Lucrul cel mai groaznic devenise pentru mine strada, strada pe care locuiam de ani de zile. Mi-e şi greu acum să-mi amintesc exact de cînd mă mutasem aici. Destul că drumul spre casă ajunsese după o vreme un calvar insuportabil. Casele acelea aşezate milităreşte de o parte şi de alta a ei <— a străzii – mă exasperau pînă la umilinţă. Pentru a nu le vedea, eram în stare să merg ou ochii închişi strîns, aproape la durere şi nu o dată mă ciocneam de cîte un drumeţ întîrziat, care mă privea dojenitor, închipuindu-şi probabil că sînt ameţit de băutură. Pentru că mă întorceam tîrziu acasă, noaptea, cînd şi puţinele becuri ale ei – ale străzii – nu prea ardeau toate, eram scutit de a-i vedea întreaga înfăţişare. Dimineaţa mă sculam devreme, încă pe întuneric.

$i nu-mi pot da seama de unde a început această teroare a străzii. în afară de alinierea stupidă a caselor, ca la paradă, etalîndu-şi toată sărăcia lor cochetă, nu-mi amintesc ceva deosebit care să mă fi exasperat. Le ştiam pe toate, pe dinafară, pe numere, cu locatari cu tot, cu gardurile vopsite prost şi de demult, cu bănicile prăfuite pe care nu mai stătea nimeni, decît arareori. Le ştiam viaţa monotonă, ce le înghiţea zilele, ca un metronom bătînd vîrstele fiecăreia, gîrbovindu-le, aplecîndu-le într-o rină, parcă închinîndu-le cu de-a sila timpului nemilos, mereu coborînd cu

fiecare pătură nouă de asfalt ce ridica strada. Casele se cufundau în pămînt, strada urca inundîn- du-le, acoperindu-le ca o lavă erupînd fără întrerupere şi fără iertare. Şi casele nu opuneau nici o rezistenţă, se lăsau înecate de stradă, de bălării, de praf şi de vreme. Dimineaţa aveam impresia că oamenii somnoroşi urcă la suprafaţă din nişte cazemate ascunse privirii mele. Strada trecea triumfal printre cele două şiruri impersonale de case, tot aliniate, ca la paradă, dar mereu mai jos, mai coborîtă mi se părea alinierea lor.

Mă sculam dimineaţa din ce în ce mai îngrijorat. Cu toată spaima ce mi se coborîse în suflet, m-am decis într-o zi să număr casele. O bănuială cumplită mi se strecurase de cu seară în suflet: dacă strada în marşul ei indiferent spre nu ştiu care ţel obscur, tot înălţîndu-se, va începe treptat să înghită casele, să le acopere una cîte una, înăbuşindu-le, făcîndu-le să dispară pînă la urmă pe toate ? Jdeea era îngrozitoare şi asta m-a dus la hotărîrea de a le număra. Am urmărit cîteva zile fiecare casă. Numărul lor era acelaşi pe care-l ştiam. Aşa a fost la început. Observasem doar o alunecare tristă şi ameninţătoare a cîtorva dintre ele. Unele case dădeau impresia să s-ar fi pregătit de culcare, parcă şi-ar fi aşternut pentru un somn lung. Şi aveau casele ceva de animal băftrîn şi bolnav care-şi simte pe aproape sfârşitul şi ar voi linişte, odihnă şi pace.

Iar strada se întindea dreaptă, triumfătoare, înaintînd cu repeziciune, mereu grăbită şi mereu mai sus, indiferentă de ceea ce se petrecea în jur, parcă dînd la o parte cu un gest brutal şi cinic, vechile case ameţite de banda neagră şi netedă a asfaltului, strălucind diavoleşte în soarele ce le coşcovea tencuiala bolnavă.

Teroarea a început odată cu descoperirea cumplită a dispariţiei unora dintre bătrînele case. într-o dimineaţă am observat, cutremu- rîndu-mă, că numărul lor a scăzut pe nesimţite pînă aproape la jumătate.

Strada tăia în continuare cu brutalitate aerul din jur, sufocînd parcă respiraţia uşilor şi ferestrelor. înainta indiferentă ca un marş militar cîntat în virtutea inerţiei de o coloană ce nu se mai termină niciodată.

Zilele treceau. Strada părea complet depopulată. Iar casele se răreau acum văzînd cu ochii. Erau din ce în ce mai puţine şi la distanţă mare una de alta, izolate, singuratice, ca nişte insule ale unor posibile existenţe. Şi mereu mai scăzute, mai surpate şi mai triste.

Strada însă, îşi urma imperturbabilă drumul pe deasupra capetelor noastre, ale ultimilor locatari.

Geamurile ajunseseră la nivelul străzii, sau poate strada urcase pînă la pervazul lor... La urma urmei era tot una. Parcă o inundaţie ne-ar fi pîndit în orice moment, iar noi cei rămaşi urmăream înfriguraţi

oota apelor crescînd fără contenire.
Zilele au mai trecut şi într-o dimineaţă, cînd m-am trezit, am simţit ceva care mă su

foca. M-am repezit la geam, sau acolo unde ştiam că trebuie să fie geamul şi m-am lovit de întuneric. Am pipăit pereţii, tremu- rînd de spaimă, în speranţa că voi găsi un loc pe unde să pot ieşi afară.

Orbecăind prin beznă, lovindu-mă de obiectele din cameră, urcîndu-mă pe scaune, pe pat, pe masă, am încercat toate posibilităţile.

Nu ştiu ce s-a întîmplat după aceea. S-a auzit un zgomot, un uruit infernal, ca o rostogolire de bolovani grei într-o prăpastie adîncă. M-am trezit deodată afară sau eram în acelaşi loc dar dispăruse casa, acoperişul do deasupra mea. N-am înţeles ce mi se întîmpla, ştiu doar că am văzut lumina soarelui şi am alergat, sau am încercat să alerg. N-am să pot înţelege niciodată cum s-au petrecut de fapt lucrurile. M-am oprit speriat şi nedumerit. M-am întors privind în urma mea.

.Strada înainta parcă mai rece şi mai indiferentă. De o parte şi de alta nu se mai vedea nici o casă. Doar într-un loc se mai zărea un acoperiş prăbuşit, rezemîndu-se de marginea străzii.

Apoi se auzi un scrîşnet, ca şi cum cineva ar fi smuls mii de scoabe ruginite şi rămăşiţele acoperişului casei unde stăteam de ani de zile pieriră înghiţite în adîncurile străzii ce înainta vijelioasă ca -o apă tulbure ce curge dezlănţuită. .

. .

în jur nu mai rămăsese nimic. Pe margini era un gol imens. în golul -acesta

se legănă desfătîndu-se acum strada care se pierde undeva departe în timp.

Obosit, m-am aşezat pe lespedea străzii şi m-am pregătit să dorm. Am adormit parcă văzînd aievea, parcă visînd cum banda neagră a străzii se prăvăleşte asupra mea acoperin- du-mă, tîrîndu-mă undeva departe, departe spre locuri necunoscute şi scoţîndu-mă la iveală deasupra, între alte case şi ele necunoscute, parcă la fel aşezate ca celelalte şi totuşi altele. Mi-am privit chipul în geamul uneia dintre ele şi nu m-am recunoscut. Eram cu totul altcineva.

Şi strada curgea, curgea criminal de indiferent, de ritmic, pregătind alte inundaţii. Şi eu priveam, aşteptam, nu mă recunoşteam în atîtea curgeri, infinite treceri ale drumului indiferent printre şirurile de case, aceleaşi şi parcă mereu altele, ca şi mine, de altădată. De cînd ?

proză fără personaje

PROZĂ FĂRĂ PERSONAJE

Întîi oraşul, pentru că nu se poate altfel. De o vreme toţi stăm în oraşe, mutîndu-ne cum putem, înghesuindu-ne mai spre centru, spie zgomot şi cinematografe aglomerate. E o furie – despre care nu ne place să vorbim – de a fi în miezul aprins al cetăţii fu- megînde de arsura unei continuii frecări între oameni şi lucruri. Ne place asta, chiar dacă ne şi uzează treptat prin supralicitare. Aşa e modern, aşa e bine.

Apoi marginea oraşului, pentru că orice oraş, fie el cît de întins, .are o margine. S-ar părea că e mai liniştit aici. Ne înşelăm, zîm- bim, pentru că e tot oraş şi nu- se schimbă nimic.

De aici se fuge, pe picioare, dar mai ales pe roţi – dacă le avem – se caută oazele, departe de drumurile obişnuite, din ce în ce mei înguste, pentru cît trebuie să cuprindă. Fugind de şoselele sufocate de circulaţia dementă a automobilelor ce gonesc, părînd mereu în întîrziere, spre un punct de întîlnire – ce poate fi şi cu moartea – se caută cu încăpăţînare locul de tihnă.

Drumurile curg şerpuind, ocolind obstacolele, ca un rîu ce-şi caută albia cea mai lesne de străpuns.

Departe, departe, strecurîndu-te printre ogoare şi ocolind micile aşezări, parcurgînd trecătorile ascunse la poalele dealurilor şi munţilor, se poate fugi cu inima tremurînd de urmărirea zgomotelor oraşelor tentaculare.

Se poate intra într-o pădure ce o cauţi de mult, o pădure – împărăţie de umbre umede aşternute pe frunzişul unei toamne duse –, urcînd pe nesimţite, purtată de spatele înclinat al dealurilor de dedesubtul ei. Şi codrul urcă pe coamele ascunse vederii de trunchiurile unite parcă pentru a închide o vrajă ce o bănuieşti, apropiindu-te. în nări îţi urcă jilava mireasmă a umbrei de taină şi vrajă; începi să speri ceva fără nume.

Se urcă agale prin ceaţă şi neumblate poteci, se aşteaptă ivirea neivitului lucru ce-l bănui, spetind o izbăvire.

Poate se iveşte un defileu, nişte poteci a- brupte şi strimte ce-ţi curmă surîsul şi visul, ceva ce-ar putea să se cheme „pe aici nu se trece". E ca o încercare ultimă, ca atunci cînd trebuie trecut de pe un tărîm pe altul. Poteca, bănuită şi ea, se frînge asemenea unui vis tîr- ziu, cînd dimineaţa se strecoară brutal prin crăpătura neacoperită a unui geam imaginar. Paşii se înfundă, se pierd şi se opresc în u- mezeala de frunze, de mîl şi de neputinţă. E frig în jur şi în suflet.

Aici se poate pierde îndrăzneala şi visul şi gîndul, dacă nu există hotărîrea din urmă ce o dă doar disperarea.

Stîncile împung cerul, zdrenţuind odată cu el şi naivitatea călătorului

imprudent, cu mintea orbecăind printre plăsmuiri ale altor tărîmuri.

Ceva pare necurat în jur...

O vrajă ce îngheaţă şi dospeşte prospeţi- mile îndrăzneţului.

Şi temerarii au o spaimă şi abia după ce o trec sînt iarăşi netemători, altfel, nefiindu-le teamă, n-ar avea ce învinge.

Acum se trece dincolo, dincolo de stîncile despre care nu se poate bănui niciodată nimic.

Ce ascund ele ?

E cumva partea cealaltă a lucrurilor despre care se vorbeşte cu grijă întotdeauna?

închizi ochii (din copilărie ştim că închi- zînd ochii strîns, strîns, pînă nu trece nici lacrima, poţi trece în basm; dacă nu în basm, atunci acolo unde voiai; de fapt e tot una).

Şi iată tărîmul...

După abrupte poteci şi stînci ce sfîrtecă albastrul de deasupra, după piedici de netrecut se iveşte parcă din nimic – poate din spatele stîncilor – un podiş neaşteptat de blînd după atîtea încercări crîncene, un podiş cu molcome ondulaţii ale unui cîmp presărat odihnitor cu mici tufişuri rotunjite de 6 mînă necunoscută. Alei tăiate de paşi ne- văzuţi, o adiere de aer călduţ şi paşnic ce încălzeşte mădularele celui trecut prin atîtea încercări. Pe cîmpia molcomă răsar din cînd în cînd mici îngrămădiri de stînci pitice, asprind doar atît cît trebuie prea multa dulceaţă a priveliştii. Printre crăpături se ivesc, în străluciri de

cristal, izvoare ce şoşotesc molcom, adormitor. Şiruri răzleţe de copaci le ascund, lăsînd să le treacă doar oîntecul.

Totul e paşnic, aerul s-a limpezit, îmbie la visare.

Ridicînd ochii se poate vedea însă ceea ce bănuiai numai. De jur împrejur un cerc aproape perfect de munţi înalţi, severi, cenuşii, împrejmuind ca nişte paznici incoruptibili un eden nepermis.

în toată această ascunzătoare retrasă din calea lumii zgomotoase şi nepăsătoare ca o veşnică orchestră condusă de un dement, nu se poate imagina decît natura pură (s-ar putea spune virginală, dacă epitetul ar mai păstra ceva din sensul de prospeţime şi neaiin- gere pe care-l avea), nu-ţi poţi închipui nimic altceva, nimic din urmele zgomotoase ale oamenilor.

E prea multă odihnă şi linişte, e prea multă verdeaţă neatinsă de mîna nimănui, e prea departe şi greu accesibil locul, ca să poţi crede că omul, omul cu cele patru roţi ale sale ar putea pătrunde aici.

Deznădejdea vine însă pe neaşteptate (dar cum ar putea veni ea .altfel ?).

în spatele copacilor, al stîncilor înghesuite se ivesc parcă atunci chiar zidite, dintr-o suflare, contururile bizare în acest decor ale u- nor construcţii desigur omeneşti, căci altfel ale cui ar putea fi ?

Răsar vile de geometrii exacte, pavilioane de sticlă, colorate surprinzător pe fondul verde al ierbii şi

brazilor, cabane tainice din bîrne bine îngemănate. Chiar nişte colibe se zăresc, unele sărace, acoperite cu finul ierbii de altădată, altele cu frunze proaspete.

Şi ridicînd ochii orbiţi de surprindere, privirea se izbeşte rănită de ascuţimea colţurilor unor clădiri înalte ce împrejmuiesc lumina soarelui, acum doar bănuit, nezărit încă. Lumini

false încearcă să restituie ceva din ceea ce nu i se mai dă voie soarelui să trimită.

Coamele ascuţite ale stîncilor par blînde moliciuni pe lingă asprimea săgetătoare a vîrhirilor acelor clădiri, ce parcă se prăvălesc mereu, mereu se prăvălesc în capetele îndrăzneţilor care ar visa, cu gîndul, doar la copaci şi stînci, pajişti şi izvoare.

Casele înalte, ca o primejdie veşnic prezentă, poartă în ele ceva din ameninţarea zilei nedorite de veşnicii visători.

Privirea se zbate ca o pasăre prinsă în mîi- nile ce abia au scos-o din capcană, dar nu-i vor da niciodată drumul, prefăcînd şi ultima speranţă în colivie.

în jur d alăturare bezmetică de edificii ce pornesc de la cele mai pretenţioase – ca în visele de bună stare – pînă la cocioabe mizere ascunse de garduri ce aşteaptă surparea ca pe o odihnă.

Un vîrtej ameţitor de case rotindu-se într- un dans frenetic, cu uşile şi ferestrele des- chizîndu-se zgomotos, fără nici o noimă, parcă mereu ar fi trebuit să intre şi să iasă mii de locatari într-o goană fără răgaz.

Culori intersectate de lumini, şi unele şi altele diferite, opuse chiar, într-un caleidoscop inimaginabil, învîrtindu-se mereu, ucigaş, rostogolind pietricele, reunindu-le apoi în forme complicate şi bizare (caleidoscopul are întotdeauna un farmec al neprevăzutului, dar şi o disperare a formelor frumoase abia

născute, sortite să piară irevocabil la rotirea următoare. Totul se dărîmă în el odată ce-l învîrţi, indiferent de farmecul fără seamăn al unei combinaţii de o clipă, de o poziţie a sa, a caleidoscopului).

Şi în jur casele, casele acestea diferite şi multicolore, înghesuite haotic, sufocîndu-se. Au şi un farmec poate, de feerie ce trebuie s-o ghiceşti, dar e greu să-l descoperi. E mai mult o rumoare, o agitaţie imposibil de cuprins în vorbe. E frumos, dar rece, în afara sufletului doritor să cunoască feeria, poate să şi-o explice de ce e frumoasă.

E rotire ameţitoare, continuă.

Zgomot buimac, răvăşitor.

Şi nici aici feeria -nu pare completă, rotundă, şi de fapt poate nici nu-i adevărată.

Dar urmează şi îngrozitoarea surpriză.

Lîngă vila aceea albastră şi albă se pot vedea culcuşuri de fiară, vizuină de şarpe, pîn- de nevăzute în guri de -întuneric. Oare cine ştie ce se mai poate ascunde prin locurile a- cestea ?

S-ar putea ivi şi oameni învîrtindu-se în jurul lor pînă la ameţeală, pînă lor li se pare că stau pe loc şi lumea se roteşte într-un cerc oscilînd de pe un plan pe altul, pînă cînd zgomotele de prea multă oboseală tac într-un COT de muţi, înşiraţi prin faţa porţilor ce nu se vor deschide niciodată.

Totul se întunecă în faţa ochilor însetaţi de zările ce ei nu le pot cuprinde

prin muchiile ascuţite vrăjmaş, retezînd privirea ce altfel ar putea călători pînă unde nici inima nu cutează să viseze.

Dar parcă se vede şi o undă de veselie, dacă nu de nerăbdare a faptelor ce niciodată nu-s terminate, de scopuri neatinse, de jumă- taţi/ că toate par jumătăţi, pînă şi aripile păsărilor par înjumătăţite, sau sínt doar sfîrte- cate de coamele ascuţite ale caselor.

Şi totuşi ei, oamenii, gonesc printre rîsete (nu se ştie de ce rîd). Goana lor, veselă, e suspectă în acelaşi timp, are ceva din febrilitatea bolnavilor în criză, despre oare ne- ştiind că sínt bolnavi îi poţi crede vioi.

Şi neastîmpărul acesta, neodihna în care se zbat, parcă n-ar avea aer, are ceva obositor ca o inerţie care robeşte orice speranţă a respiraţiilor de tihnă.

Şi totul e o căutare nerăbdătoare cu ochii injectaţi de golul depărtărilor, de speranţa goanei în afara aglomeraţiei de zîmbete, de aşteptări, de mulţumiri sperate şi neavute încă.

O joacă s-ar părea a fi, o horă în care dansatorii nu doresc decît sfîrşitul petrecerii şi cu toate acestea sar, dănţuiesc cu disperare şi, ceea ce e mai ciudat, cu convingere.

Joaca lor are frenzie şi viaţă. E un dans vital, ceva ce aduce cu goana din faţa uraganului. Trăiesc alergînd, urmăriţi, dar simt o de necrezută plăcere oînd se lasă urmăriţi. Fiecare pas înseamnă o secundă cîştigată, un risc voluptos ce poate însemna totul sau nimic după

aceea.

Si, totuşi, e o tensiune insuportabilă. Ea pluteşte întîi sus, deasupra capetelor, apoi o simţi coborînd, apropiindu-<se insinuant, încingînd capetele, ochii, mintea, auzul şi aerul ce se încinge încărcat de prea multă electricitate.

Zbîrnie totul în jur, vibraţie mortală s-ar părea, dar nu,- poţi pune mîna oriunde, în orice priză de mişcare : te curentează, tremuri scuturat de friguri, apoi începi să alergi împreună cu ceilalţi, înfricoşat şi totuşi vesel, disperat şi totuşi fericit. Nu înţelegi nimic, apoi pricepi, dar nu poţi da nume la ce ai priceput, te miri şi apoi te obişnuieşti, alergi, dai mîna cuiva, celălalt ţi-o strînge prietenos o clipă, apoi te îmbrînceşte (poate l-ai jenat călcînd în culoarul său), apoi toţi aleargă unul lingă altul, se mai înjură, se mai calcă unul pe celălalt, dar aleargă umăr la umăr.

Cineva iese primul; va avea multe, cele mai multe avantaje. Al doilea la fel, al treilea şi el. Poate că primii zece, vor fi cei ce vor înţelege de ce au alergat. Ceilalţi se vor mulţumi cu locul obţinut sau vor plînge sau vor ofta. Tot una, cursa nu se mai poate relua.

Şi toţi vor trăi. Vor trăi o solidaritate ce le va face bine pînă la urmă.

Se poate şi vorbi în timpul acesta. Există de altfel o nerăbdare de a fi ascultat. Poţi să fii luat de mînă şi dus în frunte să ţi se ceară părerea.

Totul pare o joacă, dar tremurul nervos al buzelor trădează încordarea şi

seriozitatea nebănuiră a jocului. Se poate face şi o tumbă veselă. Poţi spune că totul e o copilărie, dar o teamă în priviri răsare şi ea va rămîne acolo pînă la urmă. Poţi să ceri explicaţii. E tot una.

Dar ce e în jur, între aceste stînci ce pă- reau a izola de restul lumii o rezervaţie a liniştii, departe de cerul nostru închis ? Ce poate fi aici unde am dorit să fugim de zgomotele cetăţii ce ne osteniseră ? E un sana
toriu pentru vindecat dorinţele neîmplinite ? E un mediu schimbat, prescris de doctori pentru a uita despre una sau alta din iubirile ce ne-au dat iîrcoale doar pentru ia ne aţîţa amă- girile ? E un loc de adăpostit speranţele ? E spaţiul de frenezie al ultimelor clipe ? E sorocul pedepselor ascuns aici între stînci ? E tainiţa în care se şopteşte ultima dorinţă a condamnaţilor la moarte ?

Poate fi şi o banală staţiune de odihnă din care nu ne întoarcem niciodată. E cumva fuga într-un paradis plătit prea scump, cu toţi anii de muncă, cu toată vlaga ce odată cheltuită nu se mai poate recupera nicicînd ?

E un lux al imaginaţiei veşnic nesătulă şi totuşi pe drept doritoare de tărîmul de dincolo, de după stînci ?

E o datorie, o datorie de a spera că există molcome pajişti cu verde de cîntec pe care să ne aşternem obosiţi corpurile noastre de vis neîmplinit ?

E o chemare spre o zare ce nu a mijit dea- juns niciodată ? E o dorinţă de

întinderi neîngrădite de case şi garduri, de oprelişti inventate parcă de altcineva decît de oameni ?

E o ispită poate acest tărîm, o ispită a vieţii ce ne-am compus-o, înainte de a trăi. E, cine ştie, poate o altă naştere sau poate o moarte iminentă pe care ne-o pregătim cu tot ritualul văzut la moartea altora. Sau e un spasm, ultimul spasm înainte de a trece vama cea mare, cînd într-un moment de străfulgerări vedem exact ce n-am trăit şi am fi voit ? Şi poate chiar o prelungire a acestui spasm ca să ni-l întindem cît o viaţă posibilă, ca o reluare pe alt făgaş. Dar dacă e doar un vis noc-tum tărîmul pe care am ajuns? Sau poate numai o cursă abilă a morţii şi după aceea nu mai e nimic în verdele dintre stînci ?

Sau poate e doar o poartă în faţa căreia recapitulăm totul, căutăm explicaţii, nu le găsim, şi trecem pragul edenului total fără să evaluăm exact supliciul marilor culpe.

E poate locul aici despre care spunem ci- teodată zîmbind amar că operaţia a reuşit, dar bolnavul a murit.

Şi ce mai poate fi aici ? Ce, ce explicaţie s-ar potrivi mai bine locului unde ne aflăm ?

Poate că nu e de fapt nimic decît o farsă a imaginaţiei sau o amintire involuntară a unei staţiuni montane de lux în care am avut cîndva o aventură galantă cu o doamnă melancolică (asta pentru a reveni din nou în frivol, în real, ca nu cumva zborul să fie prea s,us şi

căderea pe stîncile din jur prea brutală).

Dar la urma urmei poate să nu fie nimic.

Sau eventual un deal ros de ploi şi de vîn- turi pe care stă cocoţată, abia ţinîndu-se pe povîrnişul abrupt, o colibă a unui pădurar bătrîn, şchiop, poate chiar orb şi cu totul surd.

El nu merge nicăieri, fiind şchiop; nu vede nici o zare, fiind orb; nu aude cîntecul depărtărilor, fiind surd; nu mai speră nimic, fiind foarte bătrîn şi la urma urmei poate să şi moară din cauza asta. Dacă n-a apucat să meargă să vadă, să audă şi să viseze pînă acum, el nu mai are nici o şansă. Rămîne aici închis în propriile sale hotare.

El, bătrînul de pe acest tărîm, căuta pe cînd era încă tînăr o insulă, o căutase imediat după ce părăsise plîngînd copilăria (sau n-a plîns atunci, ci puţin mai tîrziu, cînd era prea tîrziu, să se întoarcă în ea, fiind matur).

Şi tărîmul putea fi în locul în care se află bătrînul. Putea să nu fie în locul acela. Poate că nici n-a fost descoperit.

Dar bătrînul e bătrîn şi aproape mort. Dar noi ? Dacă am ajuns totuşi, acolo ? Nu noi, evident, ci altcineva. (Cine, nu ştiu).

Dar dacă...

Şi deodată te trezeşti în casă, în casa ta, pe stradă, pe strada ta unde vecinii îţi ştiu şi le ştii toate tainele, în oraş, în oraşul tău în care toate înmormîntările minus a ta îţi sînt perfect cunoscute şi le

poţi oricînd recapitula.

Că de fapt totul e o recapitulaţie... pînă şi visele, iar trezirile aduc o copie palidă a viselor ce erau mult mai autentice deoîit tot ce urmează după ele.

Apoi nu se mai întîmplă nimic. Nu mai plecăm nicăieri. Rărmnem pe vechile locuri. Tăcuţi. Liniştiţi. împăcaţi.

Aşteptăm serile,

nopţile.

Noapte bună I

vila
icar

VILA „1CAR"

Trecută luni după luni şi pe nesimţite se împlini un an. Apoi al doilea, al treilea şi după încă o vreme i se păru că stă la vila „leat" de o viaţă întreagă, că acolo se născuse şi că tot acolo îşi trăise toate micile şi marile înHmplări ale vieţii sale. Nici nu mai credea că ar fi putut trăi în altă parte şi – mai ales – în lume, în „societate" – cum se spune – în mijlocul oamenilor, al zgomotelor, al faptelor cotidiene.

Boala ce-l adusese aici, se .ameliorase treptat, fără medicamente, la care renunţase total, doar cu linişte şi tăcere. Pe acestea două le rîvnise întotdeauna, dar acum abia le preţuia la nebănuita lor valoare. Nervii săi, care la un moment dat erau cît pe ce să-i scape cu totul din frîu şi care-l aduseră la pragul primejdios al autodistrugerii, erau acum liniştiţi, oa şi cum nu li se întîmplase niciodată nimic.

Atunci, cu mulţi ani în urmă, cînd cu preţul unor mari sacrificii, reuşise să cumpere vila – poate nu chiar o vilă în adevăratul înţeles al cuvîntuiui – nu se gîndise că va ramîne acolo atîta timp şi

mai ales fără nici o întrerupere. Banii agonisiţi din ultimele două cărţi pe care le tipărise, dintre care una

se pare că avusese succes (nu ştia exact asta, pentru că nu citea nici o revistă literară), fuseseră salvarea.

Acum, după atîta vreme ce se scursese a- proape fără să-şi dea seama, căci adesea i se părea că timpul s-a oprit din ziua venirii lui aici sau că timpul pur şi simplu nu mai exista, trăia numai între lucrurile pe care şi le dorise. Cînd se mutase, vînduse tot ce nu-l mai interesa. Luase strictul necesar, la care adăugase toate cărţile şi manuscrisele.

Aparatul de radio, după mai multe ezitări, fusese şi el vîndut. La început îi simţise oarecum lipsa, pentru că, oricum, el, omul secolului douăzeci, era obişnuit să ştie în orice moment ce se întîmplă în alte părţi, cine cu cine se mai războieşte pentru instaurarea păcii şi armoniei în lume. Dar cu vremea, nevoia de informare se stinse cu totul, făcînd loc indiferenţei depline. $i era mulţumit. Nu ştia nimic şi nici nu voia să ştie. Chiar şi băieţaşul din vale, care locuia în staţiune, şi cu care se înţelesese pentru procurarea alimentelor, se obişnuise cu omul acesta ciudat, bărbos şi tăcut, renunţînd să-i mai -spună cîte ceva din ce auzise el că se mai întîmplase. La început vorbăreţ, copilul îi relata dezordo- nat şi incoerent unele lucruri grozave. Cu un gest scurt Andrei îl oprea, zicîndu-i: //Nu priveşte!” Aşa că de la o vreme băiatul îşi făcea datoria fără să scoată o vorbă. Nu-i, spuse nimic nici cînd auzi că în cu- rînd va începe războiul.

înţelegerea dintre ei era cît se poate de simplă : după ce-l cunoscuse – era fiul omului care-l ajutase să-şi transporte lucrurile de la gară – îi dădea bani şi-o listă

de alimente şi alte lucruri necesare, iar copilul în schimbul unui modest onorariu se executa prompt şi corect.

Nu coborîsc în staţiune nici cînd îi sosiră la poştă banii reprezentând drepturile de autor pentru cartea apărută între timp. Prin copil, rugase pe poştaş să urce pînă la el şi bineînţeles, acesta se deranjase, ştiind că n-o face degeaba.

îi convenea foarte mult şi poziţia vilei sale, care se afla pe un drum nebătut de nimeni, pentru simplul motiv că drumul nu ducea nicăieri, oprindu-se brusc în mijlocul pădurii de brazi. în intenţia constructorilor, drumul trebuia să străbată muntele şi să facă legătura cu o mare şosea. Ulterior, însă, se renunţase, apreciindu-se ca economică o altă soluţie.

„Icar" – fostul proprietar botezase casa aşa şi nu se ştie dacă a avut vreo intenţie de simbolizare – era situată la aproape doi kilometri de staţiune, iar cea mai apropiată casă a micului sat din împrejurimi era şi ea la o distanţă destul de mare ca să poată oferi vreo posibilitate practică de comunicare. De altfel, din drum, vila aproape că nu se vedea deloc, fiind bine ascunsă printre brazi. Răzleţii drumeţi ce treceau pe acolo nici nu o observau, dacă nu le-o arăta cineva de prin partea locului.

în spate avea o curte mică în care vara, la anumite ore ale zilei, putea să facă şi plajă, umezindu-şi pielea înfierbîntată în izvorul rece, care nu seca niciodată, iar iarna – ciudat – nu îngheţa oricît ar fi fost de frig.

Se întrebase de multe ori, la început, dacă e mulţumit de existenţa lui acolo şi de

fiecare dată se declarase pe deplin satisfăcut: nu şi-ar fi dorit altceva.

Ar fi însemnat să dramatizeze inutil dacă ar fi susţinut că se izolase la „Icar" pentru că oamenii îi prilejuiseră decepţii sau amă- răciuni ireparabile. De obicei oamenii cam asta spun cînd au necazuri sau înfrîngeri: că ceilalţi – care-s toţi, fără excepţii, răi – sînt vinovaţi de ce li se întîmplă. Nu. Sau nu asta era totul. Pentru că într-adevăr pătimise destule, dar nu s-a lăsat niciodată îngenun- chiat. Poate fusese şi el vinovat, poate greşise în faţa unor oameni. Se consolase la gîndul că avusese întotdeauna bune intenţii. De fapt – şi asta oamenii ai fi bine s-o recunoască mai deschis – nu trebuie acuzată conjunctura, pentru că în ultima instanţă, ea, conjunctura, e creată tot de voinţa noastră, a oamenilor. Să nu căutăm întotdeauna un vinovat care să plătească, dar nici să nu ne ascundem de fiecare dată cu candoare în spatele împrejurărilor.

Da, greşim şi acesta este adevărul pe care ar trebui să-l recunoiaştem, dar nu prea tîrziu, cînd nu mai foloseşte nimănui că ne punem cenuşă în cap, ci să avem tăria de a spune *acum* am greşit sau – în cel mai rău caz – să recunoaştem imediat, cît mai repede cu putinţă, după ce am comis eroarea.

La urma urmei, ce-i mai folosea lui că vechiul său prieten N. T. regretase profund —* ziceau unii care l-au auzit spunînd asta – că depusese mărturie falsă împotriva sa, demult, într-o vreme cînd o simplă hîrtie

neiscălită te putea distruge.

Apoi au urmat alte, şi alte neplăceri. A rezistat însă, cu încăpăţînare, sau poate că uneori abia a supravieţuit.

Ar fi minţit dacă n-ar fi recunoscut că, totuşi, avusese şi destule satisfacţii. Scrisul – pasiunea lui statornică – îi prilejuise bucuria lucrului bine făcut şi, de ce nu, cu destul talent. E drept că pînă la urmă tot de la scris i s-au tras celelalte, dar, oricum, era singurul lucru care îi adusese mulţumirea şi ajunsese în cele din urmă să-i devină profesie şi mijloc de existenţă.

Apoi venise şi experienţa – pentru că în fond doar atît se dovedise pînă la urmă a fi – cu Anca, fiinţă lîngă care sperase că va găsi dacă nu totul – era un om realist – măcar un lucru: liniştea, de care avea mare nevoie după atîta zbucium. Altceva nu dorise, sau nu dorise de la ea maximumul în •toate privinţele, cum cer de obicei bărbaţii de la acea singură femeie pe care şi-o aleg pînă la urmă. Nu, el nu dorise decît atît: liniştea şi Anca nu înţelesese tocmai acest lucru, preferind să rămână la modul ei de viaţă, cel de dinainte de a4 cunoaşte pe Andrei, părîndu-i-se că aşa e normal şi că iubirea lor e compatibilă cu acest mod de viaţă. în definitiv – el făcuse efortul de a înţelege asta şi chiar izbutise să înţeleagă – ea avea dreptate, căci e nedrept să ceri unui om să renunţe la individualitatea lui numai pentru că cel de lîngă tine nu-i convine ceva, chiar dacă acel ceva este uneori destul de important pentru tine.

în sfîrşit, totul eşuase, dar – fără a fi

cinic – trebuia să recunoască, măcar faţă de el însuşi, că deşi zdruncinat o vreme de ruptură, după aceea îi păruse chiar bine. Simţea undeva în străfundurile lui că lîngă Anca nu ar fi putut rămîne şi că, mai devreme sau mai tîrziu, deznodămîntul ar fi fost acelaşi.

Au urmat ani de muncă, de căderi şi ridicări pînă cînd o nesfîrşită oboseală l-a răpus. Apoi boala, sanatoriul, îndepărtarea de prieteni şi pînă la urmă retragerea la „Icar".

O soluţie ? Nici el nu ştia prea bine. La început şi-a spus ¡că va fi doar ceva vremelnic, urmînd ca atunci cînd va fi complet restabilit să folosească „Icarul" pentru vacanţe şi scris, nefiind prea departe de Bucureşti. Deci nu o soluţie, ci doar o odihnă temporară. Dar scurgerea timpului în deplină singurătate – exceptând rarele corespondenţe cu editorii – liniştea cea mult rîvnită şi obişnuinţa l-au convins să rămînă aici poate pentru totdeauna. Singurătatea a fost un obstacol la început. Erau momente cînd dorea, cu frenezie aproape, un interlocutor, căruia să-i spună ce simte, ce gîndeşte, ce-l frămîntă. Pînă la urmă stiloul a luat locul cu- vîntului vorbit şi discuta doar cu el însuşi tot prin scris. Cînd simţea nevoia unei conversaţii/ îşi scria singur întrebările la care răspundea, se contrazicea chiar, imagina polemici, dedublîndu-se. Treaba aceasta devenise pasionantă, ocupîndu-i uneori zile întregi. Aşa se născuse o carte de dialoguri la care ţinea

poate cel mai mult din tot ceea ce scrisese, încerca în aceste dialoguri să-şi facă singur lumină în propria-i existenţă, având în acelaşi timp tainica bănuială, că aşa ceva e aproape, dacă nu cumva chiar imposibil.

Avea însă importanţă exerciţiul în sine, pentru că finalitatea nu-l interesa din moment ce tot ce se discuta în dialoguri privea relaţiile sale cu lumea, icu aceea lume de care el hotărîse ferm să se despartă. Poate că pentru explicarea propriei sale psihologii, care determinase măcar parţial unele acte comise, dia-logurile se justificau mai mult ca mijloc decît ca scop în sine.

în fond, aceste lucruri n-ar mai fi trebuit să-l preocupe din moment ce hotărârea luată răminea definitivă. El va rămâne pentru totdeauna aici şi nu vedea nici un motiv să-şi reia legăturile cu „ceilalţi". Familie nu avea, iar despre rude ştia foarte puţin, cele care mai trăiau fiindu-i destul de îndepărtate. Obligaţii sociale nu avusese în ultima vreme. Apoi intervenise şi boala care tăiase pînă şi ultimele relaţii cu prietenii. Izolarea sporise încet, dar cu o singuranţă implacabilă, iar el nu mai dorea să întreprindă nimic pentru a o explica.

Acum scria, descompunînd toate actele sale, derulîndu-le cu încetinitorul, pentru a surprinde momentul erorii, ca intr-un film de interes didactic sau ştiinţific în care se poate observa unde e mişcarea greşită a unui săritor care a doborât ştacheta. Şi el ştia foarte bine că şi în

săriturile reuşite, în care Ştacheta rămîne neatinsă pe suporţi! ei, există totuşi o greşeală, una inobservabilă în timpul

desfăşurării saltului, care nu compromite reuşita pentru moment, dar ar putea s-o facă oricînd în alte împrejurări. Dacă însă o săritură a unui atlet poate fi reuşită cu toiată eroarea pe care o conţine, ea lînsemnind un succes şi un fapt finit, fără consecinţă, în viaţă lucrurile sînt infinit mai complica te. Un lucru, chiar terminat cu bine, poate avea pe lingă urmările obişnuite, prevăzute şi dorite – ştiut fiind că un fenomen poate fi şi este cauza altuia următor – şi unele implicaţii imprevizibile, de care la prima vedere, judecind cu bunul nostru simţ infailibil, noi, autorii faptului iniţial, nu am fi cu nimic responsabili. Orice act al nostru presupune pentru realizarea sa angrenarea unor factori externi într-un sistem relaţional complicat în care se pun adesea în joc destinele atâtor oameni, care nici măcar nu bănuiesc în acel moment că li se pot întîmpla fără voia lor atîtea lucruri. Ba, mai mult, noi înşine, întreprinzînd ceva, ce ni se pare că ne priveşte personal, numai pe noi şi destinul nostru, angajăm în dinamica noastră egoistă atîtea vieţi şi destine, că dacă am şti, aşa laşi cum sîntem, n-am mai întreprinde poate nimic, sau, cine ştie, poate am lua nişte precauţiuni mai omeneşti şi n-am face atîta rău semenului nostru ignorant. Aici însă depinde cum gîndim. Căci, la urma urmei, rareori se mai gîndeşte cineva să ia -în discuţie toa-te implicaţile posibile ale faptelor sale. Ne vedem de treburile noastre, fiind ferm convinşi că tot ce facem ne priveşte numai pe noi din moment ce nu avem în vedere

alt scop decît realizarea planurilor noastre.

VILA ICAR

Pot să treacă ani de zile, faptele comise s-au consumat de mult, au fost uitate definitiv şi cînd nu te aştepţi, se întîmplă ceva, cuiva, şi dacă cercetezi bine, cu răbdare,.dorind sincer să afli adevărul, constaţi stupefiat că în- tîmplarea a fost provocată de o alta ce a avut loc cu mult timp înainte, poate şi în alt loc, avînd autori alte persoane ce nici măcar nu s-au cunoscut cu cele ce suportă acum târziile consecinţe.

Şi nimeni, nici autorii, nici ceilalţi nu ştiu ce fire tainice îi leagă unindu-i irevocabil peste spaţiu şi timp într-un destin colectiv, continuu, prelung şi complicat, cel mai adesea nebănuit şi tuturora necunoscut.

Trăim inocenţi şi candizi, mulţumiţi sau nenorociţi şi nu o să ne cunoaştem poate niciodată victimele făcute sau ucigaşii bucuriilor noastre trecute.

Dar poate veni o vreme cînd pe neaşteptate aflăm nişte lucruri care vor lumina fulgerător tot trecutul nostru şi ne vor zdruncina nişte certitudini ca cea, de pildă, că n-am făcut niciodată rău nimănui.

Se lăsase deja seara. Era mulţumit pentru că avusese o zi plină. Scrisese fără oprire, renunţînd şi la masa de prînz pe care o înlocuise cu nişte biscuiţi ce îi mîncase din mers, cu mîna stingă, în timp ce cu dreapta gonea Pe hîrtie vechiul său stilou „Parker".

Ninsese şi ningea fără întrerupere de

două zile şi zăpada se aşternuse deja într-un strat gros pe pămîntul bine îngheţat după gerul aspru şi lung al iernii aceleia. Aşa îşi explica şi întreruperea vizitelor făcute pînă atunci cU regularitate de băiatul din sat. E drept, nu era îngrijorat, avînd provizii suficiente de mîn- care, ţigări, cafea şi celelalte trebuitoare.

Mai aruncă nişte lemne în foc, apoi îşi turnă coniac în pahar. Bău şi căzu pe gînduri. O pauză era binevenită.

Recapitulă mintal ce scrisese în ziua aceea. Oricum, progresase. Romanul începea să existe. Pînă atunci el era doar o intenţie, cel mult nişte schiţe, scurte fragmente. Acum începuse să se lege totul într-un organism ce trăia. Cu orice risc, se decisese să introducă cîteva „dialoguri", chiar dacă ar putea fi acuzat că ele nu se „integrează" în economia romanului. Simţea nevoia ca după atîţia ani de scris să spună nişte adevăruri sau chiar dacă nu adevăruri, măcar nişte opinii ale sale privind unele lucruri care ar fi interesat multă lume, lucruri pe care el le trăise, la care participase uneori chiar direct. Era convins că avea dreptul s-o facă mai mult decît alţii, deşi, poate, pentru aceştia ar fi fost mai onest să tacă din moment ce în faptele povestite aveau implicaţii nu dintre cele mai inocente.

Se înserase de mult. în jur domnea o tăcere aproape deplină, tulburată din cînd în cînd de pocnetul sec al vreunei icrengi îngheţate. La început o asemenea

linişte l-ar fi scos din minţi prin neclintirea ei. Acum se obişnuise şi asculta doar cu interes aerul vi- brînd parcă de ger şi tăcere. O vreme, cînd se lăsa noaptea îşi simţea pielea încreţindu-i-se de spaimă, părîndu-i-se că cineva s-ar afla mereu în spatele său la pîndă. Dar nici

asta nu ţinuse mult. în toată singurătatea lui, luase o hotărîre, care i se păruse atunci eroică : ieşea noaptea în pădure să se plimbe prin bezna ce părea că îl înăbuşe şi intr-adevăr nici nu putea să respire din cauza fricii care îl copleşea. Dar şi asta tot la început se întîmplase, pentru că nu după multă vreme devenise o regulă să-şi facă plimbarea de seară prin întunecimile adînci ale pădurii nesfîrşite ce acoperea toţi munţii din împrejurimi. De cîteva ori se rătăcise şi abia după ore întregi de hălăduială prin beznă reuşea să zărească geamul luminat al vilei.

îşi reluă locul la masa de scris, dar fără intenţia de a mai lucra. Apoi se răzgîndi. Era bine dispus cum nu mai fusese de mult. Sorbi din paharul cu coniac, savurîndu-i pe îndelete aroma.

Bău o înghiţitură de cafea şi se întinse alene în fotoliul moale şi larg în care îi plăcea să zăbovească cel mai mult atunci cînd nu avea chef de lucru. în aceste momente se deda viciului său aproape permanent : rememorările. îşi amintea cîte ceva din trecutul său, recapitula şi cîntărea faptele care se întorceau vii, proaspete, parcă le-ar fi trăit din nou. îi plăcea grozav acest joc : ca într-o partidă de şah celebră pe care o rejoacă şahiştii la antrenament. Şi îi mai plăcea să creadă că nu-i scapă ¡nici o eroare, decît dacă el vrea s-o comită, şi chiar în acest caz, eroarea o admite numai după ce o înţelege perfect şi asta numai pentru a-i vedea deliberat consecinţele. Aşa poţi crede că eşti foarte inteligent, iar erorile

sînt doar nişte toleranţe admisibile de la perfecţiune. în acest joc al recapitulaţiilor îţi mai poţi imagina că nici hazardul «nu există din moment ce finalul îl ştii oricum, iar tu îl poţi impune prin propria ta memorie, prin faptul trăit deja.

Se simţea admirabil. Era hotărît ca în seara aceea să nu-şi mai amintească nici o în- frîngere, nici o umilinţă, nici o durere rămasă. Se gîndi la noaptea de Paşti petrecută cu Silviana, de fapt la mai multe frumoase şi nevinovate nopţi de Paşti, cînd în cătunul acela ascuns între munţii aspri şi întunecoşi din nord, trăise cele mai depline şi mai neîntinate momente de dragoste, cînd crezuse – de atunci crezuse din ce în ce mai puţin în asta – că dragostea este poate singurul domeniu în care ne putem rupe limitele meschine ale zilei noastre obişnuite. Şi fusese netrăit de frumos şi cu cît nopţile acelea se îndepărtau în timp, cu atît căpătau duhul sfînt al unui basm fermecat, murmurat cu buze de copil nevinovat, căci era aproape copil în acele vremuri duse.

Stătu aşa nemişcat vreme îndelungată, cu gîndul fugit departe, mult în urmă.

O tăcere desăvîrşită acoperea lucrurile.

Se simţea mai împăcat, mai liniştit ca niciodată, şi îi veni să se feicite iarăşi pentru ideea de a se retrage la „Icar".

Se întinse în pat şi-şi aprinse ultima ţigară din ziua aceea. Era ţigara care îi plăcea cel mult. O fuma întins, destins şi relaxat, pînă la ivirea somnului.

Era deja tîrziu în noapte şi liniştea

devenise ameţitoare. Afară contenise vîntul. Stinse

lumina şi văzu prin geam, ca printr-un ecran, pădurea de afară. Apăruse luna, luminînd ireal brazii împodobiţi sărbătoreşte cu garnituri albe de zăpadă îngheţată. I se părea că urmăreşte pregenericul unui film cu poveşti de Crăciun. Simţi că îi vine somnul şi zîmbi mulţumit. Trebuia să aibă grijă să nu adoarmă cu ţigara aprinsă, ţinută între degetele mîinii stingi, atîrnînd leneşă peste marginea patului, aproape de podea...

Deodată auzi nişte zgomote surde, înfundate, ca nişte paşi prin zăpadă. Ascultă încordat. Dar nu se mai auzi nimic. I se păruse probabil, sau cine ştie, adormise deja şi începuse să viseze. închise iar ochii.

în tăcerea totală din jur, explodă pe neaşteptate un zgomot sec, scurt.

Andrei ascultă iarăşi încordat. Se lăsă iar tăcerea, dar nu ca cea dinainte, 'odihnitoare şi calmă, ci o tăcere încărcată parcă de e- lectricitate, din care ar fi putut în orice moment să ţîşnească un fulger şi apoi trăsnetul.

Privi geamul. Decorul era acelaşi, dar ceva se schimbase totuşi. Brazii păreau acum ameninţători, ca nişte suliţi vrăjmaşe cu vîrful în sus. Aşteptă să se întîmpie ceva. Stătu aşa o vreme, dar nu se mai auzi nimic, îşi stăpîni nervii, care se întinseră la maximum. Hotărît Lucru, nu se 'întîmplase nimic, sau era cel mult vreun animal rătăcit prin preajma vilei, care se lovise de ceva.

Şi apoi deodată lumina geamului fu

acoperită de o umbră imensă. Umibra privea înăuntru, căutînd să distingă ceva prin bezna din cameră. în aceeaşi clipă, silueta aceea întunecată ridică o mină şi lovi violent gea

mul, care scoase un zgomot ascuţit ce-i izbi brutal timpanele, pînă la durere.

Andrei rămase nemişcat în pat. Spaima îl pătrunse ca un cuţit înfipt pe neaşteptate în spate.

Lovitura în geam răsună din nou, spărgînd tăcerea. Umbra aştepta un răspuns la chemarea sa.

Andrei rămase în continuare nemişcat. Tăcu. Apoi, de afară, din dreptul geamului, se auzi o voce aspră, strigînd furioasă :

— Deschide, că altfel sparg geamul! Ştiu că vila este locuită.

Anrei, paralizat, nu schiţă nici un gest. Umbra aştepta răspunsul. Văzînd că cel dinăuntru nu vrea să vorbească, izbi geamul cu pumnul, de 'astă dată atît de puternic, incit sticla păru că cedează.

— Gîndeşte-te că tot intru, chiar dacă nu deschizi.

Anderi încercă să se mişte. Izbuti cu greu să se ridice din pat. Era parcă înţepenit. Se' îmbrăcă pripit, neîndemînatec, nimerind anevoie nasturii halatului. Tîrziu îşi dădu seama că trebuie să aprindă lumina. întoarse comutatorul şi se simţi parcă mai în siguranţă. Umbra dispăruse sau n-o mai vedea el din cauza luminii puternice a becului. Poate că aştepta deja în faţa intrării. Luă cheia şi se îndreptă spre uşă. După cîteva clipe de e- zitare, trase zăvorul şi introduse cheia în broască. înainte de a o răsuci, mai şovăi puţin şi, inspirînd adînc aer în piept, deschise.

Aerul îngheţat năvăli cu putere

înăuntru/ trezindu-l de tot. în dreptul uşii aşteptau cî- ţiva oameni cu gulerele şutelor ridicate, linul din ei se clătina, nesigur pe picioare, sprijinit de alţi doi.

Le făcu loc să treacă şi după ce intrară, închise uşa şi veni şi el pe urmele lor.

în lumina din cameră, îi putu în sfîrşit privi. Toţi purtau şube îmblănite şi căciuli cu urechi, ca nişte exploratori ai nordului. Erau neraşi şi păreau obosiţi. Doar unul era îmbrăcat mai subţire, cu capul descoperit şi avînd doar un palton. Pe chip i se putea citi expresia unei nesfîrşite groaze.

— Ai închis uşa ? întrebă unul din ei. Era cel mai înalt dintre toţi şi părea căpetenia lor. îi recunoscu vocea. Era cel care bătuse în geam.

Andrei încuviinţă din cap.

— De fapt tot nu vine nimeni pe aici, aşa că n-are cum să se audă.

— Ce să se audă? îndrăzni el.

— Ai să vezi. Pînă una alta, fă-ne nişte ceai fierbinte. Poate ai şi ceva de mîncare.

— Aş vrea, totuşi să ştiu cine sînteţi şi ce vreţi.

— Cine sîntem e mai bine să nu ştii. Pentru dumneata e mai bine. Ce vrem, ai să vezi mai încolo, răspunse omul cel înalt, căpetenia. Ceilalţi stăteau tăcuţi, aşteptînd parcă porunci. Apoi se întoarse spre cel doar în palton şi cu capul descoperit.

— Pe ăsta puneţi-l într-un colţ, mai lîngă sobă, că e îngheţat de tot.

Omul, cu faţa osoasă şi ochii dilataţi de spaimă, fu apucat brutal şi împins lîngă sobă, după ce i se smulse paltonul. Rămase acolo tremurînd, aşezat pe marginea unui

scaun.

— Ei, ne faci ceaiul ? întrebă şeful.

Andrei se îndreptă tăcut spre bucătărie, unde pregăti tot ce i se ceruse. Le aduse şi mîncare.

— Dar de băut ai ? Ceva tare ne-ar prinde bine. Şi fără să mai aştepte răspuns, se îndreptă spre bibliotecă, deschizînd uşa barului, de unde luă sticla cu coniac.

Trecură sticla de la unul la altul şi apoi începură să mănînce cu poftă.

— Dă-i o duşcă şi nenorocitului ăla, să-şi mai vină în fire, ca să putem sta de vorbă după aceea. Mîncare nu-i (trebuie, că a mîn- cat destulă vreme şi pe a altora.

Unul dintre necunoscuţi se execută prompt.

Andrei îşi aprinse cu mîinile tremurînde o ţigară, aşteptînd să vadă ce se mai întîmplă. îi privi cum mănîncă, asemenea unor înfometaţi şi presupuse că oamenii aceia vin de departe, cine ştie de unde şi că probabil şi-au urmat drumul fără a poposi nicăieri pentru hrană şi odihnă, ca într-un marş forţat pe front.

După ce terminară de mîncat, fumară tă- cuţi şi pe îndelete, ca pentru a se odihni după o mare oboseală.

— Ei, acum la treabă. Aduceţi-l aici în mijloc.

Bietul om, cu faţa uscată, albă de spaimă/ fu tîrît în mijlocul camerei şi aşezat pe un scaun. Necunoscuţii îl înconjurară, făcînd cerc în picioare în jurul lui, ca într-un vechi joc de societate pe care Andrei şi-[1]! amintea că-l jucase cu ani în urmă. Se juca parcă cu întrebări la care

cel din mijloc trebuia să răspundă. Dacă izbutea, cel care pusese

întrebarea trecea în locul lui; dacă nu ştia răspunsul la cîteva întrebări, era pedepsit.

— Să stăm de vorbă, stimate domn, răsună vocea căpeteniei.

Andrei privea scena din afara cercului, rezemat de perete. Fuma cu cît mai mult calm posibil, deşi mina ce ţinea ţigara tremura uşor.

— Spune : cînd ai fost în 1934 în oraşul D., ai depus mărturie împotriva celor implicaţi în procesul acela care a făcut atîta vîlvă prin împrejurimi ?

Omul, tremurînd, deschise gura să spună ceva, dar se sufocă, parcă nu ar fi avut aer.

— Hai, curaj, domnule Alexandrescu. Să stăm de vorbă deschis, bărbăteşte.

— Nu ştiu despre ce vorbiţi I

— Cum nu ştii ?

— N-am lucrat la ziar decîlt foarte puţin.

— în oraşul D. erai însă pe vremea aceea. Prin martie '34 şi chiar ceva mai tîrziu?

— După cîte îmi amintesc, eram...

— Va să zică erai în D., la ziar erai şi de povestea cu ancheta nu ştii nimic ?

— Nu ştiu.

— Minţi cu neruşinare I

— Nu mint, vă jur I

Andrei îl privi pe bietul om care tremura de spaimă. Deodată îşi dădu seama că chipul lui i se părea cunoscut. Parcă îl mai văzuse undeva. Unde oare ? Trecuseră destui ani de cînd umbla prin ţară pentru diverse treburi gazetăreşti. într-unul din aceste drumuri trebuie să-l fi cunoscut. Poate chiar în oraşul D«/ deşi acolo nu stătuse multă vreme.

„7 Ştii că pentru mărturiile dumitale, noi ăştia care sîntem aici, n-am văzut soarele

multă vreme. Şi îndrăzneşti să susţii că nu ştii nimic.

— Jur...

— Nu mai jura strîmb. N-ai .auzit de Popescu, Nicoară, State, Cojereanu, Dragomir şi ceilalţi ? Uite-i aici de faţă. Ei sînt 1 Nu-i mai cunoşti ?

Andrei tresări. Numele acestea îi erau foarte cunoscute. Da, da. La D. parcă le auzise. Nu-şi putea însă aminti în ce împrejurări. Trecerea lui pe acolo fusese foarte scurtă şi avusese o sumedenie de lucruri de rezolvat.

Şeful îl apucă de guler pe Alexandrescu şi-l zgîlţîi violent.

— Vorbeşte, că te ucid I Aştept de ani întregi întîlnirea asta. Te-am căutat noi toţi, cei de aici, în întreaga ţară. Te-am căutat cu răbdare, am cotrobăit peste tot unde bănuiam că te-ai aciuit. Şi, în sfîrşit, am dat de tine. A venit vremea să dai socoteală.

— N-am făcut rău nimănui 1

— Cum poţi să spui aşa ceva ? Ai depus o mărturie prin care demonstrai vinovăţia noastră.

— Dar eu nu...

— De ce te încăpăţînezi să nu recunoşti adevărul, strigă şeful şi se pregăti să-l lovească pe omul îngrămădit pe scaun.

Andrei se repezi spre ei, protestînd :

— E neomenesc ce faceţi I Şi n-o să admit ca în casa mea...

— Dumneata nu te amesteca 1

— Nimic nu justifică brutalitatea dumitalel

— Am spus să-ţi vezi de treabă. Şeful se

întoarse spre omul întins pe duşumea şi-l îm- brînci, pregătindu-se din nou să-l lovească.

Andrei îşî făcu loc printre ceilalţi care urmăreau scena şi apucă pe unul de mînă, tocmai cînd se pregătea să-l izbească pe Ale- xandrescu. în aceeaşi clipă, fu luat strîns de ambele părţi şi împins cu putere într-un colţ al camerei.

— Astîmpără-te ! Nu ne pune în situaţia să te domesticim şi pe dumneata.

Se reculese cîteva clipe, apoi se apropie de masă şi apucă sticla de coniac, din care sorbi cu sete şi disperare două înghiţituri. încercă să se stăpînească. îşi aprinse o ţigară, privind neputincios la oamenii înghesuiţi în cerc în faţa sa. Toţi aşteptau. Probabil o mărturisire care înceta să vină.

în vîrful picioarelor, atras de o ciudată curiozitate, Andrei se apropie să-l mai pri- vească pe omul prăbuşit pe podea. Chipul lui i se păru din nou cunoscut şi lucrul - acesta îl tulbură peste măsură. Da, sigur îl mai văzuse undeva. Omul îl privi şi el, arucîndu-i o privire de fiară hăituită. Pe faţa lui se zugrăvi pentru cîteva clipe o surprindere care îi mai descreţi chipul crispat de durere şi spaimă. Părea că face şi el încercarea ,de a-şi aminti ceva. Dar nu -apucă să-şi continue efortul de rememorare, căci şeful, aplecîndu-se deasupra lui, îl apucă de guler, şuierîndu-i la ureche ;

— Te-ai hotărît ? Spui sau nu ?

N-am ce să vă spun. Nu eu am depus mărturia aceea. Ştiam ceva despre asta, dar nu eu am făcut-o. Altcineva a făcut-o.

— Cine ?

— Altcineva...

— Cum îl chiamă ?

— Nu-mi aduc aminte.

— Minţi cu neruşinare !

— Jur că nu mint I

— Atunci cum a transpirat că dumneata ai depus mărturia ?

— A fost o bănuială... Pentru că nu se ştia cine a făcut-o. Şi nici nu trebuia să se ştie...

— Prostii I Vrei să ne ameţeşti.

— Nu.

— Degeaba I Va trebui să plăteşti!

Lucrurile se precipitară apoi cu o iuţeală nebănuită, încît Andrei asistă ca paralizat la toată scena care urmă, fără a mai avea timp să intervină.

Necunoscuţii, la comanda scurtă şi aspră a căpeteniei lor, îl tîrîră afară pe bietul om sfîrşit de spaimă, care înainte de a trece pragul îi mai aruncă o privire disperată lui Andrei, înduplecîndu-l parcă să facă ceva, să-l ajute, ca şi cum în mîinile lui i-ar fi fost soarta.

Pe Andrei îl duru această privire, şi-l duru undeva în adîncuri, mirîndu-se şi el de a- ceastă ciudată, sfîşietoare durere. Ar fi vrut să facă ceva dar nu mai apucă, pentru că toţi acei necunoscuţi se topiră în dreptunghiul de beznă al uşii deschise spre noaptea de afară. Dispărură aşa cum şi apăruseră, din nimic, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat şi nimeni n-ar fi fost pe acolo.

închise uşa, întoarse cheia în broască şi rămase buimac în mijlocul camerei. Stătu aşa nehotărît în picioare cu gîndurile răvă

şite, neştiind ce hotărîre să ia, ce să facă. Era parcă ţintuit de podea.

într-un tîrziu, se urni greoi, ca ieşind dintr-o paralizie, strînse resturile de mîncare, ceştile şi paharele de pe masă, le duse în bucătărie. Spălă totul cu gesturi mecanice. Simţea nevoia să facă ceva şi trebuia să facă ceva, altfel ar fi înnebunit.

Se agită aşa, în neştire, pînă cînd constată că de fapt nu mai are nimic de făcut, că toate lucrurile sînt la locul lor, în ordine, ca înainte cînd încă nu pătrunsese nimeni în singurătatea sa.

Se opri în mijlocul camerei, prostit, cu privirea înţepenită pe clanţa uşii, pe care aştepta s-o vadă deschizîndu-se iar...

Stătu aşa nu ştiu nici el cîtă vreme. Pînă la urmă se hotărî să se culce. îşi mai aprinse o ţigară şi apucă lacom sticla cu coniac din care bău pe nerăsuflate, pînă se înecă a- proape. Parcă îi era mereu frig.

Ce se întîmplase ? Se întîmplase ceva ? Ce?

Mai sorbi cîteva înghiţituri din băutura tare care-i ardea gîtul, deşi de fapt nu simţea o durere propriu-zisă. Privi în jur şi căută să facă .ordine în memorie. Toate lucrurile erau la locul lor în încăpere ca şi cum nu s-ar fi întîmplat absolut nimic. Se ridică şi se invîrti iar nehotărît prin oameră, buimac şi nesigur în mers, terorizat că s-ar putea ciocni în orice moment de ceva.

Se gîndi din nou la întîmplările nopţii. Dar oare se întîmplase ceva? Desigur, îşi spuse, doar abia plecaseră oamenii aceia ciudaţi, tîrîndu-şi victima după ei.

Se lăsă moale în pat, unde rămase un timp pe care nud putut evalua nici atunci şi niciodată după aceea.

Ce se întîmplase ? Se întîmplase ceva ? Ce? întrebările se succedau mereu în aceeaşi ordine, chinuitor de exact şi riguros în înlănţuirea lor. încercă disperat să-şi amintească. Degeaba I Nu putea să-şi reactualizeze ce se întîmplase sau i se părea că i se întîmplase. Dar efortul era prea mare pentru a izbuti să-şi amintească ceva, mai ales în starea în care se afla acum, obosit şi ameţit. Să renunţe ? Nu, nu trebuia să renunţe. Oamenii aceia îmbrăcaţi în şube fuseseră în noaptea aceea, a- colo... Dar urme nu se vedeau. Şi totuşi fuseseră. îl intriga că nu-şi putea aminti figura ni chinuia din ei. Doar căciulile, to ate la fel, îi mai rămăseseră în memorie.

Deodată, însă, chipul chinuit al omului acela cu capul descoperit, hărţuit de întrebări, îi răsări limpede în faţa ochilor, cu o claritate surprinzătoare. îi vedea faţa înspăimântată, tremurul puternic al buzelor, privirea de victimă sortită pedepsei. Da, îl ştia, îl mai văzuse undeva. Unde oare ? în oraşul D. De ce tocmai în oraşul D. ? Pentru că tocmai acolo depusese o mărturie, lucru pe care îl făcuse după multe ezitări, dar îl făcuse.

Da l El depusese mărturia. De ce ? Oare nu confunda lucrurile ? Se putea. Trecuseră destui ani, poate că era vorba de altă mărturie, una inofensivă, depusă de altcineva şi altundeva.

Toate i se învălmăşeau în cap, derulîndu-se ca într-un film cînd pelicula este

desfăşurată cu o viteză ameţitoare, provocînd succesiunea halucinantă a imaginilor, ca în coşmarul copiilor.

Şi totuşi, omul acela, Alexandrescu parcă zicea că-l chemă, el făcuse treaba aceasta odioasă. Doar de aceea îl şi întrebau, îi cereau socoteală.

Privi lucrurile din cameră, nedumerit, însă nu se vedea nici o urmă a celor ce se petrecuseră în timpul nopţii. Totul era neatins, în perfectă ordine.

Ooare într-adevăr fuseseră? Dacă da, însemna că oamenii aceia veniseră să-l pedepsească pe Alexandrescu pentru a răzbuna o faptă a acestuia pe care ei o considerau nedreaptă. Dar oare chiar fapta lor era ea dreaptă ? Dar ce e dr.ept ? Nu, nu e bine pusă întrebarea ! E omeneşte să răzbuni un gest condamnabil prin altul cel puţin la fel de condamnabil ? Şi la urma urmei e cinstit şi drept ca el să ispăşească presupusa greşeală ? Dar cine ? El sau celălalt ? Care din doi ? Şi el făcuse ceva la fel. Şi tot oraşul D. şi parcă tot prin anul 1934. Poate că totuşi el făcuse lucrul acela. Dar el, Alexandrescu, de ce era bănuit ? Şi se mai punea o întrebare: oare ceilalţi aveau dreptul să-l pedepsească? Prea multă ură li se citea în ochi şi cînd oamenii se conduc numai după pornirea urii lor, nu mai sînt oameni. Greu se poate repara o gre- şală a noastră, dar niciodată printr-o greşală la fel de gravă a celor păgubiţi.

îl durea cumplit capul. îşi aprinse o nouă ţigară din care trase adînc de cîteva ori. Dă- rîmat, adormi cu ea în mîna spînzurată

pe lîngă marginea patului.

Se trezi tîrziu dimineaţa, cu mare greutate şi cu o durere în coşul pieptului sfâşietoare ca o gheară, senzaţie extrem de neplăcută ce-i stînjenea respiraţia, sufocîndu-l aproape.

Se ridică din pat şi făcu cîţiva paşi. Era încă buimăcit şi nu ştia ce să facă şi nici ce-i cu el. Presiunea din coşul pieptului persista şi respiraţia îi devenise o gîfîială continuă.

îşi prepară o băutură diluată şi rece. O sorbi cu nesaţ, respirînd adînc, mai mult pentru a se convinge că o mai poate face.

încercă să se liniştească, să alunge panica ce-l cuprinsese. Se simţea rău. De vină era desigur cafeaua şi coniacul băute fără zgârcenie, ca şi tutunul, căci fumase prea mult şi dormise prea puţin. Toate acestea erau vinovate şi pentru groaznicul coşmar ce-l avusese. Da, fusese un coşmar îngrozitor. încercă să recapituleze ce visase, dar renunţă dezgustat şi oarecum îngrozit. N-avea rost să-şi facă probleme inutile. Important era acum să se pună pe picioare, să se învioreze.

Intră în baie. îşi puse capul sub şuvoiul rece al robinetului. Apa, ca o ghiaţă fluidă, îi izbi creierul, trăsnindu-l ca o măciucă şi a- proape că se prăbuşi. Rămase agăţat doar cu o mînă de marginea chiuvetei. Cu preţul u- nor eforturi chinuitoare se ridică în genunchi. Treptat, treptat, îşi reveni. Apa i se prelingea pe faţă, strecurîndu-i-se apoi pe sub cămaşă | asemeni unor şerpi reci.

începea să se simtă mult mai bine.

Reveni în cameră şi-i plăcu ordinea care domnea acolo. Se vedea că nu trecuse nimeni, afară bineînţeles de el însuşi.

Din cînd în cînd, fără voia lui, îi reveneau în minte imagini răzleţe. Le alunga repede, întrebîndu-se în acelaşi timp cum de putuse avea un asemenea vis.

Da, hotărît, se simţea mult mai bine, deşi o uşoară stînjeneală în respiraţie mai rămăsese. Se gîndi că nu i-ar face rău o plimbare afară, prin ger. Desigur l-ar fi înviorat, i-ar fi limpezit creierul şi i-:ar fi readus buna dispoziţie din ajun. Se îmbrăcă repede, după care deschise uşa ce da afară şi privi în jur. Ochii săi, orbiţi de albeaţa strălucitoare, a- bia după un timp văzură zăpada aşternută într-un strat gros pe aleea ce ducea spre poartă. Nu se vedea nici o urmă de paşi. Privi în spre geamul la care în visul de astă noapte i se păruse că bătuse necunoscutul. Nici acolo nu se vedea vreo urmă, zăpada ri- dicîndu-se curată şi neatinsă pînă spre pervazul ferestrei. Deci nu fusese nimeni. Era clar. Zîmbi, promiţîndu-şi însă ca altădată să nu mai facă abuz de cafele şi altele. Puteau – îşi zise el – să fie vinovate pentru coşmarul lui conservele pe care le mînca seara. O digestie grea, se ştie ce urmări poate avea pentru somn. în sfîrşit, bine că trecuse, începea să-i revină buna dispoziţie.

Ieşi în stradă. Se mergea cu mare greutate prin zăpada înaltă şi neumblată. Ninsoarea încetase. Zăpada acoperea într-un strat perfect uniform toată strada.

Nicăieri vreo urmă de paşi care să indice că trecuse cineva pe acolo.

Ajunse la o cotitură a drumului. Se opri ca să se odihnească. Transpirase din cauza mersului obositor prin zăpada înaltă. îşi şterse fruntea şi privi de-a lungul drumului. Intr-o margine, aproape de şanţ, zări o pată mare neagră, ce se profila vizibil pe albul zăpezii. Se apropie intrigat. Ajuns la doi paşi, îşi dădu seama că e un om, părînd îngenun- chiat. în jurul său se vedeau pete rotunde de un roşu aprins, care găuriseră zăpada. Ii puse omului mîna pe umăr. Ca la o comandă obscură, acesta se prăvăli într-o parte, aşe- zîndu-se parcă pentru a dormi în culcuşul său de zăpadă.

îi privi chipul şi încremeni.

Omul semăna, poate era acelaşi, cu cel din vis, cel pe care-l interogaseră ceilalţi. Acum îl privea cu ochii sticloşi de mort.

Andrei simţi că îl cuprinde o ameţeală ca un val călduţ, îmbietor şi se prăbuşi alături, ca pentru a dormi şi el lîngă celălalt.

Un gînd mai vechi apucă *să-i lumineze doar pentru o clipă mintea: o nedreptate nu trebuia plătită cu alta şi aceea la rîndul ei cu încă una, pentru că aşa vor exista mereu oameni vinovaţi.

somnul

SOMNUL

Nu-şi mai amintea cu precizie cînd începuse totul. Lucrurile s-au agravat treptat, pe nesimţite, şi nu i-a mai rămas la un moment dat altceva de făcut decît să constate starea de fapt: nu mai putea să doarmă. Nopţile se transformară intr-un lung şi chinuitor calvar.

La început, dar, de fapt, nici nu ştia bine cînd a fost acesta, pentru că s-a trezit (cuvîn- tul e fără sens, el neavînd după ce se trezi), că nu doarme de multă vreme; la început, deci, i s-a părut interesant să stea o întreagă noapte perfect treaz şi lucid, să se gîndească la tot ce-i trecea prin minte, să-şi recapituleze ce făcuse pînă atunci. însă, aproape în acelaşi timp – care timp nu ştia nici el bine – şi-a dat seama în ce situaţie se găsea. A doua zi după o asemenea noapte era zdrobit de oboseală. îşi pierduse siguranţa în mişcări, îl durea capul, apăruseră şi ameţelile. Mintea îi era învăluită într-o ceaţă imensă, continuă. I se părea că nu mai e în stare să ducă pînă la capăt nici cea mai elementară socoteală de aritmetică. Şi apoi frica. Era stăpinit de o

SOMNUL

frică veşnică, fără a şti, însă, de cine sau de ce. Uşile trînltite i se păreau catastrofe seismice. O voce mai puternică îl aducea într-o stare vecină cu nebunia. Totul

în jur i se părea instabil, scos din rădăcini, pornit într-un dans fără noimă. încercase să lupte cu curaj împotriva acestei frici, să-şi impună o linişte măcar exterioară. Dar asta cerea un efort şi efortul îl obosea, trebuind să-l facă mereu, zi de zi, ceas de ceas.

Se îndîrji. El, omul paşnic şi liniştit, găsi destule resurse să lupte. Dar, după nopţile de frămîntări zadarnice în căutarea somnului pierdut, dimineţile la lucrul său mai mult moţăia. Corpul voia să recupereze vlaga pierdută. De la o vreme era obsedat de ideea că s-ar putea ciocni de tot ce îi apare în faţă, că prin această ciocnire ar putea provoca o catastrofă. îşi propuse să fie mai atent. Şi dacă pînă atunci nu se lovise de nimic, abia atunci începu să se izbească de tot ce i se ivea în fa^ă. Şi temerile i se adeveriră. Orice pas greşit îl putea arunca într-un gol necuprins, mortal.

Prudenţă, nesfîrşită prudenţă...

Ba şi vorbele, puţine cîte le spunea, de la o vreme, deşi înainte era un om volubil, i se părură pline de pericole, de capcane ascunse cu viclenie. Pînă atunci nu supărase pe nimeni în discuţii, dar, iată, că acum cînd îşi îndrepta şi înspre ce spunea atenţia încordată, făcu nişte gafe enorme, aproape ireparabile şi avu neplăceri cu cei din jur.

Şi nopţile albe, de acel alb întunecat al nopţilor fără somn, continuau.

Pe stradă umbla chircit pe lîngă ziduri, prelingîndu-se parcă, cu teama cuibărită în toată fiinţa sa.

îi apăruse – nu se ştie de unde —o senzaţie de culpă. Se simţea vinovat de ceva

grav, de neiertat şi pentru asta lucra cu o rîvnă disperată, parcă să-şi răscumpere gre- şaila. Dar senzaţia de satisfacţie a omului care face ceva folositor nu o mai avea. Biruindu-şi oboseala nesomnului, a neliniştilor devenite spaime, lucra gîfîind. Probabil că exista un rod al muncii sale, dar el nu-l simţea şi, ce era curios, rămânea faptul că nici ceilalţi nu păreau că îl văd. Şi astfel truda sa amarnică de fiecare zi era în zadar. Liniştea lui se dusese pentru totdeauna.

Se înfurie. Pe cine, nu ştia: pe somnul care nu mai venea, pe ceilalţi că nu-i văd truda, pe sine că nu poate birui? Poate pe toţi şi toate sau pe nimeni. Furia se înteţea şi ameninţa să erupă.

Consultă doctori, prieteni. Toţi îl sfătuiră să se liniştească, să nu facă vreo prostie care i-ar putea fi fatală. Căută ajutor la cei apropiaţi, dar află că nimeni nu poate să i-l dea, unii avînd şi ei insomnii, alţii scuzîndu-se că nu pot să facă nimic. Cîţiva voiau să lase impresia că nici măcar nu înţeleg despre ce e vorba şi restul, cei mai numeroşi, l-au refuzat pur şi simplu.

Ce era de făcut?

Lupta cu somnul continua surdă. Se ambi- ţionă. Dar nici somnul nu se lăsa prins. încă- păţînarea domnea în ambele tabere. încercă să şi bea, ca apoi să poată cădea în acel somn greu al vinului. De la un timp nu mai încercă nimic, nutrind tainic speranţa că lucrurile se vor rezolva de la sine.

Situaţia părea să rămînă în continuare

disperată. Trecuse multă vreme de cînd nu mai

simţise plăcerea binefăcătoare a somnului şi era vlăguit. Slăbise.

îşi dădea seama că ajutor din afară nu avea rost să aştepte. El, numai el singur, cu fărîma de putere ce o mai avea se putea salva. Soluţia? Da, trebuia să fie una, dar fără nimic miraculos în ea. Ştia că fusese un copil sănătos şi vesel, un adolescent puternic şi echilibrat, că este un om matur, cîndva capabil şi apreciat. Deci ce trebuia să facă ? Să lupte. Era capabil de aceasta. Să lupte cu calm, cu răbdare, cu perseverenţă şi tenacitate, să ştie să aştepte, dar să aştepte făcînd ceva. Să-şi învingă teama care pusese stăpî- nire pe el. Da, da, aici era totul. Trebuia învinsă teama. Dacă nu ţi-e teamă poţi face totul. Şi apoi mai era ceva : somnul era al lui. Fiecare om are drept la somnul său. Deci nu făcea altceva decît să-şi recucerească un bun al său, care îi fusese luat. Şi-l va recuceri, făcînd pentru aceasta totul. Totul fără rezerve. Hotărîrea fusese luată.

îşi aminti că în copilărie mama îl punea să numere cînd nu putea să doarmă. (Desigur el mai avusese şi pînă atunci nopţi de insomnie, dar pentru scurte perioade, aşa cum în mod obişnuit i se poate întîmpla oricui). Dacă număra, îşi aminti el, după o vreme adormea pe nesimţite. Ce-ar fi să încerce ? Soluţia părea naivă, dar dacă...

încercă în prima noapte acest remediu. începu : unu, doi, trei, patru, cinci, şase, şapte, opt, nouă, zece, unsprezece... Număra atent să nu greşească, dar îşi

dădu seama că e e- neryant să faci aşa ceva. Părea o treabă stupidă, fără noimă. Reluă numărătoarea, se înfurie şi mai mult şi nu ajunse nici măcar pînă la unsprezece. începu din nou, dar văzu că e zadarnic. Noaptea se scurse chinuitor ca şi celelalte.

Se gîndi să renunţe; cîtevia zile nu mai încercă. Apoi se încleştă iarăşi: unu, doi, trei..... treisprezece, paisprezece. Ajunse cu
greu pînă aici. Dar cînd vroi să meargă mai departe, tremura de enervare şi trebui să reia. Treaba i se părea din nou fără sens şi era o prostie să continue ceva fără sens. Nici în noaptea aceea nu realiză nimic.

în alte nopţi se apropie iar de cifra 14. Nu făcu nici un progres, somnul rămînînd încă undeva departe. Prinse, însă, gustul luptei.

în una din nopţi ajunse la 17. Avu poate prima satisfacţie, nu pentru că i s-ar fi închis pleoapele a somn, dar era, oricum o izbîndă. Se îndîrji şi numără în altă noapte pînă la 18. Se examină. Ceva, parcă o destindere a muşchilor, o linişte plină de promisiuni îl cuprinse. Nu, încă nu era somn. Dar, poate, cine ştie...

A doua zi i se păru că e ceva mai liniştit, dar evident, oboseala rămăsese, neputînd încă dormi.

în noaptea următoare porni să cucerească pe 19. Lupta fu grea, plină de incertitudini. Cînd se părea că ajunge, îşi pierdea cumpătul şi relua şirul. Dar izbuti.

Dimineaţa avu impresia că li s-a mai îndreptat statura şi că poate privi oamenii

drept în faţă (n-o mai făcuse de mult). Şi, ce nu-i venea să creadă, e că probabil aţipise pentru puţin timp. Ce e drept dimineaţa tot treaz îl

găsise. Sau fusese doar o părere ? Va vedea noaptea următoare.

Şi noaptea veni iarăşi. începu o luptă crîncenă în care se dărui cu totul. Dar fu greu. Urmară şi alte nopţi. în unele reuşea să numere pînă la 17, alteori pînă la 18, apoi iar 17 şi, uneori, chiar 19. De aţipit, aţipea pentru scurt timp, cîteodată de mai multe ori în aceeaşi noapte, dar somnul, rîvnitul somn, cel odihnitor, lung, plăcut, plin de vise, care să te ducă spre „mîine", bine dispus şi puternic, încă nu venea şi se încăpăţîna să mai întîrzie.

Nu renunţa pentru că undeva în el simţea că va învinge, că nu se poate altfel. Văzuse doar că lupta a adus ceva : era un bun cîştigat scurtele, dar parcă mai numeroasele perioade de aţipire.

Ş"! într-o noapte adormi ! Dormi cu adevărat pînă dimineaţa. A avut şi vise. Dimineaţa avu senzaţia că e altul. De mult nu mai fusese atît de odihnit. Ieşi în stradă şi redescoperi soarele. Mergea drept, plin de încredere (neobişnuit cu această stare, i se păru că e niţel prea sigur pe sine). Ajuns la locul unde lucra, fu vorbăreţ şi nu făcu nici o gafă. Se mişca uşor .şi nu se ciocni de nimic. Lucră cu poftă şi avu mulţumirea rodului a ceea ce lucrase. Şi nu mai îi era teamă. De necrezut, dar dispăruse teama I Nici nu băgă de seamă uşile trîntite. Cineva îi striga ceva foarte tare (probabil îi mai spusese o dată, dar el, distrat, nu auzise) şi strigătul nu-l făcu să tresară, părîndu-i-se normal.

încercă să-şi aducă aminte cum

adormise. Parcă numărase. Da, numărase pînă la 20 şi de acolo nu-şi mai amintea nimic. îşi zise zîmbind :

— Probabil, numai dacă numeri pînă la 20 poţi adormi, ca apoi să fii în stare să faci ceva.

Acum, la destul timp după cele întîmplate, dacă stau şi mă gîndesc bine, nici nu are importanţă pînă la cit a numărat. Putea număra pînă la infinit despre care ştiam că poate fi cuprins în orice număr, sau poate fi orice număr pe care nu ni-l putem imagina la un moment dat.

Deci a numărat pînă la infinit şi a ajuns să doarmă. Pentru a număra la infinit trebuia să trăiască un număr infinit de ani, ceea ce ni se pare imposibil, ştiut fiind că asociem ideea de infinit de cifre foarte mari. înţelegem, după acest raţionament că nu a ajuns să doarmă niciodată sau a dormit în infinit, nu infinit, pentru că asta e altceva şi atunci înseamnă <că a dormit pentru totdeauna, ceea ce este cu totul tulburător.

Revenind la încăpăţînarea de a dormi, iarăşi se poate formula o ipoteză. Dorind să doarmă, îşi dorea de fapt scurtarea periodei sale de luciditate, de viaţă deci. Aceasta ne conduce la ideea că nu era un optimist, ceea ce nu mi se pare deloc instructiv şi exemplar, vrînd să doarmă ajunge să numere pînă la infinit, cît el nu putea trăi, şi adormind, Intr-un fel moare,

deci moartea este infinitul sau este infinită. Rămîne de văzut.

an
a

ANA

Şi nu-mi pot aminti precis nici acum ce mi s-a povestit în seara aceea, cînd, în sfîrşit, mi se promisese dezlegarea tuturor întrebărilor mele, puse cu stăruinţă încăpăţînată, de atîta vreme de cînd o cunoşteam pe Ana.

Ea venea ca de obicei mult după ce se însera, obosită, distrată şi mă întreba neglijent ce fac, aranjîndu-şi grăbită o şuviţă de păr veşnic pornită pe frunte, acoperindu-i o sprinceană. O ascultam şi n-am înţeles niciodată de ce nu mă puteam gîndi la nimic altceva în timpul povestirilor ei, de fapt aceeaşi, dar parcă mereu alta.

Ea venea şi culegîndu-şi nişte flori dintr-o grădină imaginară, alegea cîte o amintire din ultimele zile, sau spunea că-l văzuse şi-n seara aceea, frumos – pe cît credem noi că ar putea fi de frumoşi oamenii – îl văzuse lu- crînd la un tablou de o stranie înfăţişare în care se vedeau nişte munţi acoperiţi din loc în loc cu păduri de brazi; şi tabloul era aşa de viu, că toată camera – care de obicei era îmbibată de acel înecăcios miros de tutun pentru pipă – părea că începe să miroasă a

AN
A
ozon, încit îţi venea să tragi aer în piept pentru o întreagă viaţă.

Soarele abia răsărit îmblînzea răceala înălţimii munţilor, făcîndu-te să doreşti o ridicare mai sus, peste coamele albe de zăpadă. Şi acolo pe creste era cabana aceea mică asemeni jucăriilor de ciocolată, expuse de Crăciun în vitrinele cofetăriilor. Acolo, spunea ea, locuiau ei doi singuri, voit necivilizat, fără televizor sau măcar radio, nedorindu-şi pe altcineva decît pe ei înşişi.

El era ca întotdeauna nu numai frumos – aşa cum şi-l visase din ¡totdeauna pe iubitul ei, – dar şi tandru, bine dispus, satisfăcîndu-i orice capriciu pe oare şi l-ar fi dorit în pustietatea aceea îngheţată a înălţimilor, dar caldă de inimile lor, mereu aprinse, pornite spre toate închipuirile iubirii ce rămânea mereu proaspătă, întreţinută parcă aşa de aerul curat, rece şi întotdeauna îmbietor pentru respiraţii adînci, totale şi definitive. Dimineţile însemnau un început de fericire, de zi veselă în care nu exista nici o obligaţie impusă de altcineva. Urma ziua, întreaga zi, cînd puteai să faci ceva sau să nu faci nimic, cînd iubirea nu era o amânare pentru seară, iar seara promitea şi se ţinea de .cuvânt, să aducă noi bucurii pe icare altfel, în mod obişnuit, se poate întîmpla să le aştepţi toată viaţa.

Veneau nopţile, albele nopţi în care totul devenea posibil, iar sărutul căpăta ceva din prospeţimea curată a brazilor de sus. Atunci credeai că o îmbrăţişare te poate purta dincolo de închipuirile noastre

puţin bolnave ce le avem după un film cu un artist sau o artistă frumoasă, dar inaccesibili amândoi. Şi toate curgeau aşa de limpede, iar umbrele nu-şi găseau loc prin preajmă, ca intr-un loc luminat feeric din toate părţile.

Şi-mi povestea mereu aceeaşi şi aceeaşi poveste, de fiecare dată părînd sau chiar fiind alta, iar eu o ascultam vrăjit, crezînd-o, căci nu se putea altfel.

Şi poate că n-aş fi crezut-o, dar aflasem că lipsea sîmbăta de la biroul ei minuscul, adăpostit într-o cămăruţă ce avea doar un gemuleţ dind intr-un luminator, destul de întunecos şi el, că pentru asta, ca să recupereze, lucra citcva după-amieze, că uneori dispărea şi nu ştia nimeni de la servici unde plecase. Apoi venea iar pe la mine. îmi povestea că el fusese mai frumos ca niciodată în pulovărul său alb, că aproape nu se mai vedea din cauza asta pe zăpada la fel de albă sau puloverul era la fel de alb ca zăpada, nu mai ştia bine, că alunecaseră pe schiuri toată ziua, că seara s-au întors obosiţi şi flămânzi, că au băut aproape îngheţaţi toată sticla de coniac şi-au mîncat cu poftă muşcând pe rînd din salamul acela uscat, că li s-a părut cea mai bună mîncare de pe pămînt şi apoi au rîs povestind fiecare cum au căzut cu schiurile, parcă n-ar fi fost celălalt de faţă. S-au amuzat, s-au iubit mult, înseţaţi şi tandri. El o dorea cu mai multă foame decît altădată. îi scotea veşmintele cu prefăcută furie şi... şi ea

se supunea înfiorată de aparenta iui brutalitate, poate părîndu-i-se că o doare mîna lui stri- vindu-i sînul respirînd nerăbdător. Şi apoi rugîndu-l să se grăbească, să vie, să fie acolo cu ea, în toată făptura ei de aşteptare. Şi uita atunci de înapoieri, de biroul cu geamul spre luminatorul niciodată de ajuns de larg ca să încapă soarele. îmi scrisese o scrisoare ce era plecată de la Predeal (mi-a spus că a rugat un tînăr ce întîmplător trecuse pe lîngă cabana lor, s-o ducă jos la poştă). Mi-au mai spus şi alţii că o văzuseră în tren cu schiurile, iar după aceea la Predeal urcînd pe o potecă ce ducea sus spre munţi. Şi nu se putea să n-o cred. în ultimul timp lipsea adesea săp- tămîni întregi din Bucureşti. îmi scria aproape regulat, aceleaşi scrisori, scrise cu aceeaşi cerneală, semănînd toate parcă fuseseră scrise în serie, imediat una după alta. Şi mă bucuram că pînă la urmă a găsit totuşi ceva, a găsit pe cineva, că e fericită. Mai ales că arăta foarte bine. Paloarea ei dispăruse şi nu mai era fiinţa aceea fragilă de seră. Obrajii i se îmbujoraseră, iar în ochi îi jucau luminile strălucitoare ale munţilor veşnic albi, parcă îmbiind soarele să răsară pe orice vreme. Toţi prietenii ei ne bucuram că în sfîrşit se rezolvase acea „problemă a moralului Anei", cum spunea Ştefan, cercetător la un institut de psihologie.

Ne bucuram ştiind, auzind toate acestea. Ne linişteam satisfăcuţi că pînă

şi lucrurile cele mai complicate se pot simplifica pînă la urmă dacă te decizi sa faci ceva, indiferent ce.

Apoi într-o seară am găsit-o – parcă dormind – în cămăruţa ei de la subsolul blocului acela vechi în care sta de ani de zile (nici nu şuu de cîtă vreme, pentru că atunci cînd am cunosout-o tot acolo locuia), dar nu primea decît rar, foarte rar, pe cineva.

în încăpere plutea un miros înţepător, gr[eu] respirabil. Privii în jur, patul în care stătea ea, masa, micul dulap de haine, soba de gaze, şi mă întorsei din nou spre Ana.

Ana dormea surîzînd parcă unei fericiri ce o trăise de curînd, îmbrăcată într-un frumos costum de schi. Pe pereţi erau zeci şi zeci de fotografii decupate din reviste ilustrate în culori, strălucitoare, reprezentînd peisaje cu munţi făcuţi parcă numai din zăpadă, deasupra cărora soarele apărea rece dar blînd pe crestele înalte. Peste tot se vedeau tineri eleganţi, rîzînd sănătos ca în reclamele pentru pastă de dinţi şi semănînd unul cu altul la fel ca aceştia. în multe fotografii se vedeau cabane ,mici şi cochete, ascunse printre brazi, părînd ca nişte jucării de ciocolată în vitrinele de Crăciun. (Mai tîrziu, Ştefan mi-a spus că la Predeal, prin partea unde era văzută urcînd de obicei Ana, nu era nici o cabană, că unii care o zăriseră pe acolo bănuiau că se plimba tată ziua singură pe potecile neumblate ale munţilor).

Pe fotografiile decupate aflate pe pereţi puteai vedea, oriunde întorceai capul, privelişti montane, zăpadă, soare, mult soare. Totu] era alb, curat, nesfîrşit.

din ciciül
„ínümplári de la casa lui
T”

DIN CICLUL „ÎNTÎMPLÂRI DE LA CASA LUI T"

îmi promisesem. Dumnezeu ştie a cita oară, că n-o să mai vin pe la T. Şi ca de obicei, seara mă găsea acolo, dacă nu şi miezul nopţii, iar uneori chiar dimineţile tulburi.

Acum mă aflam din nou acolo printre cei adunaţi în imensa cameră afumată, cenuşie, cu pereţii căptuşiţi cu icoane pe sticlă, vechi, autentice, unde se găseau îngrămădite <pe scrinuri şi dulapuri aparţinînd celor mai imposibile stiluri, obiecte de neînchipuit împreună : linguri de lemn sculptate, zeci de desene în cărbune reprezentînd peisaje văzute parcă într-o lume de visuri a unui sedentar îndrăgostit de călătorii exotice şi extraordinare. Lucrări în fier forjat de un modernism de ultima oră se înghesuiau lîngă ulcioare înflorate. Se mai găseau nişte păpuşi ciudate, asemănătoare totemurilor mexicane, iar lîngă ele se lăfăiau machetele acelea pe care nu ştiai niciodată cum trebuie să -le priveşti, pentru că de fiecare dată le vedeai altfel şi poate nu cum trebuia sau erai tu însuţi nemulţumit că nu poţi înţelege ce reprezintă de fapt. Era poate o nouă lume, mutată puţin în partea dinspre care veneau visele autorului lor. Sau poate că nici

nu trebuia să explici nimic, ci doar să vezi şi să-ţi închipui că eşti .în altă parte. în vălmăşagul de obiecte te-ai fi putut pierde poate, dar era acolo elementul de ordine, el, patronul, în prezenţa căruia se părea că totul se aranjează într-un sistem, într-o logică şi nimic nu mai supăra privirea.

Barocul acesta imposibil de imaginat decît privindu-l, se descongestiona cînd el trona în centrul acestei lumi vetuste şi rafinate, demodate şi totuşi modeme. El, patronul, îmi promisese că o să mă trezească din veşnica mea apatie cu un leac sigur şi acum mă gîndeam îngrozit ce o să mai născocească imaginaţia lui diabolică. îmi observă neliniştea şi zîmbi aproape imperceptibil în barba sa căruntă de patriarh, încadrînd un chip nu prea creştin, poate chiar vrăjitoresc, mai ales atunci cînd rîdea răsunător.

Invitaţii discutau lucruri care altădată m-ar fi interesat, dar acum nu mă puteau nici măcar trezi din lenea gîndului meu culcat somnoros printre toate cele din jur, neştiind nimic despre ce îl înconjoară. Şi atunci apăru, parcă ivită de nicăieri, poate din icoanele pe sticlă sau dintre picturile acelea despre care evit întotdeauna să vorbesc. Mîngîindu-şi alene barba, patronul mă prezentă, degajat, absent şi totuşi parcă avînd un gînd ascuns. Şi în aceeaşi clipă m-am trezit. Nici acum nu ştiu cum sau mai bine zis nu înţeleg de ce am avut realmente senzaţia că mă trezesc după un vis anost, lung şi plictisitor şi că des- ochii într-o altă lume, mai veselă, mai

snrîzătoare. Parcă aş fi ieşit de la un film apăsător în două serii, la lumina soarelui/ bucurîndu-mă că filmul s-a terminat, că în-

tîmplările văzute erau doar o ficţiune şi că realitatea este alta.

Şi apoi s-au scurs destule săptămîni şi luni ca să-mi dau seama, să pot să-mi dau seama, să realizez ideea că trăiesc, că nu visez şi că ea apăruse, poate nu cînd ar fi trebuit, poate mai tîrziu, şi intr-un fel prea tîrziu, dar apăruse.

Ne cunoşteam destul de bine. Ne vedeam intr-un cerc, într-o ambianţă prin forţa lucrurilor aceeaşi şi nu plăcută adesea. Aceiaşi oameni, aceleaşi gesturi, aceleaşi gînduri, aceleaşi plictiseli şi nemulţumiri. Ele – toate acestea – ce-mi păreau pînă atunci terne şi lipsite de interes, incit revenirea în acelaşi cadru mă exaspera, obţinuseră o virtute copleşitoare : era singurul loc unde ne puteam în- tilni. Şi treceam peste toate neloialităţile, ignoram toate ipocriziile cotidiene şi iertam pînă şi faptul că ne minţeam în grup (şi poate, de ce să n-o spunem, sufeream acelaşi tratament nemeritat). Era locul unde putea fi văzută şi unde între două drumuri se ivea ocazia unei apropieri de o secundă sau două cînd ne puteam privi (de fapt o puteam privi, deoarece nici azi nu ştiu dacă ea mă privea pentru că voia asta sau pentru că atunci cînd îi apăream în cale, trebuia să-şi lovească oricum privirile de mine, inevitabil obstacol).

Şi nici acum nu ştiu dacă e atîit de frumoasă pe cît mi se pare mie. Ea e acel tip de femeie ce probabil n-ar rezista la nici un trial de frumuseţe clasică: nu are nici piciorul cu glezna subţire de manechin, nici corpul după tiparele consacrate; nici

nasul sau ochii ce se caută în cinematograf sau pentru stupide reclame de paste de dinţi sau creme de faţă.

Asta nu înseamnă că nu e frumoasă. Dimpotrivă, are un farmec ciudat, misterios. Rochiile ei cu flori exotice acoperă un trup pe care-l bănuieşti neînchipuit de atrăgător, nu prin proporţia formelor, ci prin ceva ce nu poţi explica, ci doar trăi văzindu-1. E ciudat cum atmosfera barocă în care am văzut-o prima dată, o încadra atît de bine. Mi-o închipui bînd o cafea aburindă dintr-o ceaşcă de porţelan pictată cu desene fantastice, repre- zentînd scene mitologice, poate uşor lubrice. Răspîndeşte un păgînism în jur, o înfiorare de păcat şi de taină, dar impune şi o distanţă ce te face să o vezi mereu sus, înaltă, situată deasupra lucrurilor ce-ar putea-o macula sau măcar atinge. Amestec ciudat de chemare tremurîndă şi austeritate imperială, cu buzele carnale şi expresive ce pot afişa pe rînd, derutant, dorinţa şi spiritualitatea cea mai pură. Nu înţeleg – şi nu încerc s-o fac – de ce mă inhiba aproape total. Şi nu pot să nu recunosc că ochii umezi şi calzi care căpătau subit reflexele ironiei celei mai glaciale, mă făceau mereu să mă pripesc, să mă opresc cînd spuneam ceva, să am impresia că sînt stupid, că nu pot spune nimic decît banalităţi şi platitudini amabile.

M-am decis să compun o poveste în care s-o descriu, dacă nu aşa cum era de fapt, măcar aşa cum o vedeam eu. Şi povestirea trebuia să aibă un început. Mă gîndeam să-l plasez undeva într-un cadru vetust şi totuşi rafinat în care trebuia să ne cunoaştem. Ezitam şi nu îndrăzneam să încep

povestirea, pentru că o vedeam din nou şi gîndurile

sufereau o mutaţie continuă. Şi totuşi... Ea îmi apărea, ca întotdeauna, parcă mereu prin surprindere (de ce oare cei pe care îi iubim ne apar pe neaşteptate, găsindu-ne veşnic nepregătiţi, deşi îi chemăm în fiecare clipă). O întrebam ce mai face. Ceva mai stupid nu găseam.

— Nimic, îmi răspundea.

Acest „nimic" mă îndemna să cred că realmente nu fac eu nimic pentru a mi-o apropia.

Şi apoi la o cafea am întrebat-o dacă are fler, dacă şi-ar putea da seama că cineva o iubeşte, de pildă, chiar dintr-o discuţie banală ca aceasta. Mi-a spus că nu are aşa ceva şi am desluşit o anume prudenţă în tonul ei. Iar aici m-am împotmolit, aşa cum se împotmoleşte şi povestirea pe care o scriu, sau vreau s-o scriu despre ea. Totul eşuează în discuţii despre vreme şi cunoscuţi anoşti.

O mai întîlnesc şi altă dată şi-mi dau seama că o plictisesc, sînt prea banal, prea cuminte şi n-o interesez deloc. Sînt furios şi continui povestirea despre ea. Scriu apăsat, închipuindu-mi, cu încăpăţînare, că e iarăşi cu mine. Şi ea poate fi şi mai este din cînd în cînd cu mine.

— Ştii ? Nu te-am scandalizat niciodată cu nimic. Risc să devin cu totul neinteresant. Ar trebui măcar să-ţi spun ceva care să te înfurie, dacă nu chiar să te indigneze. Altfel pierd partida şi rămîn uniform, plat ca o şină de cale ferată. Vreau să te scandalizez cu ceva, măcar cu un cuvînt, dacă nu cu altceva, altfel încep să mă simt prost.

Ea zîmbi înţeleaptă şi vicleană, dînd o replică din care nu se putea înţelege nimic

sau eventual că va ploua mîine. Aici povestirea mea se împotmoleşte din nou. Iar eu la răspunsul ei n-am ştiut ce trebuie făcut şi am rămas în continuare plat şi neinteresant. Nu reuşisem s-o scandalizez şi mă consolam platonic că se va M o altă ocazie, o altă cafea, peste două săptămîni cînd ne vom întîlni.

Şi cînd ocazia se va fi ivit, îmi promiteam că o să-i spun tot, că o să reiau povestirea pe care doream s-o scriu. Şi-mi închipuiam că ea nu mă va refuza, că voi putea, în sfîrşit să-i spun tot, nu numai naivităţile care i le-am debitat pînă aici şi că aceste amintiri cuminţi trăite, care s-au putut povesti, ar putea fi doar un început, că o continuare nu e numai posibilă, ci mai mult...

Şi iar eram nemulţumit de întîmplările imaginare, povestite dezordonat acum. Ele nu duc nicăieri, pentru că mă întorc în acelaşi punct. Nu reuşesc deloc să mă apropii de ea. Rămîn mereu la aceeaşi depărtare şi mi se pare că descriu un drum circular în jurul ei. Nu observ nici o căldură din partea sa şi, Doamne, c-ît o doresc ! Dar jocul acesta infernal continuă. Ne învîrtim pe aceleaşi cercuri concentrice, fiecare cu cercul lui, imposibil de întâlnit cu celălalt. Povestirea nu-mi place. Trebuie s-o scriu din nou. Să văd ce pot face, s-o înduplec, să mă înţeleagă. Dar aici, poate ar fi cazul să?mi dau seama că aşa cum am procedat nu e bine, că ea nu mă va iubi niciodată. Povestirea trebuie re luată, corectată. Să-mi reamintesc chiar

momentul în care am cunoscut-o.

Să vedem dacă totul, tot ce e adevărat poate fi povestit şi dacă acum, întîmplîndu-se la fel, am putea să ne întîlnim pe acelaşi cerc. Să lăsăm povestea să curgă din nou, pentru că şi acum îmi amintesc că îmi promisesem, Dumnezeu ştie a cîta oară, că n-o să mai vin pe la T. Şi ca de obicei seara mă găsea acolo, dacă nu şi miezul nopţii, iar uneori chiar dimineţile tulburi.

Acum mă aflam din nou acolo printre cei adunaţi în imensa cameră afumată, cenuşie, cu pereţii căptuşiţi cu icoane pe sticlă, vechi, autentice, unde se găseau îngrămădite pe scrinuri şi dulapuri aparţinînd celor mai imposibile stiluri, obiecte de neînchipuit împreună : linguri de lemn sculptate, zeci de desene în cărbune, reprezentînd peisaje văzute parcă într-o lume de visuri a unui sedentar îndrăgostit de călătorii exotice şi extraordinare. Lucrări în fier forjat de un modernism de ultimă oră se înghesuiau lîngă ulcioare înflorate...

Şi atunci apăru parcă ivită de nicăieri, poate dintre icoanele pictate pe sticlă sau dintre picturile acelea despre care evit întotdeauna să vorbesc...

Am avut senzaţia că mă trezesc după un vis anost.

Şi apoi au trecut destule luni ca să-mi dau seama că nu visez... şi am scris povestirea de la început. Am reluat-o de cînd a venit ea.

Povestirile nu trebuiesc lăsate nescrise, mai ales cînd ele ne cutreieră visele noastre neştiute. Uităm faptele noastre după o vreme,

dar visele... Şi atunci, scriindu-le, reîncepem parcă să trăim visele de la capăt. Ca şi faptele, de altfel. Şi toate visele şi faptele capătă pînă la urmă o singură culoare.

Şi nici acum nu ştiu dacă e atît de frumoasă pe cit mi se pare mie. De fapt, e acel tip de femeie...

Şi-am întîlnit-o iar astăzi.

Recapitulez, dezarmat, cum ne-am cunoscut, fapt imposibil de negat (prea mult m-am gîn- dit la toate acestea ca să nu fie adevărate).

Şi într-adevăr doar ştiu atîţia oameni cărora le-am povestit:

îmi promisesem, Dumnezeu ştie a cita oară, că n-o să mai viu pe la T. Şi ca de obicei seara mă găsea acolo, dacă nu şi miezul nopţii, iar uneori chiar dimineţile tulburi. Acum mă aflam din nou acolo.

Iar dimineţile tulburi continuau buimac nişte vise înfricoşător de frumoase.

Apoi în cursul dimineţii şi ziua, toată ziua, prietenii mă întrebau ce mai face, dacă am mai văzut-o. O iubeau şi ei şi se obişnuiseră cu noi.

Le răspundeam invariabil că o voi revedea diseară.

La noapte. Şi povestea se reia. îmi promisesem... Dumnezeu ştie a cîta oară... că...

la umbră

LA UMBRĂ

Soarele îl moleşise cu totul işi i se părea aproape imposibil gestul necesar pentru a se trage la umbra bătrînului măr. Maria avusese grijă să toarne cîteva găleţi de apă rece din puţ pe iarba din jurul mărului, dar de atunci trecuseră destule ore şi umbra se mutase. Făcu mişcarea trebuitoare şi ajunsese iar la umbră. Rămase cu ochii închişi, tolănit, a- tît cît se putea de comod. Ar fi vrut să viseze, de fapt să uite. Nu mai putea. Locul viselor îl luară aducerile aminte. îl cuprinse somnul şi se bucură, mai ales că o văzu pe Maria apropiindu-se. De fapt, n-ar fi trebuit să se bucure. Ea era tristă sau distrată, nu-şi dădea bine seama. Şi poate ar fi fost mai cinstit să priceapă, să facă efortul de a pricepe, căci la urma urmei era o chestiune. de efort şi poate de uitare de sine, lucrul cel mai greu de făcut mai ales atunci cînd ceva potrivnic şi duşmănos ne îndoaie şi chiar ne doboară. Dar asta era altceva şi nu avea rost să se chinuiască iar recapitu- lînd toată povestea. Şi totuşi, există o fasci- naţie, asemănătoare celei a abisului, care ne seduce, îndemnîndu-ne la rememorarea şi a celor mai groaznice

lucruri. Ispita asta o simţi răscolindu-l şi nu-i putu face faţă. Pe ne-

simţite se prăbuşi în trecut, fapt cu fapt, zi cu zi, în întîmplările care l-au adus în starea de acum. Judecind la rece – se mai putea oare ? – ar fi trebuit să se despartă. Oamenii numesc aşa ceva divorţ şi vor neapărat să se amestece chiar pe cale legală, asta pentru a-şi satisface nevoia lor de a fi informaţi. Răutăţi 1 Dar nu trebuia un divorţ, ci s-o lase discret să plece unde vrea, cînd vrea, dar definitiv, fără obişnuitele „obligaţii", scandaluri şi amestec nesuferit al rudelor. A$a ar fi fost drept. Nu poţi obliga un om, chiar în numele omeniei sale, să se irosească pentru totdeauna. Şi dacă el vrea s-o facă, nu-i poţi cere asta chiar de te doare că nu se va mai întoarce niciodată, că niciodată nu va fi lîngă tine, – deşi ai dori-o, mai mult, ai avea nevoie – nu trebuie să-i ceri să ră- mînă. O să te doară, dar lasă-l, indiferent dacă el îţi datorează ceva sau nu.

Ultimul timp Maria şi-l petrecuse, tandră, cu el şi tactul ei perfect n-<a putut ascunde cu toate acestea dorinţa de evadare, măcar a privirilor ce alunecau pe lîngă el, arzîndu-i tîmplele parcă, undeva în spatele lui, în a- fara grădinii, în stradă, în oraşul fremătător şi mai departe, departe unde el bănuia că se poate privi atunci cînd nu eşti mulţumit de ceva, de locul unde te afli, de pildă. La spital în salonul în care toate erau albe, noptierele, paturile, pereţii, halatele infirmierelor şi oamenii înşişi – niciodată nu-şi închipuise că albul e aşa de trist, fiind poate prea

mult – Maria făcuse tot ce se poate face în asemenea situaţii şi lucrurile mergeau bine, nu-l durea nimic, devenise chiar vesel, mânca cu o poftă de care nu-şi amintea s-o fi avut din copilărie, atunci cînd venea de la joacă. Pe deasupra era şi eroul spitalului: îl cunoştea toată lumea pentru faimoasa ispravă pe care o făcuse. Cînd venea vizita de dimineaţă, directorul spitalului intra spunînd vesel:

— Să vedem ce face salvatorul nostru I

Zîmbea măgulit de atenţia tuturor. Şi aşa au trecut zile după zile. Ceilalţi îl întrebau cum o salvase. Şi el povestea simplu, modest, sau i se părea, că n-a fost cine ştie ce mare lucru, că orice om cinstit şi cu puţină îndrăzneală ar fi procedat la fel, indiferent dacă ar fi fost să scape de la moarte pe un cunoscut sau pe un necunoscut, fără a se gîndi că face cu asta o ispravă ieşită din comun. Aşa povestea şi mai spunea cum o văzuse traver- sînd neglijent strada, distrată şi visătoare, ca de obicei, atunci însă poate doar negli- jentă şi mai puţin visătoare, cît mai mult supărată – dar asta doar o gîndea fără s-o spună – şi că el a rămas pe trotuar cînd a văzut maşina aceea neagră şi lungă ca o săgeată lucioasă ţîşnind, ivită parcă din nimic şi că el nu mai apucase să se gîndească la nimic, nici la faptul că erau supăraţi, că ea plecase cu vorbe grele de lîngă el, că şi el era vinovat pentru multe. Se aruncase uitînd de toate, căci sînt clipe cînd moartea e aşa de a- proape încît uităm toată filozofia noastră de oameni sceptici şi moderni, scîrbiţi de viaţă, cînd

nu ne mai gîndim la păcatele nimănui şi cînd putem recupera măcar o parte din ale noastre. Ajuns lîngă ea, apucă s-o îmbrîn-cească într-o parte şi atunci simţi izbitura, undeva în spate, întii ca o senzaţie absolut

necunoscută, apoi ca o durere pe toată şina spinării, şi după aceea o mai văzu întinsă pe caldarîm teafără şi încolo nimic, poate întuneric.

Şi nu-i păru rău de ce făcuse sau dacă-i părea rău era că se certaseră înainte de asta, că povestită altcuiva, cearta ar fi părut stupidă, deşi – cine ştie ? – poate avea dreptate să considere lucrurile grave, căci oricum greşise şi el şi poate nu mai puţin grav. Ar fi trebuit să recunoască, ceeea ce era mai greu, că lucrurile se schimbaseră în rău şi din cauza lui, că la început, cînd erau abia căsătoriţi şi o vreme după aceea, totul mersese bine şi n-a avut niciodată senzaţia aceea de saturaţie, de blazare, despre care îi vorbeau prietenii căsătoriţi mai de mu’.t, că el, dimpotrivă, credea din ce în ce mai mult că o căsătorie poate fi cîteodată şi reuşită, ea puţind continua o iubire de tineri îndrăgostiţi, visători şi fără griji, cînd orice altceva înseamnă nimic pe Lingă iubirea lor, cînd se poate crede că „fericire[11] este un cuvînt care are o «acoperire reală şi nu e doar o aspiraţie. Iar ei erau într-adevăr şi pe deplin fericiţi, aşa cum numai o vreme .te poţi simţi, dar erau convinşi că e o stare continuă fericirea.

Soarele coborîse şi mai mult, strecunîndu-şi razele fierbinţi pe sub crengile mărului. Işi şterse fruntea transpirată şl se gîndi ca îny totdeauna ne trezim cînd sîntem mai fericiţi ca niciodată.

Apoi, cu braţele devenite puternice prin exerciţiul îndelung al unui singur gest, învîrti roţile şi-şi mută căruciorul la umbră.

Închise iar ochii şi reluă zilede, una după alta, derulîndu-le invers, începînd cu cea de ieri, apoi de alaltăieri şi aşa în continuare pînă se apropie treptat de acele de mult duse zile cînd încă nu se întîmplase nimic din ce le-ar fi putut tulbura.

Şi totul în jur se aprinse prietenos de soare, de căldură, de dragoste rămasă, de neuitate amintiri ale fericirii 'la care nu putem renunţa nici despărţindu-ne pentru totdeauna de ea.

basm cu
darius

BASM CU DARIUS

Darius, tu nu trebuie să renunţi, trebuie să te întorci de acolo de unde ai pierdut totul, de la capăt să relei lupta, tocmai de la marginea, de la începutul probabilei erori... Există undeva pe acest drum o posibilitate de a reveni victorios, chiar căzînd... înţelege, Darius, ce-ţi spun nu e <o farsă... nu e doar sfîn- ta încăpăţînare că şi fundăturile duc undeva.

Darius cumpăni arma grea care ii oscila în mină ca o balanţă în echilibru. Privi spre muntele aspru din faţa sa. Să se întoarcă ? Ar fi fost o recunoaştere că EL a cîştigat, că nu se poate face nimic pentru a schimba ceva din cele întîmpla- te. EL o luase făcînd uz de toate puterile sale – pe care nu şi le putea explica, deşi logica lui cea mai logică se străduia să le înţeleagă – şi o dusese undeva sus înspre crestele ascuţite şi albe ale munţilor aceştia care-i interziceau drumul înainte, îi sfîşiau privirea ca muchiile tăioase, reci, dîndu-i a înţelege despre neprietenia locurilor.

Darius, înţelege, trebuie să cîştigi acest

joc al răpirii. El e pentru tine o încercare a unei închipuite iubiri pe care n-ai lavut-o, dar ai dorit-o sau ai avut-o fără a o dori îndea-

juns. Vezi, acuma trebuie s-o doreşti mai mult şi asta e încercarea. S-o doreşti.

Acum trebuie dorit totul cu o nelegiuită încăpăţînare, pînă la moarte, pînă la moartea altor speranţe, vrei să spui, probabil.

Darius mai făcu vreo clţiva paşi. Privi sţinea lucioasă şi-şi ridică iruntea spre Înaltul ei, spre vlrful ce părea că nici nu există, pierzlndu-se undeva spre locul la care ochiul nu ajungea. îşi puse arma la spate pentru a avea mîinile libere. Avea acum mare nevoie de ele. Dacă va birui lipsa lui de Încăpăţînare, stlnca n-are cum să reziste, doar Incăpăţînarea e mai Înaltă declt acest inert bloc de piatră in-expresiv ca o metaforă uzată. Ea dispăruse luată În noaptea aceea cu tunete ce parcă mutaseră din loc toate stîncile, rupseseră toate cărările, rătăcindu-le, că nu se mai putea nimeri nici un drum spre vlrful muntelui. EL venise pe neaşteptate plutind pe carul LUI ca un nor greu şi cenuşiu, dar alunecÎnd nebănuit de viclean prin preajma casei sale durată cu atlta trudă şi zidurile de pază n-au fost de ajuns pentru a opri zborul LUI şi s-a simţit În aer o miazmă rău mirositoare a

trupului LUI vrăjitoresc şi bolnav. Şi cînd a plecat lulnd cu EL tocmai ceea ce...

Darius, atunci n-ai făcut ce trebuia, atunci ai pierdut partida. în acea unică clipă.

Există clipe, Darius, chiar fără importanţă părînd, cînd de un gînd al nostru nevenit la timp se leagă toate ‘înfrîngerile ce vor urma. Ajunge să aştepţi prea mult, ca să nu mai ai ce aştepta după aceea. De ce ai

rămas nemişcat mai mult decît trebuia ? A- cum încearcă să prinzi din urmă mişcarea nefăcută la vremea cînd trebuia încercată. Hai I

Darius se caţără pe prima stîncă. Col ţii ascuţiţi îi răneau toate încercările. Nu renunţă. începu lupta disperată cu la* şitatca lui ascunsă, cu neîncrederea. Pas cu pas, muchie cu muchie, stincă cu stîncă, muşcîndu-şi buzele pînă la rană, urcă spre acel duşman nevăzut lui acum.* O *să-l biruie şi o să-şi ia dreptul înapoi. Chiar dacă timpul trecuse prea repede şi prea mult, chiar dacă se hotărîse greu, nu trebuia să creadă că nu se mai poate face nimic. Se poate...*

Darius, acum ai să vezi că se poate. Doar există o dreptate, nu ? Dar dacă e tîrzie... ? Ah, dar nu lăsa iar otrava asta a anilor tăi să te încovoaie. Nu! Există o clipă cînd se poate recupera totul. Trebuie doar să ai grijă să nu cazi cumva înainte sau după ea. Nu e numai calcul sau nu eşti lucid cu totul sau nu ţi-e limpede operaţia asta. E vorba de aşteptări, de a te opri să aştepţi la momentul cînd ai văzut că asta nu aduce nimic bun. Deci eroarea. Dar înţelege, Darius, exact a- tunci trebuie, cînd vezi asta. Dacă te mai gîndeşti, pierzi, deci nu mai gîndi sau nu mai gîndi cu arma în cumpănă. Trebuie să tragi decum ÎL vezi.

Darius ajunsese aproape de crestele munţilor. De le va atinge, va începe co- borîşul pe lumea aceea de dincolo, unde el este mai tare şi celălalt va fi învins şi îi va lua totul LUI, celuilalt. Acolo,

dincolo, memoria care l-a jignit prin ce *ii întoarce mereu, din urmă, nu mai are nici o putere, nici măcar nu-l va sicii ca o plictiseală comună. Cînd va depăşi muchia, se va răsturna cu faţa înainte a- supra duşmanului său, care a venit plu- tind pe aripile sale, ca Intr-un basm unde ar putea juca rolul răpitorului acela de prea frumoase Ilene-Coslnziene. El, Insă, va fi poate aşa cum stă acum, cu arma pregătită, nu ca un Făt-Frumos – cum să mai fii frumos cînd încă eşti un în- frînt ? – dar va avea totuşi curaj, ceea ce li va putea da ei speranţa că va fi salvată din ghiarele LUI lungi, tot ca în basme sau. ca In coşmarul copiilor.*

Darius, acum vei face în cîteva, puţine momente, tot ce n-ai făcut şi trebuia să faci în întreaga viaţa ta. Da, totul repede şi bine. Pripeala nu mai e un pericol. Cînd ai pierdut o viaţă întreagă, niciodată nu te poţi pripi îndeajuns ca să refaci un teren despre care tu trebuie să fii primul care să crezi că nu e încă pierdut... Acum, Darius, hai I Ea te aşteaptă s-o salvezi. Hai, creasta a ajuns la fruntea ta; uite-o cum a coborît pînă la o- chiul tău ce a început deja să vadă ceva de dincolo. Vezi ce limpede e totul ? Se vede pînă departe, pînă în marginile de dincolo de...

Darius făcu ultimul pas, Incălecă sflrşit de oboseală coama muntelui, respiră a- dine şi privi valea aceea prelungă ce se deschidea nesfîrşit de albă, de clară şi luminoasă.

Dincolo era ziuă, sau se făcuse acum pentru el, ca să-i lumineze acest

drum al ultimei sale victorii, căci victorie trebuia să fie.

Nu fi trist, Darius, trebuie să existe şi în şirul victoriilor una ultimă, aceea care o obţii înainte de a constata că nu mai ai duşmani. Atunci cînd nu ai cu cine lupta, nu ai nici cum să mai fii victorios. E trist, Darius, ce să facem, ne trebuiesc şi duşmanii I

Duşmanul acela înaripat care-i răpise avîntul şi dreptul său va veni în bătaia puştii sale.

Şi răfuiala cu nedreptatea făcută, cu ezitarea de altădată, se va petrece acum, tîrziu, e drept, dar se va petrece, aici, dincolo de muchiile aspre ale munţilor care i-au înroşii mîinile şi i-au sfîrşit respiraţia. Dar n-are importanţă, după urcuş nu poţi fi altfel decît puţin obosit; se va odihni, după ce va învinge ca un Făt- Frumos zmeul. Şi zmeul vine întotdeauna la sfîrşitul basmelor, special pentru a fi înfrînt. Doar atît că e sfîrşitul basmului...

romanţă pentru
E

ROMANŢĂ PENTRU E

Motto :

A. s-a născut cînd mi-era foame.

— Acum ascultă !

— Nu ascult1

— Aşteaptă să-ţi spun această întreagă poveste. Tu veniseşi...

— Eu n-am venit niciodată I

— Ai venit în seceta aceea ce se cheamă singurătate, cînd pe plopi îi dor vânturile uscate.

— Dar plouase zile şi nopţi, fără milă şi odihnă, ca într-un început de război, cînd duşmanii se muşcă încă proaspeţi, asemeni fiarelor.

— Nu I Tu veniseşi amestecîndu-mi fraudulos toate simţurile şi mai ales, cel special, unic, al speranţei, cînd se poate crede că umbrelele noastre de soare ne apără şi de ploile furibunde.

— Dar eu n-am fost acolo. Eu eram pe oceane pustii, unde vântul obosit adia a prietenie de naufragiaţi ce se vor iubi mereu între ei pentru că i-a iubit o vreme moartea.

— Ba erai. Erai cu mine, erai în sîngele meu mult prea subţire pînă atunci pentru a putea purta o iubire.

— Dar eu nu te-am iubit...

— Mă iubeai cu speranţa cerbilor hăituiţi, atunci cînd şi ei aşteaptă vînătorii, dar pentru lupi.

— Există o speranţă a morţii duşmanului. Asta nu înseamnă...

— ...că nu mă iubeai. Mă iubeai avînd spaima că toate drumurile duc în cursă, în- tr-o cursă <a cerbilor şi a lupilor.

— Eu eram doar posibila victimă. Aşteptam o ocrotire a cuiva necunoscut aşa cum aştepţi după-amiezele poştaşul să-ţi aducă o veste pe care de fapt n-ai motive s-o aştepţi, n-ai de unde. E ca o bătaie în uşă cînd n-are cine veni, sau cînd te afli într-un oraş necunoscut, fără cunoştinţe, e ca o dorinţă căreia nu i-ai aflat încă numele.

— Dar mă iubeai...

— Da, te iubeam exasperată că nu poate fi înţeles ceva ce este -aşa de simplu de înţeles. Avem nevoie de iubirea noastră, ca de strada noastră, de oraşul nostru, ca de casa noastră, de iatacul nostru, unde să respirăm aerul nostru familiar, al nostru, înţelegi ? Trebuie să fie un om al nostru oare să ne dăruiască acest aer. Dacă el nu există, îl inventăm noi, atunci cînd ne este foame de noi înşine, să ştii, nu de altcineva. Asta nu se cheamă egoism, ci doar dorinţa noastră de identitate. Nu putem călători clandestin prin viaţă, nu putem fi mereu pasageri fr-auduloşi. Trebuie ca o dată şi o dată cineva să ne ia de după umeri şi să ne spună : „Vino cu mine.

Sînt cu tine. Sîntem doi. Nu sîntem singuri. O să avem un permis de liberă trecere pe un nume anume. O să existăm cu adevărat. O să fim recunoscuţi că sîntem şl noi în preajmă. O să avem acest drept".

— Dacă ştiai toate acestea, de ce nu m-ai... (aici manuscrisul învechit al acestui dialog s-a şters şi nu se mai înţelege nimic).

— Te iubesc 1 Te iubesc 1 Te iubesc I Te iubesc, colectivitatea, mea necesară. Te iubesc... pentru că... (aici, iar nu se mai poate citi nimic în manuscris).

circu
l

fclRCUL

Ploua necontenit de două săptămîni. Sub cerul plumburiu zilele se scurgeau întunecoase, parcă era mereu pe înserat. Totul era ud, incit aveai impresia că orice atingi e moale, îmbibat de apă. Toamna, mai păcătoasă ca de obicei, se lungise peste măsură. Drumurile aproape că nu se mai vedeau de sub apă, părînd şi ele nişte rîuri.

Bătrînul circ ambulant se tîra pe şosea cu cele patru vagoane ale sale trase de caii şi ei bătrîni, slabi, nemîncaţi şi pe deasupra uzi. Şiroaiele de apă le cădeau în perdele subţiri, ondulate pe coastele lor proeminente de a- nimale lihnite de foame.

înaintau greu. Drumul era plin de gropi a- dînci şi dese, iar vagoanele greoaie ameninţau din moment în moment să se răstoarne.

înăuntru, cei din trupă, zgribuliţi de frig, nu scoteau nici o vorbă. Ultimul spectacol fusese un eşec ca şi altele din anuil acela. Nu mai mergea. Trupa slăbise. Cei mai buni plecaseră. N-au mai putut îndura. Unii s-au angajat la alte trupe, alţii se hotărîră să încerce o meserie, oricare

alta. Mai erau vreo douăzeci cu totul. încropiseră cu greutate un program nou după slabele puteri pe care le mai aveau, dar ultimul spectacol fusese fluierat şi lumea, puţină cîtă era, ceruse banii înapoi. Cu un număr jalnic de dresură de urşi —- şi aceştia slăbiţi de nemîncare – şi cu cîteva salturi mortale nu se mai putea continua. Parcă nici Mitică, clovnul, nu mai avea haz. Da, nu se mai putea continua, toţi gîndeau la fel, dar nici unul nu avea curajul să rostească cu glas tare asta.

Ce-ar fi făcut după- aceea ? La altceva <nu se pricepea nici unul din ei. Din ta.tă-n fiu atîta învăţaseră. Erau născuţi şi crescuţi la circ. Părinţii, bunicii lor din circ trăiseră. Niciodată nu fusese uşor. Dar aveau succes şi indiferent cite mizerii îndurau, atunci cînd în arenă răsunau aplauzele, toate necazurile se topeau şi era ameţitor de frumos. Nici nu cereau mult de la viaţă. Să poată trăi, să aibă ceva de mîncare, dar în primul rînd să fie iubiţi acolo, în arenă, în costumele lor strălucitoare. Să ştie că nu mai e nici un loc liber şi că afară mai sínt alţii care ar dori să intre.

De fapt, ei nu trăiau cu adevărat decît în arenă. Zilele se scurgeau în aşteptarea serii cînd toate luminile se aprindeau şi cînd cupola circului devenea tumul unui castel de basm. Erau două lumi în viaţa lor : cea obişnuită de zi, cu drumuri lungi, obositoare, cu lucrul în mare grabă la instalarea sau strîn- gerea circului şi a doua lume, pentru ei singura adevărată, de seară, cea din timpul spectacolului. Tot

ce fusese pînă atunci urît, greu, neplăcut, se topea făcînd loc frumuseţii. Orchestra cînta sacadat marşul de deschidere a spectacolului, luminile erau aprinse peste tot, în aşa fel că nu mai aveau nici umbră şi
CtKCtit

---

poate tocmai de asta li se părea că plutesc undeva, sus, într-un aer pur. Ei erau eroii sărbătoriţi ai serii. Nu era cu putinţă să nu fie fericiţi, căci în asemenea momente, cînd ieşeau în arenă acoperiţi de lumini şi de a- plauze li se părea că au totul, că fericirea este posibilă, ba chiar reală.

Dar acum... Totul ieşea pe dos. Erau mai puţini, mai slabi, mai bătrîni. Copii să le ia locul nu mai veniră pe lume. în ultimii ani femeile lor deveniseră apro-ape toate sterpe. Tot cei bătrîni duceau greul programului, dar^ în ce hal! „Duo trapez" care altădată ţinea' sala înspăimîntată, cu sufletul Ia gură, încărunţiseră şi încet, încet, simplificară numărul în aşa fel că acum era o joacă chiar pentru cel mai nepretenţios spectator. Dar nu numai ei. Toţi cîţi mai erau au fost nevoiţi să-şi simplifice numerele. înainte puteau fără greutate să încropească un program de patru, chiar cinci ore. Acum abia reuşeau să adune cîteva numere pentru o oră, o oră şi jumătate.

De după o colină se ivi un orăşel cu căsuţe aproape ca de sat. în ochii tuturor se citea speranţa. Poate vor reuşi să adune cîţiva bani. în ziua aceea nu nunoaseră încă. Bucuria le fu, însă, de scurtă durată. Unul din caii ce trăgeau

primul vagon se poticni şi căzu. încercă să se ridice. Oamenii îl sprji- niră. Dar calul, cu un icnit scurt, se prăbuşi mort. Asta mai trebuia. Opinti ndu-se,~ cîţiva traseră vagonul pînă în .marginea orăşelului.

Stăteau cu (toţii tăcuţi, cu privirile aţintite în pămînt. Nu aveau curajul să se uite unul

la altul. Şi spectacolul acesta fusese jalnic. Veniseră cîteva zeci de oameni, din care plecaseră jumătate. Ceilalţi, nemulţumiţi, vociferaseră. Bietul Mitică ieşise din arenă în fluierături, cu lacrimi mari rostogolindu-se pe obraji, spălînd fardurile sale de clovn.

Şi acum tăceau. Toţi îşi dădură seama că, fără nici un cuvânt, hotarîrea fusese luată. Inevitabilul se întîmplase. Trebuia să se despartă. Vor vinde ce se putea vinde, vor împărţi între ei banii şi ce se putea lua din ce rămînea nevîndut. Apoi vor pleca, fiecare unde va putea.

„Şeful", oum îi ziceau ei, vorbi, în sfắrşit, cu mare greutate, înecat aproape :

— Da. Asta e. Să vedem ce putem să vindem. Cîţiva să meargă pe uliţi să spună că vindem tot. Vom da la fiecare ce-am câştigat din vînzare. Dacă rămîne ceva din lucruri, luaţi-le.

Lumea se strânsese destul de repede. Venise fiecare la gîndul că va găsi ceva de cumpărat pentru gospodăria lui. Unii veniseră din curiozitate. Oricum, zicea cineva, nu vezi în fiecare zi cum moare un circ. Cei tineri se adunaseră ca la o distracţie .ciudată.

Tîrgul începu. Localnicii se plimbau printre şirurile de lucruri întinse ca la piaţă. Şi aveai ce vedea : lăzi de diferite mărimi, frînghii, bare de oţel, bîrne de brad, scîn- duri, panouri de lemn şi pânză vopsite, sau pictate, haine de cele mai felurite mode (fracuri, rochii lungi, pantaloni .cadrilaţi de clovn), colivii, unele cu păsări, baticuri colorate, farfurii, mingi enorme de gumă, multe foi de cort, papagali vorbitori, un cîine dresat, un şarpe îmblînzit, doi urşi mari dar tare

slăbănogi. Erau de vînzare şi cele patru vagoane cu roţi de cauciuc precum şi caii bă- trîni. Se găseau şi multe alte mărunţişuri. Puteai cumpăra lucruri cu totul imposibil de găsit cu alt prilej. Se adunase lume şi din satele vecine. La preţuri de nimic mulţi luară şi ce le trebuia şi ce nu. Doar localnicii se tîrguiau cu înverşunare şi aproape că fixau ei preţul, simţind că oricum vor cumpăra pînă la urmă tot ce ar fi dorit.

Cîţiva făceau glume pe socoteala bieţilor „circari". Aceştia, tăcuţi, cu lacrimi în ochi, urmăreau tot ce se întîmpla. Către seară se vînduse mare parte din lucruri. Mai rămăseseră şi urşii oare aşteptau liniştiţi, cuminţi, să li se decidă soarta. „Şeful" îi oferi gratis oricui i-ar fi dorit. Nimeni nu se arăta dispus să-i ia.

încet, încet, lumea se împrăştia. Cei din trupă rămaseră pe cîmpul din marginea orăşelului împreună cu urşii care aşteptau în continuare liniştiţi, uitîndu-se la stăpînii lor. Adunară ce mai rămăsese : cîteva haine ponosite, cîteva frînghii, 2—3 lăzi. împărţiră hainele. Apoi „Şeful" adună banii. Nu erau mulţi. Făcură socoteala cît «ar veni la fiecare. De fapt nu vînduseră circul, ci mai degrabă se lăsaseră jefuiţi.

Se punea întrebarea ce să facă cu urşii. În orăşel nu-i puteau lăsa. Se deciseră ca dresorul să-i ducă undeva la cîţiva kilometri, în pădurile ce se vedeau pe dealurile din jur şi să le dea drumul acolo.

Veni şi clipa despărţirii. De fapt nici unul n-ar fi plecat de lîngă ceilalţi şi nu ştiau în- cotro să se îndrepte.

Se uitau unii la alţii. Ezitau. Ar fi trebuit

să-şi spună ceva la despărţire. Doar ii legau atîtea tristeţi şi bucurii, atîtea seri de neuitat sub cupola circului, atîţia ani împreună. Unii dintre ei erau şi rude.

încet, încet, se împărţiră în grupuri. Aşteptau parcă ceva. îşi strînseră mîinile în tăcere. Femeile plîngeau. Bărbaţii, încruntaţi, aspri, voiau să pară nepăsători.

Unii se pregăteau să o ia înapoi pe drumul pe care veniseră, cu gîndul poate de a se angaja la mica fabrică de cherestea pe care o zăriră din mers. Alţii se îndreptau spre gară să ia trenul undeva... Ceilalţi o luară pe drum înainte... fără să ştie unde, gîn- dind că or să vadă unde vor ajunge şi ce vor face.

Mitică o luă şi el pe şosea, cu mersul său legănat, deformat după douăzeci de ani ai meseriei sale de clovn. în urmă venea dresorul cu cei doi urşi după el, greoi, parcă trişti şi ei.

Din cînd în cînd Mitică se întorcea, privind dresorul ce-l urma. Şoseaua străbatea pădurea. Dresorul se opri, apoi hotărît intră în pădure, făcu cîţiva paşi, dezlegă urşii şi bătîndu-i prieteneşte cu palma pe spinare, îi împinse înainte, iar el se întoarse repede şi fugi spre şosea. Clovnul îl aştepta. îi ocoli privirea...

Fără să schimbe nici o vorbă o luară îna- inte,^ unul în spatele celuilalt cu capetele în pămînt. Nu după multă vreme auziră un tropot surd în spatele lor. Se întoarseră. Urşii se apropiau alergînd. Ajunşi în drepul dresorului/ îl încadrară strîns, mîngîindu-l a- proape cu blana lor. Se opriră. Dresorul, ne- hotărît, se juca nervos cu cureaua de la zgarda ce-i

rămăsese în mînă. Apoi, respi- rînd adînc, se hotărî.

începu să lovească urşii cu cureaua, furios, înjurîndu-i, şi îi goni iar spre pădure. Urşii se feriră şi apoi dispărură în goană printre copaci. Omul iuţi pasul pe şosea pentru a-l ajunge pe cel din faţă, clovnul care urmărise scena din apropiere. Alergau amîndoi gîfîind. Deodată urşii apărură din nou, chiar lingă ei. Clovnul luă o bucată de lemn uitat pe marginea şoselei şi, împreună cu celălalt, lovi cu disperare animalele, care nemaiputînd răbda se afundară din nou în pădure pentru a reapărea nu după multă vreme în drum.

Cei doi îşi dădură seama că nu pot scăpa de urşi. începură să-l lovească năprasnic, pînă cînd animalele se înfuriară şi începură să opună rezistenţă. Pe nesimţite totul se transformă într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Oamenii nu putură rezista. Dresorul căzu primul, sfîrtecat de labele urşilor. Clovnul încercă să fugă. Abia făcu cîţiva paşi cu mersul său legănat, profesional, şi fu ajuns de unul din cei doi urşi. Trântit la pămînt, nu mai apucă să se apere.

Urşii stătură apoi un moment speriaţi şi dispărură de astă dată definitiv în pădure.

Cei doi fură găsiţi abia a doua zi. Dresorul murise. Clovnul mai trăia, dar se vedea că n-o s-o mai ducă mult. Şi, într-adevăr, deschise ochii, privi la cel aplecat asupra lui.

începu să vorbească. Se înţelegea foarte greu ce spunea. Despre circ vorbea, despre viaţă, a lui prob abil. Din cînd în cînd rîdea, se strîmba, ca un bun clovn ce era. începea o glumă, fără a apuca s-o termine. îşi amintea cîte ceva din frumoasele şi neuitatele seri de sub cupola circului. O lacrimă îi fugea de sub pleoape, apoi iar rîdea sfîşiat. Dar nimic nu se înţelegea clar din ce voia să spună. Deodată, cu faţa luminată, privi în jur. Cu un efort, spuse clar de astă dată :

— S-a sfîrşit reprezentaţia, dragii mei spectatori!

Apoi muri liniştit.

păpuşa

PĂPUŞA CU CLOPOŢEI

Telefonul sună. Mihai, aproape prin somn, cu o frîntură do vis încă în minte, întinse cu greutate mina spre receptor.

— Alo ! Da.

— Mihai Pantea ?

— Da.

— Mihai ? Liana la telefon.

— Liana ?

— Da. Nu mai ţii minte ? Liana Cosma. Se poate, Mihai, să nu mă mai recunoşti?

— Ah! Liana, iartă-mă, dar acum m-am trezit. Cum să nu-mi amintesc ? Eram însă buimac de somn. Ce faci ? Cu ce ocazie la Bucureşti ?

— O să-ţi povestesc.

— Mă bucur imens că m-ai căutat.

— Eşti drăguţ. Acelaşi, ca altădată.

— Nu, sincer mă bucur. Au trecut cîţiva ani. Stai să vedem cîţi ?

— Te ajut eu. Sîntem în 1966. Ultima dată ne-am văzut în 1959.

— Deci 7 ani.

— Şi to.t aici, în Bucureşti.

— Da. Pot să te văd ?

— Diseară. Abia am venit. îţi telefonez din gară. Mă duc acasă. La vechea mea casă, închipuieşte-ţi că tot acolo trag. Stau

la a-

ceeaşi gazdă. Cred că diseară ne putem în- tîlni.

— Unde ?

— Fixează tu.

— Pot să te iau de acasă ?

— Mai ştii drumul ?

— Cred că da.

— Cînd vii ?

— La şase.

— Bine.

îşi mai spuseră cîte ceva, şi apoi Mihai lăsă receptorul.

Pe atunci ea era studentă la geologie. Aşa cum se întîmplă de obicei, un prieten i-a prezentat-o şi o Vreme se întîlniseră întîm- plător, împreună cu ceilalţi din grupul lor. Apoi Mihai o invitase la un film. Pe nesimţite se apropiară tot mai mult. El abia terminase facultatea şi din primul salar, – salarul festiv, cum îi spusese – petrecuseră o seară frumoasă într-un restaurant la şosea. Au rămas pînă tîrziu. Ca întotdeauna în asemenea cazuri, îşi povestiseră unul altuia viaţa cu acel plus de sinceritate pe icare îl creează atmosfera de ciudată intimitate a unui restaurant. Muzica, ora tîrzie din noapte, puţină băutură, -toate contribuie la ştergerea contururilor severe <ale discreţiei obişnuite. Li s-a părut că se cunosc mai bine, că se cunosc de mult, că s-au căutat mereu, că aveau nevoie unul de altul pentru a se destăinui. Poate că li s-a părut sau poate chiar aşa a fost, că fiecare a ascultat povestea vieţii celuilalt cu atenţie, cu înţelegere. Cînd

sîntem înduioşaţi de noi înşine şi credem că celălalt ne înţelege, începem să-l iubim puţin. Dar poate ca a fost altceva, sau poate că a fost mai mult, în orice caz ce a urmat a fost mai mult.

El a condus-o noaptea tîrziu acasă. Liana l-a rugat să intre. Mihai nu-şi mai amintea exact ce se întîmplase apoi în seara aceea. Fuseseră amîndoi foarte stingheriţi. Ea aproape regreta că-l chemase. Se gîndea probabil că o să-i facă o „impresie proastă", cum zicea fetele, colegele ei. Lui, încurcat, îi fu teamă să facă sau să spună ceva, gîndindu-se că ea l-ar crede necuviincios -sau prea îndrăzneţ. Conversaţia a fost banală, monotonă, prudentă. La un moment .dat nu mai avură ce să-şi spună. Pînă la urmă ea salvă situaţia. Îi arătă o păpuşă din material plastic. Nu era deloc frumoasă. De fapt, păpuşa se compunea din nişte sfere: una era capul, două mai mici, urechile, alta era pieptul şi o alta mai mare abdomenul. O păpuşă ca oricare alta, dacă nu de-a dreptul urîtă. Dar de cum o mişcai puţin, răsunau din interiorul ei nişte clopoţei dulci, suavi, ca un zvon adus din depărtări. Sunetul lor era pur, de cristal, şi aveai impresia că vibrează într-o altă atmosferă decît cea a noastră, pămînteană. Fără să vrei, sunetul lor îţi chema în minte o lume de undeva de sus, din înălţimi necuprinse, din ceruri nebănuite. Clinchetul lor muzical era proaspăt, tineresc, puternic, deloc strident. Era mai curînd de o putere re-

ţinută, bănuită şi îşi modifica tonul după felul cum mişcai păpuşa.

Legănată lin, uşor, clopoţeii din interior chemau parcă visele noastre cele mai* frumoase, iar sunetele se pierdeau treptat, încet în ecouri prelungite, departe, probabil acolo unde se pierduseră şi visele. Dacă o mişcai sacadai, cu pauze scurte, păpuşa îţi rechema un trecut misterios, amintindu-ţi de lucruri ce au fost o vreme şi apoi s-au depărtat de noi, pentru că sunetul dispărea şi el discret, topindu-se în vid, în pauzele dintre mişcările păpuşii. Dacă o săltai în sus şi o opreai brusc, sunetul clopoţeilor vibra intens, tulburător ca o dorinţă a noastră adine tăinuită. Dacă o roteai continuu, sunetul ieşea uniform, nesfîrşit, asemănător durerii care nu se uită niciodată.

Dar cel mai tulburător sunet puteai să-l auzi dacă mişcai păpuşa fără nici o regulă, dezordonat, imprimîndu-i schimbări de direcţie neaşteptate, cînd repezi, cînd foarte lente şi apoi combinîndu-le între ele. Atunci devenea parcă altul, se amplifica, era tragic şi vesel în acelaşi timp, cîştiga rezonanţe nebănuite, lăsa impresia unor înălţări şi prăbuşiri ameţitoare ca tot ce trăim pînă ia un moment dat sau tot ce aşteptăm cu nerăbdare să trăim, dar avînd ceva şi din spaima neprevăzutului. Clopoţeii erau parcă adieri mîngîietoare de vînt sau uragane pustiitoare.

Atît îşi amintea din prima seară.

S-au mai întîlnit apoi de nenumărate ori. Cînd o vizita făcea mereu păpuşa să cînte. Farmecul păpuşii şi poate chiar a sunetelor pe care le scotea nu se găsea în bilele ce o compuneau, ci, mai curînd, în ceea ce te făcea să-ţi imaginezi muzica ei. Cu ochii închişi puteai să te gîndeşti la orice, ascultînd.

S-au văzut destul de des o vreme. Cum era de aşteptat, şi fiecare din ei o simţise, începură să se iubească. Mihai, omul rece şi calculat de pînă atunci, deveni pasionat şi romantic, cum nu fusese decît la optsprezece ani. Iubirea lui a însemnat o dăruire totală. Nu se întrebase niciodată de ce o iubeşte (Cînd începem să ne susţinem sentimentele noastre argumentîndu-le prin calităţile celuilalt, e un semn că iubirea noastră are nevoie de proteze). E drept că Liana era de o frumuseţe care te tulbura şi nici nu-ţi permitea să argumentezi logic. Asta pe lîngă faptul că Mihai se simţea întotdeauna lîngă Liana aşa cum crezuse că te poţi simţi lîngă o femeie pe care o iubeşti. Şi i se părea de ajuns.

Dar lucrurile ce s-au întîmplat după aceea, Mihai şi le poate explica mai greu, ca de altfel, atîtea «altele pe care nu le vom pricepe niciodată. Ea a -terminat facultatea şi a plecat undeva pe un şantier din ţară. Şi-au scris o vreme. S-au revăzut pentru cîteva zile în Bucureşti. Apoi ea a plecat din nou pe un şantier din provincie şi de aici în altă parte, pînă cînd i-a pierdut urma.

Cu trecerea lunilor şi anilor scrisorile au devenit din ce în ce mai rare. Cînd ea venise odată în Bucureşti, el era plecat într-o delegaţie. Altă da-tă nu l-a găsit la telefon şi apoi nu l-a mai căutat deoarece stătuse doar două zile şi nu avusese pur şi simplu timp. încet, tot pe nesimţite, cum începuseră să se iubească, uitarea se aşternu ca o ceaţă între ei.

Acum poate minată de o amintire, poate de un gînd mai vechi, poate de vreun obiect dăruit de el, găsit pe undeva, Liana îl căutase la telefon.

Mihai ajunse pe la şase fără zece. Strada o găsi aproape fără nici un efort. Ajuns în faţa casei, o recunoscu. Sună. După cîteva secunde uşa se deschise. Simţi cum îl învăluie treptat emoţia. în prag apăru Liana. Era tot ca altădată, poate că şi zîmbctul ei niţel stingher să fi fost acelaşi, ca pe vremuri. Dar parcă era prea stingher acum. îi sărută mîna. Intrară. După ce îl invită să ia loc, se priviră. Dar nu în ochi, ci parcă ocolindu-se. Ea încearcă să joace rolul gazdei, cît mai firesc cu putinţă, simulînd chiar obişnuinţa. Dar nu-i reuşea. îi turnă coniac în pahar. Băură ciocnind tăcuţi. Fiecare ar fi vrut să spună ceva şi le părea rău că nu puteau s-o facă. Pînă la urmă Liana cu un efort, zîm- bind cît putu mai vesel, spuse :

— Ştii ? Mai am păpuşa aceea cu clopoţei. Vrei s-o asculţi ?

Mihai încuviinţă tăcut şi luă păpuşa. O

mişcă la început încet, încet de tot, apoi mai repede, mai repede, apr-oape cu furie şi cînd i se păru că o obosi îndeajuns, o legănă doar, din ce în ce mai rar ca pentru a o odihni. Sunetele clopoţeilor răsunară limpezi ca un izovr lin, apoi asemănător unui rîu năvalnic, parcă de undeva de departe, de departe de tot, din urmă, de undeva din trecutul îndepărtat, chemînd ceva ce nu mai putea veni niciodată. Mihai ascultă ultimele acorduri ale păpuşii şi se gîndi că ar fi foarte interesant să vadă cum arată clopoţeii din interiorul ei. Poate aşa şi-ar fi putut

explica de unde vin şi cum se nasc acele sunete ciudate ce ne cheamă în memorie atîtea lucruri şi întâmplări de mult duse. Poate tot pe această cale ar fi putut ajunge să înţeleagă chiar mecanismul amintirilor. Cine ştie, păpuşa, cu tainele ei ştia... Dar pentru asta ar fi trebuit s-o desfacă, s-o strice, ca să privească înăuntru. Şi poate nu e bine niciodată să ne distrugem păpuşile.

fug
a

FUGA

Mai privi încă o dată în jur. Cămăruţa ce fusese a lui de atîţia ani părea în amurg şi mai întunecată ca de obicei. Pereţii afumaţi se pierdeau treptat în întuneric cu cît se apropiau de colţurile înnegrite. încercă să-şi amintească dacă nu uitase nimic. Lîngă sobă zăcea o grămăjoară de hîrtii rupte mărunt, care nu mai încăpuseră în soba ticsită. Rupsese tot ce amintea de viaţa lui de pînă a- cum. Scrisorile primite, mai ales ale Lidiei, le făcuse bucăţele cît mai mici cu putinţă, vrînd parcă să le facă să dispară cu totul. Le-ar fi dat foc, dar nu se putea. Soba era înfundată de astă iarnă. Propriile scrisori re- tumate cine ştie cum sau trimise pachet înapoi rămăseseră ultimele, dar pînă la urmă nu supravieţuiră nici ele. Fără să vrea deveni melancolic. Să dea telefon lui Andrei ? Să-i spună că pleacă ? Nu, n-avea sens, din moment ce ştia că el se opusese cînd a auzit de intenţia sa. Mai stătu un moment pe gîn- duri, apoi ridică geamantanul. Nu era nici mare şi nici greu. Aici era tot ce avea. Cî- •teva cămăşi, nişte pantaloni de vară şi altele,

puţine de acest fel. Cărţile le vînduse. Erau prea grele şi incomod de cărat la drum. Ieşi şi închise uşa cu cheia. Ridicînd privirea

FUGA

văzu cartea sa de vizită prinsă cu pioneze. „Radu C. Stanca". îi veni să rîdă: „Cine dracu, îi dăduse ideea ? A, da, actoraşul a- cela de la Teatrul de pe Giuleşti care-i spusese că orice om „bine" trebuie să aibă cărţi de vizită tipărite". Aşa ajunsese să-şi pună şi pe uşă una. O rupse înjurînd încrîncenat în gînd : „Fleacuri, fasoane...".

Urcă scările înguste şi murdare pînă la portar. Nea Sandu îl întîmpină cu „S’ trăiţi domn' Stanca". Radu dădu din cap răspunzînd la salut. Zîmbi în sinea lui, fără să vrea. Multe văzuse portarul ăsta. Chefurile pînă la ore tîrzii, vizite de-ale „damelor", vorba lui, şi uneori chiar scandaluri. Dar închisese ochii discret. Practica un şantaj făcut cu evidente semne de simpatie pentru isprăvile lui. E drept că Radu îi dădea de băut, ţigări şi uneori îi avansa mici sume cu titlu de împrumut, pe care uita intenţionat să i le ceară înapoi, aşa cum nea Sandu uita să i le restituie.

— Pleci de tot, domn' Radu ?

— Da.

— Unde ? Laşi Bucureştii ? Simţise el ceva.

— Da. în provincie, la o rudă.

îşi mai ziseră cîte ceva. Nea Sandu declară, aproape teatral, că n-o să mai găsească un locatar aşa simpatic şi „de viaţă". îşi strînseră mina. Radu simţi un fel de silă. Pe stradă îşi dădu seama că sila nu-l părăseşte, că dimpotrivă, toată bruma de bună dispoziţie se dusese. La colţ văzu un telefon public. Se opri. Ar fi trebuit, totuşi, s-o anunţe pe Lidia că pleacă. Dar îi fu teamă că o sa dea peste mătuşa ei, la care sta. După cele întîmplate, se aştepta la vorbe grele. Ezită şi apoi se îndreptă spre tramvai. începu să plouă. îşi îmbrăcă fîşul şi aşteptă să vină 2.

în gară gîndul de a telefona îi veni din nou. Dar în forfota şi gălăgia de pe peron tot n-ar fi

putut auzi nimic la receptor. Se urcă pînă la urmă în tren. îşi ooupă locul şi aşteptă plictisit plecarea. Se uită la ceas. Mai era un sfert de oră. Simţi că ceva îl macină, îl frământă. De ce să se ascundă: îi părea rău că pleacă. Oricum, aici îşi înjghebase un anumit mod de viaţă. Avea un serviciu, nu grozav, dar, oricum, era ceva. Mai ales că avea un şef care-l crezuse întotdeauna un mare talent şi nu făcuse niciodată nazuri când îi spunea că merge să filmeze sau să repete la teatru. La drept vorbind treaba la serviciu mergea şi fără el la fel de bine. Şi totuşi, acum trebuia să plece din Bucureşti şi nu mai tîrziu. După cele întîmplate nu se putea face altfel... Trebuia.

Vagonul se zgudui câteva clipe, apoi peronul începu lin să alunece în urmă. Radu se ridică brusc, aproape întinzîndu-se spre valiză, ca într-o hotărîre de ultim moment, dar apoi, strângând din dinţi, se stăpâni şi ieşi nervos pe culoar. Simţea un gol în el, în jurul lui de parcă ar fi fost suspendat undeva sus de tot. Deodată âşi dădu seama că e singur, că va fi singur de acum încolo, şi i se făcu teamă. Ce va face? Şi la urma urmei de ce plecase ? Se îndreptă aproape orbeşte spre vagonul restaurant, clătinîndu-se şi ceru un coniac. Hotărârea fusese luată. Se va duce în orăşelul acela de munte la vechiuj coleg de liceu, aoum inginer ‘la mica fabrică

de acolo. îi scrisese. Horia era un băiat bun şi serios. Poate prea serios. O să-l ajute. N-o să-l lase pe drumuri. îi ceruse să-i caute im serviciu. Orice. Dorea să muncească. Ceea ce făcuse pînă acum fusese bătaie de joc, nu fusese muncă, în lunile de vară mai mult lipsea de la serviciu decît era prezent. Săptămîni întregi nu-l vedea nimeni la birou. Şi toţi închideau ochii, ştiindu-l la Buftea. Şi măcar dacă ar fi jucat vreun rol. Figuraţie, atîta făcuse. O dată fusese un ţăran care traversa cîmpul din faţa aparatului, cărînd un lemn gros pe umăr. Regizorul îl întorsese de nenumărate ori, acuzîndu-l că nu ştie să păşească apăsat, ca un ţăran adevărat. Nici acum nu i se vindecase bine rana de la umăr.

La Teatrul Giuleşti figura pe distribuţie în vreun spectacol la „soldaţi, popor etc.'1. Şi, totuşi, avea un farmec viaţa asta, aşa, provizorie, cum era. Erau momente cînd i se părea că este intr-adevăr actor, mai ales atunci cînd aflîndu-se în vreun local cu actorii, unii foarte cunoscuţi de public, avea impresia că e unul de al lor.

Privi pe geam. Trenul ieşise de mult din Bucureşti şi gonea pe cîmpia întinsă şi prăfuită. Doar şes, de jur împrejur, nici o ridicătură, o movilă măcar. Totul i se părea dezolant, părăsit. Din cînd în cînd se mai vedea cîte o casă, o fermă, rar c-îte un om. Mai sorbi din pahar. Ultimul coniac îl băuse aseară la „Tomis'1 cu Andrei, cu actorul acela mărunţel, pe care nici nu ştia bine cum îl cheamă, deşi se cunoşteau mai de mult şi care se purta întotdeauna atent cu el, ba, prea atent cîteodată, şi cu încă vreo doi despre care nu ştia precis cu ce se ocupă. Ştia că citesc „Secolul XX", pentru că atunci cînd nu vorbeau despre femei, întorceau pe faţă şi pe dos cîte un fragment de roman citit de prin revistă. Apoi mai venise tipul acela lung şi pletos, care nu se prezenta niciodată

pe numele său adevărat, Vasile Proşteanu, ci numai cu pseudonimul Bazil Lespezi. Avea, se pare, ceva talent şi aseară îl auzise recitîndu-şi versuri cu glasul îngroşat cu dea- sila, dar şi de ţigările proaste ce le fuma. Tipul încercase pe la toate revistele bucureş- tene şi apoi le luase la rînd pe cele din provincie, însă fără succes. în afară de „Mai încercaţi" şi „Reveniţi" la poşta redacţiei, nu obţinuse altceva. Au zăbovit mult, aproape tot timpul tăcînd. Din cînd în cînd cîte o observaţie plictisită. Andrei spusese că „Milcovul" s-a stricat, nu mai e ca altădată. Mai întorceau capul cînd intra cîte o femeie, uimărind-o cu privirea pînă se aşeza la o masă, apoi îşi reluau poziţia iniţială. Şi aşa treceau serile şi zilele, una după alta. Lunea era mai activă. Se comenta etapa la fotbal şi şansele Rapidului. La asta se pricepea toată lumea.

îşi aprinse altă ţigară. Poate, ar fi trebuit să persevereze. Teatrul este o meserie în care simţi că te realizezi, spusese el altădată. Ai succes şi ştii că faci ceva oarecum ieşit din comun. Şi apoi plictiseala, îngrozitoarea plictiseală, care întunecă şi acreşte toate lucrurile. Orice meserie presupune un grad de repetabilitate, de reluări, la intervale mai mari sau mai mici de timp. Dacă lucrul ce-l faci îl repeţi la intervale mai mari, merge, dar dacă eşti nevoit să-l repeţi prea des, zilnic şi chiar aproape fără nici o schimbare, se produce inevitabilul: te plictiseşti. Şi de aici încep toate relele. Nimic nu-ţi mai place şi nu te poţi bucura de nimic. Te blazezi. Nu te mai poţi mira de nimic, iar cînd se întîm- plă şi asta e mai rău decît orice. Mirarea este o chestiune de energie la urma urmei. Cînd nu mai ai energie, pofta de a trăi dispare şi începi să laşi lucrurile să treacă pe lîngă tine. Devii absent şi toate astea se

trag de la ceea ce faci zilnic, fără nici o plăcere. „Tezele" astea le susţinuse cu puţin timp în urmă în faţa lui Andrei, care îl aprobase tăcut.

Sorbind încă o înghiţitură recunoscu că serviciul său ar fi putut fi, tiotuşi, interesant, dacă ar fi încercat să-l ia iîn serios. Dar n-a- vea rost – se justifică tot el – din moment ce şi angajarea sa fusese, într-un fel, doar formală. Un prieten care-l cunoştea pe director îi spusese că întreprinderea avea nevoie de un instructor cultural. Se apropiau con-cursurile de teatru şi de brigăzi artistice de agitaţie şi ei nu făcuseră nimic, deşi aveau în planul sindicatului să participe. Aşa că l-au angajat pe schemă figurînd ca inspector, revizor, sau aşa ceva, dar în realitate urma să se ocupe de „probleme artistice" cum spusese preşedintele sindicatului. Auzise el că şi~ prin alte locuri se făcea la fel, aşa că i s-a părut firesc. La birou mai venea cînd nu avea tieabă pe la teatru. Cîteodată simţea o jenă faţă de ceilalţi angajaţi. Mai ales la încheieri de lună, cînd se lucra de dimineaţă pînă seara.

dădea şi el o mină de ajutor. Cînd concursurile de amatori se terminau, începea cu repetiţiile la Buftea sau la teatru. Directorul închidea ochii. Ceilalţi ce să facă ? Dacă directorul accepta situaţia, nimeni nu avea curajul să zică nimic. Şi aşa s-au scurs cîţiva ani. Pe la colţuri, oamenii bîrfeau că ia banii de pomană şi că nu-l vede lumea cu săptămînile prin întreprindere. La început se simţea prost şi îi era ruşine, dar cu timpul obişnuinţa îi pusese o platoşă groasă împotriva vorbelor şi a privirilor neprietenoase.

Ceru şi o cafea. Oricum, ar fi trebuit să recunoască : doar uneori pleca de la servi ci pe platoul de filmare sau la teatru, pentru că foarte rar apuca să ia ceva la distribuirea rolişoarelor sau a figuraţiei cel mai adesea. Mai mult zăbovea prin cercurile de actori şi prieteni de-ai acestora. Dimineţile, prin baruri, nici nu ştiai cum trec I Mai o bîrfă, că, har domnului, în teatru sînt destule, mai un coniac, mai o discuţie despre vreun spectacol „interesant" (calificativul acesta te scutea să spui ceva mai precis), mai o cafea, şi uite aşa, venea masa de prînz. După-masă dormea, citea cîte ceva, iar seara nu se punea problema că n-ai ce face. Ba, dimpotrivă, nu puteai birui să fii prin toate locurile ipe unde ai fi vrut şi să faci tot ce ai fi dorit într-o singură seară. Dar, ia stai puţin: de fapt ce făcea seara ? Nimic, sau, mai bine zis, reluai tot ce ai făcut dimineaţa. Seara, e însă mai plăcut. Parcă se schimbă atmosfera şi oamenii au vervă. Se discutau şi lucruri interesante

cîteodată. După ce lonescu ieşise din modă, discutau despre Beckett, deşi puţini îl citiseră, dar în orice caz păreau informaţi. Ştiau şi ce şi cum montase Comedia Franceză cutare piesă, dar şi cum o montase Teatrul de stat din Satu-Mare. Radu iubea mult teatrul şi nu pentru culisele şi cancanurile sale, sau nu numai pentru asta. Dorea sincer ca odată şi odată să poată fi actor cu adevărat. Examenul de admitere de la teatru nu i se păruse concludent. Ajunse pînă la ultima probă şi nu putuse intra. Ştia că nu toţi cei talentaţi pot încăpea în cele cincizeci de locuri şi credea că din cincizeci intraţi nu toţi erau talentaţi sau nu puteau fi toţi. Mai ales acest din urmă gind îl .consola. Şi avea nevoie de o consolare.

Privi pe geam. Cîmpia începea treptat să se frîngă. în zare se profilau ceţos primele dealuri. Parcă şi timpul devenise mai răcoros.

Fără să-şi ceară permisiunea, la masa lui se aşeză un tip bătrîncios, cu faţa obosită şi ochii injectaţi, care-i zîmbi jovial. Ceru şi el un coniac. Se frămîntă puţin în scaun, căutînd un pretext pentru a deschide discuţia. Radu simţi asta şi dădu să se ridice. Dar era prea tîrziu.

— Trenurile fără restaurant n-au haz, domnule 1... Prima întrebare pe care o pun cînd iau biletul e asta : „Are restaurant"? Dacă are îl iau, dacă nu, nu. Altul. Asta are şi l-am luat.

Radu zîmbi silit şi nu ştiu ce să răspundă. Omul se mai foi puţin şi continuă privind în paharul aproape gol:

— Mă duc în staţiune. Sper să mă distrez. Dacă o să fie lume veselă şi o grădină des

chisă pînă tîrziu, o să am ce face. Mai adu unul, ceru ospătarului.

Ar fi vrut să plece. îl enerva prezenţa individului dar, ca de obicei, se jena să facă un gest liotărît, care ar fi displăcut. Răbdă. Se prefăcu că priveşte cu interes peisajul mereu schimbător.

— M-au răpus turneele astea prin orăşele şi sătuleţe. Un public, dom’le, vai de capul meu! Pricepe teatrul, cum pricep eu muzica de cameră. Dar ce să facem ? Cultură de mase, de...

Radu aproape că sări de pe scaun. Se stăpîni cu mare greutate. Va să zică şi ăsta era actor. Cine dracul l-a adus aici, tocmai la masa lui I Nici în tren nu poate scăpa de teatru.

Tipul sporovăia înainte. Despre ultimul turneu, despre peripeţiile avute. îl auzea, dar nu înţelegea aproape nimic. îl privi mai îndeaproape. Nu era bătrîn cum i se păruse. Era mai mult îmbătrînit înainte de vreme. Grăsuţ, puţin cărunt la tîmple şi cu un început de chelie. Să fi avut poate patruzeci de ani. Era mai mult uzat. Pungile de sub ochi trădau o viaţă deziordonătă. Era însă vioi şi vorbăreţ. Ce roluri putea juca oare ? Comice, desigur sau de escroc sentimental şi balcanic. Deveni mai atent, sau încercă să fie. ~

— .. .şi zice maestrul: măi Vănescule, hai să vedem ce se poate face în circiuma asta, că alta nu-i prin tîrgul ăsta.

Vănescu... Habar n-avea de un asemenea actor. Unde o fi jucînd ? El îi cunoştea aproape pe toţi din teatrele bucureştene. Ascultă apoi o poveste cu o doamnă din provincie înnebunită după „artişti" pe care îi chema la ea acasă după spectacole şi le oferea o masă frca la nuntă".

Nu mai putu răbda. îşi ceru scuze cit putu de amabil, spunînd că nu se simte bine şi se refugie în compartiment.

Gîndurile se întoarseră fără voia lui la cele

ce se întîmplaseră în vremea din urmă. Ar fi vrut să uite totul, dacă s-ar fi putut asta. Nenorocirile sînt uneori folositoare, gîndi el. Citise asta într-o cronică a unui scriitor care făcea filozofie pe teme sportive. Dar din toată povestea asta nenorocită cu ce dracul să rămîi ? îşi mai aprinse o ţigară. Unde mergea acum ? Ce va face ? Dacă Horia nu putea să-i găsească nici un serviciu ? Sau dacă pur şi simplu n-o să-i convină venirea lui acolo ? Horia ştia ce viaţă dusese el la Bucureşti. El e probabil un ins respectat în orăşelul acela, privit ca un om serios şi s-ar putea să-i fie teamă să-l recomande să lucreze undeva pe răspunderea lui. Ştiindu-l cum este, s-ar putea să-i declare foarte amabil că orăşelul fiind mic, fabrica la fel, nu se mai găsesc posturi pe acolo, dîndu-i astfel să înţeleagă că ar fi bine să plece. Să plece, dar unde ? Ce-ar face în acest caz? în altă parte nu avea pe nimeni. La Bucureşti nu se va întoarce în nici un caz. Terminase definitiv cu viaţa mondenă. îi fusese deaj uns. Simţi un fior trecîndu-i prin spate. Nu e un lucru neglijabil să stai în capitală. O ţară întreagă se înghesuie să intre în ea, dacă ar încăpea. Şi cîte căsătorii nu se încheie, în caie unul din parteneri aduce cea mai de preţ zestre : un buletin de Bucureşti. Dar vorbind serios, locuind în Bucureşti poţi să-ţi satisfaci cele mai pretenţioase dorinţe.
Ai tot. Nenorocirea e că avînd de toate, nu faci pînă la urmă nimic, dacă n-ai cap. Doamne, şi ce intenţii frumoase avea cînd venise în Bucureşti. Trecuseră ani destui şi cu ce se alesese ? Fiecare lucru păruse frumos la vremea lui, acum însă devenise totul searbăd, dezolant de searbăd. Dacă s-ar întoarce, ar trebui s-o ia de la capăt. Sila ce-o simţise la plecarea de acasă îi reveni din nou. Nu! Pentru nimic în lume nu I De ce să se întoarcă ? Nu avea, de fapt, – abia acum îşi dădea seama – nici un prieten, nici măcar unul, dar bun,

adevărat. Cunoştinţele din cercurile prin care se învîrtea erau în majoritate oameni care nu aveau nimic comun unul cu celălalt decît coniacul, cafeaua şi lipsa unui lucru mai bun de făcut (care îi şi unea prin baruri sau acasă la unul din ei). Chiar şi Andrei – acum toate i se păreau limpezi, dar de ce tocmai sau abia acum ? – îl căuta mai ales cînd părinţii lui nu se mai arătau dispuşi să-i achite renta pentru cafea, coniac şi ţigări. Altfel, nu prea se prăpădea după el. Chiar îi şi spuse odată că el, Radu, e un tip destul de plictisitor, pentru -că nu ştie să ia viaţa în glumă, că pune suflet în fleacuri (fleacul fusese o poveste murdară a lui Andrei cu o elevă de clasa a X-a). Şi totuşi, e bună nenorocirea din cînd în cînd. întrebarea e de ce e bună. Şi iar fără să vrea îi reveni în gînd toată întîmplarea aceea nenorocită. Cum dracul ajunsese pînă acolo ? De fapt, Andrei purta vina pentru toate. Dar nu. El cu ce fusese mai bun din moment ce acceptase şi chiar găzduise uneori ceaiuri ? E drept nu dintre acelea care începeau cu poezie şi se terminau cu promiscui-

taţi. Se iluzionase că fac banchete de filozofi, de esteţi rafinaţi, subţiri şi subtili. Doreau să pară intelectuali cu gusturi, cu o perversitate ce şi-o doreau estetică. Poate că la început intenţiile fuseseră cinstite şi sincere, iar ceea ce făceau la fel. Se întîlneau şi citeau versuri, beau o cafea, un coniac, discutau, uneori – asta mai tîrziu – dansau. O vreme a fost aşa. Apoi Andrei • adusese nişte fete care doreau să se distreze şi cum lumea se plictisea de versuri, s-a renunţat treptat la ele. E drept că le plăcea să creadă că atmosfera e foarte intelectuală şi poate că pînă la un punct fusese. Se discuta teatru, film, se mai bîrfea cite un actor. Atunci era plăcut şi intim. Un păhărel de coniac aducea un plus de vervă şi chiar dacă păhărele erau mai multe, nu se întîmpla nimic rău. Dar fetele care veneau să se distreze – pe atunci ele erau cam aceleaşi de fiecare dată – începură să schimbe obiceiurile întîlnirilor. De fapt, Andrei spusese o dată, cînd se ameţise niţel că tocmai de asta le şi adusese, că el le cunoştea mai de mult şi nu erau din cele care fac nazuri, chiar dacă eşti prea îndrăzneţ cu ele, ba, dimpotrivă...

Şi pe nesimţite totul se schimbă. Se bea mai mult, se dansa aşa cum văzuseră ei într-un film în care acţiunea se petrecea în baruri de noapte. Şi de aici începuseră şi celelalte. Nopţi albe petrecute una după alta, în care jena era ridiculizată şi totul devenea posibil. Probabil că lucrurile ar fi mers încă destulă vreme astfel, dacă Jean, care se dădea de fiecare dată drept regizor la Buftea, n-ar fi avut ideea aceea nenorocită. Acosta femei, de obicei foarte tinere şi frumoase, spunîn-

du-le că e în căutarea unei interprete pentru viitorul său film. Le chema acasă pentru a le face o probă de fotogenie şi aşa începea totul. De la fotogenie, că naive se găseau. Jean le propusese într-o zi să facă el rost prin această metodă de nişte fete tinere, „prospături", vorba lui. „Vă aduc, mă, nişte trufandale, cum n-aţi gustat voi niciodată". Şi într-adevăr Jean se specializase în fete tinere, eleve chiar, care, credule se şi vedeau stele de cinema. Nu întotdeauna reuşea. Avea şi eşecuri. Nu arareori era repezit pe stradă sau dacă fata – ca să scape de el – promitea că vine, nu o făcea. Şi chiar cele care veneau, multe nu acceptau „proba de fotogenie" aşa cum o dorea el. Jean recunoştea că luase destule palme. Dar avea şi izbânzi, din păcate, destule.

Propunerea lui fusese primită atunci cu entuziasm aproape de toată lumea. Cîţiva spuseseră că nu e, totuşi, bine să se încurce cu fete tinere, eleve mai ales, că s-ar putea să aibă complicaţii cu şcoala, cu părinţii. Dar cînd Jean adusese pentru prima oară două, foarte tinerele, aproape nimeni nu mai obiectă. Prezentările fură foarte - ceremonioase. Jean îi făcea în cîteva secunde pe toţi: cunoscutul actor apreciatul poet… talen
tatul regizor…. pictorul…. şi fetele au fost atît de impresionate de lumea asta a artiştilor mcît nu îndrăzneau să scoată o vorbă. După aceea Jean a mai adus cîteva. Pe toate le pregătea special pentru a nu le trezi nici o suspiciune. Pregătirea consta dintr-un lanţ întreg de minciuni bine puse la punct, încît fe- tele aveau impresia că au intrat în cercul cel mai înalt al vieţii artistice bucureştenc.

Aşa a cunoscut-o pe Lidia. Jean o adusese într-o după-amiază. O acostase după tipicul obişnuit. Fata venise mai mult din curiozitate,

pentru că nu dorea să facă teatru şi nici cinema. O atrăgeau mai mult complicatele formule ciclice ale chimiei organice. Jean insistase mult şi ea acceptase. Nenorocită clipă ! Radu se gîndi cum arăta Lidia atunci. Părea înaltă datorită corpului zvelt şi felului drept de a merge. Avea ochii extrem de negri, încît, fără să vrei, în ei îţi opreai privirea de la început, dar nu puteai s-o faci mult timp, adîncimea lor pă- rînd că te absoarbe într-un gol imens, primejdios, dar şi fascinant în acelaşi timp. Părea un copil la început, dar graţia femeii ce va să vină din ea, cîştiga teren biruitoare. Vorbea puţin şi fără să se aventureze în discuţii care i se păreau că o depăşesc. Avea şi o oarecare răceală, dar – asta a observat mai tîrziu, – şi o anumită tandreţe firească de a se purta cu oamenii, după ce îi cunoştea mai bine. Radu a avut impresia că Lidia emana atunci un anume ceva, nedefinit, care o făcea să pară mereu înconjurată de un strat protector de graţie şi mîndrie simplă, de un aer cu arome neştiute, care o izola parcă de ceilalţi oameni. Şi i-a plăcut de la început Lidia. Aproape că i-ar fi mulţumit că Jean o adusese, deşi, la drept vorbind, nu putea să-l sufere. A căutat să se apropie de ea şi a făcut tot ce se putea, pentru a o determina să revină la cercul lor.

Mai de hatîrul lui, mai din plăcerea de a fi flatată de nişte oameni atît de serioşi, ea acceptă să se mai întîlnească cu ei. Radu se bucura că astfel va avea ocazia s-o mai vadă şi după mai multe asemenea întîlniri, Lidia şi celelalte fete se obişnuiră şi rămîneau uneori – sîmbăta mai ales – pînă la ore destul de tîrzii. Aproape toate fetele aduse de Jean erau eleve, iar celelalte terminaseră cu un an-doi înainte şi nu reuşiseră la facultate. Ceaiurile începură de la o vreme să fie mai intime şi să să se întindă pînă după miezul nopţii. Acasă fetele spuneau că au fost la o colegă, la un film, la *o* plimbare şi nu izbucnise nici un scandal. Toată lumea era liniştită. Lidia, care locuia la o mătuşă, părinţii ei fiind undeva departe în provincie, putea lipsi fără nici o grijă. Mătuşa era singură şi lucra în ture, aşa că se întorcea uneori abia dimineaţă, fără nici un fel de complicaţii.

Jean reuşise la un moment dat prin pile şi intervenţii la „nivel înalt", să obţină o garsonieră într-un bloc vechi situat în centru, dar pe o stradă liniştită. La etajul unde stătea acum mai era doar un apartament în care locuia o familie plecată de doi ani în străinătate, aşa că nimeni nu vedea cine şi cînd ieşea din garsonieră. Pereţii fiind groşi, nu se prea auzea cînd magnetofonul începea să debiteze twisturi. Băieţii plăteau lui Jean un fel de chirie pentru organizarea ceaiurilor, bineînţeles plus cota – parte din costul consumaţiei. Şi nimeni nu obiecta, deşi toţi ştiau că Jean scotea bani frumoşi din treaba asta (mai ales că-i înşela la socoteala fiecărei seri).

într-una din ele – Radu simţi iar sila aceea ciudată – cînd lumea se încălzise bine, Jean şi Andrei începură, aşa într-o doară o discuţie, neglijînd parcă pe ceilalţi, însă destul de tare ca ei să audă. începură cu banale şi inofensive constatări pe seama zăpuşelii în-

grozitoare din noaptea aceea, apoi işi expri-mară părerea despre vestminte în general, despre inutilitatea lor pe vreme călduroasă. De aici alunecară la nişte consideraţii de-a dreptul stupide despre „ipocrizia" oamenilor, a femeilor în special, care la ştrand umblă a-proape goale, iar peste jumătate de oră ace-leaşi femei la o masă de resturant sau la ci-nema uşi acoperă grijulii genunchii cu fusta. Apoi, întîi mai pe ocolite, iar după aceea din ce în ce cu mai multă impertinenţă, pledară amîndoi, Andrei şi Jean, pentru abandonarea hainelor pe o vreme înăbuşitoare ca cea de atunci, ei chiar începînd fără jenă să se dez-brace şi îndemnîndu-i şi pe ceilalţi să facă la fel. Băieţii o făcură cu destulă graba, fetele s-au opus la început...

în atmosfera aceea cu aburi de cafea şi a-meţeli de coniac, ideea aproape că nu întîm-pină rezistenţă. Radu aflase ulterior, că Jean şi Andrei avuseseră grijă în prealabil să ame-ţească bine fetele. Le-au dat amestecat vin cu coniac şi abia apoi au început discuţia. Lidia a protestat la început cu destulă hotărîre, dar, prinsă în vîrtejul general, n-a mai avut pute-rea să se opună. Băieţii pînă la urmă foarte decişi, dezbrăcaţi cu toţii, au invitat fetele la dans. Era un tango argentinian – ales a- nume – ritmat şi insinuant. îmbrăţişaţi în cadenţa paşilor tîrîţi pe parchet, fetele a-

nroape silite, furate de iureşul ce se dezlănţuie, au acceptat să li se scotă bluzele şi aşa despuiate îşi continuară dansul în braţele înfrigurate ale băieţilor, mîngîindu-le febril rotunjimile umerilor fierbinţi. în prima * seara lucrurile n-au mers mai departe, dar a însemnat trezirea gustului pentru astfel de petreceri. Mai tîrziu, însă, dansau seri întregi acoperiţi doar de sumarul costum de ştrand. Şi de aici au început toate.

Radu îşi trecu palma peste fruntea transpirată şi închise ochii. Doamne, ar fi trebuit s-o scoată pe Lidia din cloaca asta mizerabilă. Dar cînd, în sfîrşit, se decisese era prea tîrziu. Lidia nu mai era fetiţa de la prima lor întîlnire... A încercat, dar s-a lovit de ostilitatea generală. L-au numit trădător şi l-au ameninţat că-l „excomunică”, deşi într-un fel o făcuse deja singur, nemailuînd parte la petreceri. Chiar Lidia – ce prost îşi alsese momentul să discute cu ea tocmai cînd era ame-"7. SpUSe suflîndu-i în ^ţă fumul ţigării „Kent" ce o fuma cu o mină plictisită: „Ce monopolizezi ?

spuneai odată dualişti".
lalimo U f ” t Să fia . , mai decis- să intervină mulţumit
«¡a Î trebuit I Dar n-a făcut-o! S-a Sa nu mai Partic ipe.
a-i ta S* R‘d,‘ !imti
apoi o voce în hol” P ea soneria ¥i Apoi
ofiţeru”I deamTv ne pe loic' m işcaţi I civi> Şi încă
inul cu tl anaÎTÎ aUi doi în P^gătit. Fetele
încercară Îă fuîă °l° grafiat sa. ruga m camera

Doar tu îmi că nu se cade să fim indivi-

cealaltă să-şi ia rochiile, dar unul din cei în civil se postase în uşă, şi între timp fotograful făcea poziţie după poziţie în pocnetul blitzului. El era singurul îmbrăcat, pentru că venise întîmplător să-l anunţe ceva pe Andrei şi tocmai îşi lua fîşul, pregătindu-se de plecare. Şi ce-a urmat după aceea I... Anchete după anchete. Şi apoi cealaltă nenorocire, cînd s-a consţatat că Flora e gravidă... Şi îngrozitoarea scenă de la una din şedinţele de interogatoriu la care fusese chemat, cînd mama Florei, o biată femeie de serviciu, bătrînă şi bolnavă, aflînd că şi el fusese în grupul acela îl scuipase în faţă, strigîndu-i cu un dispreţ ucigător :

— Să-ţi fie ruşine, porcule !

Radu se chirci simţind din nou că e strivit, nimicit. Se uită speriat în jur. Observa că bă-trînica de pe bancheta din faţă îl priveşte in-trigată. Ieşi pe culoar. încercă să-şi revină. Scăpase doar pentru că fetele depuseseră mărturie că el nu participase deloc la întîlnirile lor de cînd începuseră urgiile. Andrei se a- ranjase mai uşor decît îşi putuse închipui. Intervenise cineva de sus şi se muşamalizase aproape toată afacerea. Dar, aflase că, totuşi, părinţii şi profesorii fetelor izbutiseră să redeschidă ancheta. Era un zvon. Andrei părea destul de liniştit aseară. în orice caz cl, Radu, era scos definitiv din cauză. Reintră în compartiment după o vreme. în fond nu pleca de frică, nu fugea şi, totuşi, era o fugă. Dorea să scape de ceva, de o obsesie sau de un pericol. .. încercă să doarmă în colţul lui. Dar somnul întîrzia să vină. Se încăpăţînă şi aţipi pînă în cele din urmă, însă, la fiecare smu- citură a vagonului îi cădea capul înainte şi

se trezea. Iar aţipea. Visă aşa cu întreruperi aproape tot la ceea ce se gîndise piuă atunci, în vis, însă, întîmplările şi chipurile oamenilor căpătată nişte proporţii monstruoase, de coşmar. Se trezi de vreo cîteva ori speriat. Transpirase. Scena de la miliţie revenea mereu şi mereu în vis. Deodată sări în sus. Cît dormise ? Era noapte. Se uită la ceas îndreptîndu-l spre culoar unde era lumină. Aproape că ajunse la destinaţie. îşi luă repede geamantanul şi ieşi pe culoar. Peste cîteva minute trenul opri.

Dar era o altă staţie. întrebă pe cineva. I se răspunse că la cea următoare trebuia să coboare. Ii era frig şi somn. Tremura şi avea un gust amar de tutun. Trenul opri în sfîrşit. Coborî. Gara era de fapt doar o căsuţă fără etaj aproape cufundată în întuneric. Era trecut de miezul nopţii. Privi în jur. Coborâseră doar cîţiva călători, care se îndreptau grăbiţi înspre strada ce se zărea luminată slab în întuneric. în curînd peronul se goli de oameni. Trenul plecase deja. Era linişte grea şi pustie. Doar un geam se mai vedea luminat în clădirea gării. Ce să facă ? Nu ştia adresa locuinţei lui Horia. îi scrisese la fabrică. Tresări. Dacă Horia nici nu primise scrisoarea? Dacă se pierduse cumva? Oare Horia nu-i răspunsese, sau nu ajunsese încă răspunsul la Bucureşti ? La urma urmei era tot una. O să-l caute. Dar pînă dimineaţa trebuia oă rămînă aici în gară. Ocoli clădirea, căutînd intrarea în sala de aşteptare. O zări şi pătrunse în încăpere. Era beznă deplină sau i se părea, neobişnuindu-se încă cu întunericul. Aprinse un chibrit şi zări o bancă. Puse geamantanul la un capăt şi se întinse acoperind u-so cu fî- şul. Era la fel de frig ca afară. Trebuie să fi fost un geam spart pe undeva. încercă să a- doarmă, dar nu izbuti. Tremura tot. Renunţă să mai doarmă şi pînă dimineaţă se plimbă printre bănci. Tîrziu de tot veni şi dimineaţa, care-l găsi pe Radu

aproape anchilozat de frig, nesomn şi oboseală. Ieşi în uliţa din spatele gării. Era puţină lume şi totul părea pustiu. înaintă pe lîngă o clădire sumbră, cenuşie. Era o cazarmă, pentru că văzu o santinelă la poartă. Traversă o linie îngustă de cale ferată şi îşi continuă drumul pe străduţa dreaptă căptuşită cu pietriş mărunt. Casele aveau geamul la nivelul trotuarului, încît te uitai direct în camere, aproape fără să vrei. Erau foarte vechi şi cîndva de muit fuseseră la înălţimea obişnuită, dar tot adăugîndu-se succesiv straturi noi de pietriş, strada se înălţase în aşa fel încît avei impresia că, în- tr-adevăr, oasele se scufundaseră 'în pămînt. Apăru o platformă trasă de doi cai imenşi şi greoi.

Radu se opri şi aşteptă să se apropie de el ‘omul ce traversa strada. îl întrebă unde e fabrica. I se răspunse să meargă înainte, să traverseze „centrul" şi apoi să o ia pe o stradă ce urcă puţin în pantă.

încet, încet, strada se anima. Grăbiţi, oamenii se îndreptau spre serviciu. Ajunse în „centru" – un careu de clădiri cu un etaj —* şi apoi o luă spre dreapta. Văzu nişte case dărîmate. Probabil se construia ceva. într-adevăr, după o cotitură apărură nişte schele şi apoi cîteva blocuri în roşu.

Din ce în ce mai mulţi oameni se îndreptau în aceeaşi direcţie cu el. Se grăbi. Trebuia să-l prindă pe Horia înainte de a intra în fabrică. ..

Ajunse în curind în dreptul unui gard din prefabricate de beton şi după cîţiva zeci de metri se ivi poarta largă, din bare sudate, a fabricii, prin care se zăreau nişte clădiri înalte din cărămidă roşie şi un loc întins în care e- rau parcate cîteva camioane.

Se postă la intrare şi începu să aştepte. Spera ca Horia să nu fi sosit încă. Muncitorii îl priveau în treacăt, cu curiozitate. Costumul său elegant, de o croială modernă, cu haina tăiată pe ambele părţi pînă mai sus de mijloc, cu pantalonii uşor e.';azaţi, nu a putut trece neobservat. Se strecură după o maşină par-cată lîngă intrare.

Deodată îl văzu pe Horia. Fugi spre el.

— Horia!

— Radule 1

Se îmbrăţişară.

— Ai primit scrisoarea mea ?

— Da. Acum două zile. Voiam să-ţi răspund chiar azi. Mă bucur că te văd. Cînd ai venit?

— Astă noapte.

— Şi unde ai dormit ?

Ţ— în gară. Ce era sa fac ? Nu-ţi ştiam adresa de acasă.

— Te rog să mă ierţi acum. Trebuie să intru în „şut", cum se spune pe aici. Uite cheia.

îi explică apoi cum să ajungă la căminul unde locuieşte el. îi dădu un bilet pentru portar şi-i spuse să-l aştepte pînă se întoarce de la lucru.

Radu o luă înapoi pe unde venise. Oraşul se însufleţise. Camioane încărcate cu buşteni grei stîrneau nori prelungi de praf pe toată întinderea străzii. Ajunse la cămin şi după ce portarul îi arătă camera, se spălă, mîncă nişte biscuiţi ce-i avea la el şi se culcă imediat. Adormi repede şi se trezi abia cînd intră

Horia.

— Hai la masă !

— Unde ?

— Ţi-am aranjat un bon de flotant la cantina noastră.

Cantina era într-o clădire scundă, probabil fost hangar sau aşa ceva.

— Pe aici totul e ori prea vechi şi dărăpănat, ori prea nou şi atunci nu e terminat. A- cum abia se trezeşte tîrgul ăsta adormit. Să vezi ce o să fie peste doi-trei ani.

La început, să-ţi spun drept, îmi venea să urlu. îţi dai seama. Veneam după cinici ani pe- trecuţi în Bucureşti. Teatre, operă, cinematografe, expoziţii, resturante elegante, dans, fete multe şi drăguţe. Iar aici... Nu-ţi mai spun... Mi se părea că sînt surghiunit.

Radu făcu ochii mari. Horia avea reputaţie de tocilar încă din liceu, iar la facultate nu era cunoscut altfel.

— în primele săptămâni umblam ca un leu în cuşcă. Nimic nu-mi plăcea. Locuiam într-un dormitor de treizeci de paturi. La uzină toate mergeau prost. Instalaţia electrică, de care ar fi trebuit să mă «ocup eu, era o cîrpitură jal- nică. Un motor nu mergea din plin, unul sin- 9ur măcar, şi nimeni nu ştia ce trebuia făcut. Făbricuţa. asta are vreo patruzeci de ’ani şi de atunci nu ştiu dacă s-a schimbat ceva

pînă anul trecut. Şi pină s-a pus lumea pe treabă a fost o luptă întîi cu oamenii, care erau foarte neîncrezători, mai ales că e- ra vorba de a face productivă fabrica, de a o mări... Ah, dar iartă-mă, nici nu ştiu dacă te interesează toate acestea. Tu aveai alte preo- cupări. ..

— Nu, nu, povesteşte-mi. E ceva absolut nou pentru mine.

— Nu, lasă. O să te plictisească. Dar să-ţi spun mai departe. Ce făceam eu la început? Veneam acasă... la cămin. Nu cunoşteam pe nimeni. Mergeam după-amiază la singurul restaurant şi stăteam ceasuri întregi privind fix în halba de bere goală, fumînd în cîteva

ore un pachet de „Mărăşeşti". Eu care nu băusem niciodată mai mult de două beri începusem să beau berea cu rom. Şi totul părea pustiu, oamenii străini, indiferenţi. La fabrică discuţii interminabile, şedinţe de zile şi nopţi, dar treabă... să nu mai vorbim. Perioada asta de acomodare a fost un chin greu şi prelungit, nu aşa cum am citit într-o nuvelă dintr-o revistă literară, unde un tînăr şi inimos absolvent, de cum a ajuns la locul de repartizare – ceva asemănător cu acesta – şi-a umplut cu voluptate pieptul de aroma tare a brazilor de prin împrejurimi, a dat două replici entuziaste despre frumuseţea locurilor, a vorbit în prima şedinţă de producţie luîndu-şi un angajament impresionant şi, scuipîndu-şi în palme, s-a pus pe treabă, scriind şi un articol combativ la gazeta de perete, despre fierul vechi ce zăcea în curtea fabricii. Peste două luni era evidenţiat, peste trei şef de secţie, iar peste patru, însurat şi fericit, iar în final

nuvela are o lozincă care sună cam aşa : – Veniţi cu toţii aici, fraţi absolvenţi, e frumos, bine şi e interesant. Veniţi l

Radu zîmbi amuzat, însă Hor ia se pornise şi părea furios. între timp se ridicaseră de la masă şi o porniră spre grădina de vară a restaurantului.

— Să luăm o bere şi să-ţi povestesc mai departe. Ospătarul le aduse halbele şi sorbiră cîte o înghiţitură.

— Cu mare greutate s-a pus fabrica pe picioare. A fost nu o luptă, ci o încleştare aspră care mi-a răpit tot timpul de care dispuneam şi n-am mai avut cînd să mă plictisesc. De dimineaţa pînă seara, un grup de oameni plini de o voinţă pe care nu le-o bănuiam la început, m-au luat după ei. De fapt, tocmai acei oameni au fost marea mea revelaţie. Nu mi-am putut închipui, niciodată pînă aici, cîtă dîrzenie scot la iveală oamenii cînd vor să facă ceva serios. A fost o treabă despre care nu ştiu dacă era frumoasă, dar ştiu că am prins fără să-mi dau seama, gustul luptei, al competiţiei, aş zice. Autorul nuvelei mai sus povestite ar fi scos din treaba asta o povestioară plină de romantism. Şi-ar fi presărat fabrica lui cu lozinci, ar fi înfipt pe feţele transpirate ale oamenilor nişte zîmbete ce ar , fi voit să spună „Vai ce bine e I „ Noi nu zîmbeam, ci înjuram cu ¡năduf că lucrurile nu merg cum trebuie. Să mă auzi cum înjur cînd mă înfurii. Dacă a avut munoa asta o poezie ? Poate azi ni se pare, dar atunci nu aveam timp s-o observăm. Şi pe nesimţite m-am legat de tot ce vezi pe aici. Dar aş minţi dacă aş spune că n-am vrut de vreo cîteva ori să

plec. Un fost coleg de facultate îmi scria că are un post pentru mine la Braşov la o fabrică de dulciuri. îţi dai seama, în plin centrul Braşovului l îmi făcusem şi bagajul, cînd văd că vine un muncitor şi-mi spune că s-au ars nişte motoare. Am lăsat geamantanul şi am fugit la fabrică de unde am ieşit noaptea, la douăsprezece. Uitasem de plecare şi m-am mirat cînd mi-am văzut lucrurile împachetate. Aproape că-mi venea să cred că altcineva a făcut treaba asta. în sfîrşit... ajunge. Nu ascund faptul că uneori mi-e dor de Bucureşti, sau poate mai bine zis de ceva asemănător, de altceva decît ceea ce este aici. Dar furat de treabă, uit iarăşi. Uşor nu este nici acum, dar oricum e altfel decît înainte. Să nu-ţi închipui că toate merg bine, că sînt cu totul mulţumit. Dar fac ceva... şi-mi place munca asta, a început să-mi placă, adică...

Radu asculta cu gîndul împărţit parcă în două. Aici, acum, Horia şi înainte, în altă parte, el, unde fusese pînă acum. Da, nu va fi uşor. Va rezista oare, mai ales el, care nu are nici o meserie? Oricum, Horia era inginer. Era altceva.

— Dar, iartă-mă m-am luat cu vorba şi nici nu te-am lăsat să-mi spui nimic despre tine.

Radu stătu puţin pe gînduri. Va trebui să-i spună tot. Avea nevoie de aşa ceva, o nevoie omenească, aşa cum ai nevoie de o baie după ce ai umblat mult timp prim pr(af şi noroi.Se uită la halba pe jumătate goală. O sorbi pînă la fund şi mai ceru încă două. îi era greu să înceapă. Simţea un nod în gît, o piedică în calea vorbelor. îşi aprinse nervos o altă ţigară şi începu ezitînd, căutîndu-şi cuvintele, alegîndu-le cu grijă, de teamă oa nu cumva Horia să se sperie de ce va auzi. Apoi începu să vorbească din ce în .ce mai repede, ca pentru a scăpa de o greutate care-l încovoiase de prea multă vreme. Spuse tot. Nu lăsă nimic. Cu duritate. Şi mai ales, nu se dezvinovăţi.

Horia îl ascultă tot timpul tăcut, privindu-l

ţintă. Doar din cînd în cînd îşi trecea degetele prin ţepii aspri ai bărbii nerase. Radu termină. Tăcură. în grădină nu se mai afla nimeni. Era destul de tîrziu. Se lăsase o jenă, o stinghereală, şi sila aceea care-l urmărise încă de la plecarea din Bucureşti reapăru. Oricum, însă, se simţea uşurat, dar îi era teamă să privească în ochii celuilalt. Nici unul nu avu curajul să spargă gheaţa. Brusc, parcă şi vremea se răcise. Tăcerea continua. Ospătarul apăru şi sparse binefăcător liniştea :

— Domnii mai doreşte ceva ?

— Da, tot bere.

Se desdeştară parcă din scaune. Radu întrebă încet:

— Ce zici ?

Horia dădu din umeri:

— Ştiu şi eu ? Dacă nu te-aş vedea în faţa mea, aş crede că am citit o poveste, o nuvelă a unuia care şi-a propus cu orice chip să scandalizeze pe cititor, şi de... în literatură... poate că... Tăcură iar. Băură.

— Aş vrea să-mi spui un lucru.

— Care ?

— Cînd ţi-ai dat seama că tot ce făceaţi acolo era o porcărie ?

— Aici e nenorocirea, îl întrerupse Radu.

Că a trebuit şocul acela, întîmplarea cu miliţia, ca să-mi dau seama. Deşi şi înainte de asta eu nu mai veneam pe acolo.

— Dar cit te-ai dus se petrecuse ceva mai... deosebit ?

— Nimic prea grav.

— Nimic prea grav, pe dracu 1 Consideri că era grav doar cînd... Horia se stăpîni.

Tăcură o vreme.

— Tu ce crezi ? Eşti vinovat ?

— Depinde, dintr-un punct de vedere...

— E adevărat că pot exista mai multe puncte de vedere aşa cum există fapte care

nu sînt penale, dar care merită o pedeapsă la fel de aspră ca şi cele penale. Sau poate tocmai că nu faci un anumit lucru pe care ar trebui să-l faci dacă ai fi om cinstit, meriţi să fii pedepsit. Tu ai încercat să lupţi într-un fel, să le trezeşti pe nenorocitele alea sau te-ai mulţumit să dispari de teama urmărilor ce ar fi putut surveni ?

Radu nu răspunse. Da, laşitate exista. Nu în faptul că părăsise acum Bucureştiul, ci pentru că nu făcuse nimic atunci cînd se mai putea face ceva. Nu trebuia să-i lase nici pe ceilalţi... Trebuia făcut ceva...

— Dacă s-ar redeschide ancheta crezi că ai fi culpabil?

— Nu ştiu, dar vreau să fii convins că nu de teamă am fugit din Bucureşti. Aş dori să scap de viaţa aceea. Sînt obosit...

— Bine, să lăsăm asta. Ce ai de gînd să faci acum?

— Spune-mi tu asta.

s— Eu o să-ţi caut un serviciu în fabrică.

Apoi tu vei hotărî ce o să faci mai tîrziu.

Plătiră şi ieşiră în stradă. Era tîrziu şi oraşul era pustiu aşa cum i se păruse şi astă noapte în gară.

A doua zi Horia îl luă cu el la fabrică şi nu mult după aceea Radu fu angajat pe un post de normator şi îşi începu traiul obişnuit al oricărui alt locuitor din orăşel.

Era greu, şi mai ales dimineaţa cînd trebuia să se scoale la şase, i se părea că e cel mai nenorocit om din lume. Nu se putea obişnui şi era indispus aproape toată dimineaţa din cauza asta. Dar nu se plîngea de nimic. Cu Horia vorbea puţin, doar cit era nevoie, pentru că acesta adesea avea treabă la fabrică şi după-amiaza. Rămînea singur aproape tot timpul. încercă să citească ceva. Nu putea. Gîndurile îi erau departe. Avea destule de făcut la servici şi muncea cu tragere de inimă poate din dorinţa de a uita, de a se obişnui cu noua viaţă. Dar mergea greu. Şi se simţea mereu străin şi singur. Oamenii din jur îl priveau cu neîncredere.

într-o zi, în urma unei discuţii mai aprinse cu un muncitor, acesta îi strigase dispreţuitor :

— Cu domnişorii din Bucureşti, nu prea faci treabă aici! Poartă nasul pe sus I

îi fusese ruşine şi ciudă. După lucru se întoarse acasă şi începu să-şi facă febril bagajul. Era aproape gata, cînd pe uşă intră Horia. Se priviră tăcuţi. Horia se apropie şi-i puse mîna pe umăr :

— Fii cuminte, Radule I Pentru o ceartă n-are rost să pleci. Eu am avut destule din astea. într-o zi era să mă bat cu un muncitor care susţinea că – vorba lui „ce, mă, înveţi meserie pe tat-tu?". Hai să bem o bere.

Trecu şi asta. Au mai urmat şi alte neplăceri. Timpul se tîra încet. Venise toamna. Ploua zilnic. Totul i se părea apăsător. Dar

lucrînd din greu, venea obosit, se culca, iar spre seară se plimba. Citea cîte o carte, mai vedea un film vechi. Treptat, treptat la fabrică începuse parcă să se simtă mai în largul lui. Şi poate chiar lucrurile mergeau mai bine. Poate intr-un fel se obişnuise sau i se părea că lucrurile încep să meargă mai bine. Şi totuşi... Uitarea nu venea... Avea mereu sentimentul că a lăsat ceva neterminat în urma sa, ca o datorie contractată pe oare nu ar fi achitat-o unui creditor imaginar. De fapt, nici nu-şi putea explica exact părerea sa despre cele întîmplate...

Nu luase încă nici o hotărîre definitivă. O să vadă mai tîrziu ce va face. Trecutul însă rămînea la fel de viu în memorie. înţelegea că e vinovat.

Nu ştia cit timp ar fi trebuit să treacă şi ce ar fi trebuit să facă acum pentru că în sfîrşit să nu mai aibă această senzaţie.

Intr-o zi, însă, primi la fabrică o citaţie să se prezinte peste trei zile în Bucureşti, la tribunal. înlemni. Se întoarse acasă. Va să zică tot trebuia să se facă într-un fel dreptate. Nu, nici nu se putea altfel. Ştia acum de ce nu se poate desprinde cu totul de acel trecut nenorocit. Pentru că nu-şi plătise toate datoriile, pentru că nu putea singur să-şi dea seama dacă e vinovat şi cit de vinovat este. Şi atunci trebuia ca alţii săşi dea seama şi să decidă. Şi era mai bine că toate interven-

ţiile lui Andrei eşuaseră. Afacerea nu se putuse muşamaliza. Da, da, era mult mai bine. Probabil că tot Andrei dăduse adresa sa, căci el era singurul care ştia unde plecase. Era mai bine aşa. Orice s-ar întîmpla, cel puţin va fi liniştit după aceea.

Horia îl găsi gata de drum. Aflase deja că-i venise citaţia, aşa. că nu-l întrebă nimic. îi luă geamantanul şi i-'l duse el la gară. Păşeau alături, tăcuţi. Ajunseră în gară. Mai aşteptară puţin. Apoi locomotiva şueră scurt şi ascuţit. Trenul se urni greoi, obosit parcă. Se priviră. Horia îi strînse mîna :

— Nu uita să-mi aduci de la Bucureşti cartea de oare mi-ai vorbit.

Brăţara cu inscripţii.............................5
Trenul 23
însemnări despre drumuri..................39
Venise Eleonora.................................75
Imposibilele vacanţe..........................91
Dragă Laura......................................109
Strada...135
Proză fără personaje.........................143
Vila Icar..157
Somnul 185
Ana...195
Din ciclul „Întîmplări de la casa lui T" . 203
La umbră.. 213
Basm cu Darius................................221
Romanţă .pentru E...........................229
Circul...235
Păpuşa...245
Fuga.. 255

Redactor : MIHAIL GRĂDINARII
Tehnoredactor : MIHAI BUJDEI

Apărut 1973. Format 61X86/24. Coli tipar 12 Tiraj 3900 exemplare
EDITURA JUNIMEA-PALATUL CULTURII
IAŞI – ROMANIA

Tiparul executat la I.P. Bacău sub comanda nr. 631/973. Str. Eliberării nr. 63

ZiP\

c--f~ B A

EDITURA JUNIMEA IAŞI

Prozeie acestea lin mai mult de liric şi de fantastic şi peri ti infelese ca o 'metafora a justi|ici umane, a celei drepte şi fireşti în traro autorul lor nu va inceta Să creadâ - niciodată. Ele sini în acelaşi timp uri ©tort de* â face palpabil dreptul omerfSsc la vis. la visul ce anticipează o fenactâ. preligurind-o macar vag. drept la care col care a scris «această carte iarăşi cu nici un chip nu poale «renunţa.

M-au interesat mereu respandablIilatea acte* iot noastre, depăşirea unor momente diliciJe. chiar tragice, pentru a tafdlogc eroarea şi -a no apropia adevaruft. eărri numai ol ne poato iaco oneşti şi deci taricili. Fiind astfel, vom ti noi înşine în toată bogalia noastra de oameni visători, frumoşi, activi, puternici şi iar visători...

Autorul e doci optimist, dar pentru asta trebuie să se mai indctiasca din cind în cind. ca sa poala avea apoi ideca progresiei optimismului sau. să şi-l poala verifica ci consolida.

L«i 8,50